

VSEBINA:

V STENAH CIVETTE	
Tine Mihelič	497
WALKERJEV STEBER	
Matija Maležič	504
OB 30-LETNICI SMRTI JOZU ABRAMU-TRENTARJU	
V SPOMIN	
Ivo Juvančič	511
HRIBOVCI NA FRANCOSKI RIVIERI	
Andriano Kopinšek	515
VISOKO VRH PLANIN STOJIM, V VESELJU RAJSKEM	
TU ŽIVIM	
Metka Rotovnik	519
S TRŽICA NA STOL	
Marijan Salberger	520
MLADINSKI ODSEK V TRŽIČU	
Cveta Podviz	520
IN MEMORIAM TOMU KRIŽNARJU	
Janez Mayer in Jože Perko	521
BESEDA O TRŽIŠKI GRS	
Marijan Salberger	522
VILKO MAZI — OSEMDESETLETNIK	
Tine Orel	523
DRUŠTVENE NOVICE	
OBČNI ZBORI	528
OBČNI ZBORI	536
VARSTVO NARAVE	539
IZ PLANINSKE LITERATURE	540
RAZGLED PO SVETU	542
NASLOVNA STRAN:	
RESEVALSKA ZVEZA V STENI — Foto Jaka Čop	

«Planinski Vestnik» je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga PZS - urejuje ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Stanko Hribar; glavni urednik: Tine Orel. Revija izhaja dvonajstkrate na leto. Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvorčakova 9, p. p. 214, telefon 312-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina je N din 24.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih (naročnina za inozemstvo N din 37.— ali 3 USA \$) / Tekoči račun revije pri Narodni banki 501-8-5/1 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto. Rokopisov ne vračamo.

Planinska zveza je v počastitev 75-letnice ustanovitve Slovenskega planinskega društva izdala

karto Kamniških in Savinjskih gora

v merilu: 1 : 50 000.

Zemljevid je izdelal institut za geodezijo in fotogrametrijo v Ljubljani.

Obsega planinsko območje osrednjega grebena Kamniških in Savinjskih gora. Prikaže najnovejše stanje poti in cest ter ostalih turističnih in planinskih objektov. Kombinacija plastnic in poudarjenih grebenov omogoča hitro in zanesljivo orientacijo vsakemu planincu.

Karto dobite na **Planinski zvezi Slovenije** in pri vseh **Planinskih društvih**.

Zahtevajte jo v planinskih domovih in vseh knjigarnah.

Tovarna dokumentnega in kartnega papirja Radeče pri Zidanem mostu

Telefon: Radeče 81-950, 81-951
Tekoč račun pri NB Laško 5071-601-1030
Železniška postaja: Zidani most
Brojavi: Papirnica Radeče

PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev in kartonov, specialne papirje, surovi heliografski in foto papir, paus papir, kartografski- specialni risalni »Radeče«, papirje za filtre itd.

IZDELUJE:

vse vrste kartic za luknjanje v standardni velikosti in tisku.

**PO ŽELJI IZDELUJE KARTICE V POSEBNEM TISKU
V RDEČI, MODRI ALI SIVI BARVI**

planinski vestnik

glasilo planinske zveze slovenije I. 1968 — št. 11

V STENAH CIVETTE

Tine Mihelič

najin šotor stoji sredi macesnovega gaja na izteku doline Cantoni, tik nad potjo, ki drži proti bližnji koči Vazzoler. Visoko nad spodnjo dolino Corpasso sva in proti zapadu je pogled brezmejen; mimo vrhov med Palo in Monte Agner splava brez ovir proti vedno nižjim predgorjem. Drugače pa je, če se obrneva. Prav nad najino jaso se sklanjajo previsi vzhodne stene Cime del Bancon, na drugi strani pa prostrana ostenja Busazze in Tržaškega stolpa. Prav malo neba so grebeni pustili nad nama, toda to je modro, kot je lahko le v Dolomitih, vsaj tako trdijo Italijani. Vseposod se zabadajo v modrino ošiljeni, rdečkasti stolpi, ki so tod znatno višji kot drugod po Dolomitih. Seveda, saj smo v Civetti; tu se bizarnost Dolomitov meša z dimenzijami centralnih Alp, nastala kombinacija pa je glavni vzrok za sloves te skupine kot plezalsko najpomembnejše v vseh Dolomitih in najbrž tudi v vseh apneniških Alpah.

Poleg najine pamirke stoji še drug šotor. Prazen je, pa si dovoliva netaktnost in pokukava skozi vrata. Etikete na konzervah in drugi znaki dokazujejo, da prebivajo v njem rojaki, toda o njih ni ne duha ne sluha. Toda, ali niso glasovi, prihajajoči iz bližnje stene Tržaškega stopa, začuda domači?

Toda o tem dosti ne razmišlja. Oči nama uhajajo na drugo stran doline, kjer sameva sredi zelenih travnikov vitki Beneški stolp. Prav blizu je in njegove stene niso posebno visoke. To dvojje, da ne govorimo o privlačnosti njegovih plezalskih poti, je danes za naju posebno pomembno. V kosteh imava še včerajšnji vzpon iz dobrih tisoč metrov nižje ležeče vasi Listolade z vso svojo taborniško, kuharsko in plezalsko opremo na plečih. Če ne bi bilo to jutro nebo tako modro,

rdeče skale okrog naju tako vabljive in sploh vsa pokrajina tako veličastno lepa, bi najbrž kar za uvod napravila odmor. Tako pa vendarle čez čas uspeva zbrati vse potrebno in se odpraviva po široki poti proti najinemu stolpu. Vseposod je živžav, skupine izletnikov se podijo po stezah in grmovju, velike sive krave pa dostojanstveno opazujejo ta turistični vrvež. Presenečeno ugotoviva, da v stenah ni nikogar; ko zavijeva s poti v ruševje, sva sama. Civetta pač ni plezalni vrtec kot marsikatera dolomitska skupina in tudi naval plezalcev, ki se gnetejo po modnih smereh, se ni usmeril semkaj iz preprostega razloga, ker so tod smeri pač pretežke. V vsej Civetti bi lahko na prste preštel prijetne plezalske poti nižjih težavnostnih stopenj. Pač pa je šestec nič koliko in mnoge od teh so med najtežjimi v Dolomitih. Civetta je predvsem raj za ljubitelje prostega plezanja; doba direttissim se je teh gora le rahlo dotaknila in pustila v njih nebstvene sledove.

Tako stopava po rušnatem rebbru proti svoji prvi steni v Civetti in, če govorim v svojem imenu, moram priznati, da ne docela brez strahu. Po vsem tem, kar sem slišal in prebral o teh gorah, bi si pravzaprav mogel reči, da tod nimam kaj iskati. Vendar je sedaj do vstopa Rattijeve smeri v južni steni Beneškega stolpa le še nekaj metrov in, če sem prišel do sem, zdaj pač več ne kaže omahovati. Borisa, kot je videti, ne mučijo take misli, s svojim prirojenim optimizmom in podjetnostjo se pravkar spoprijemlje s prvimi skalami. Te so prav lahke in sprva polne zapeljivih polličk, da sva kmalu povsod drugod, le v smeri ne. Dobra ura gre po zlu, preden odkrijeva pravo pot in tudi prve težave. Za uvod naju čaka navpična poč z debelim, starinskim klinom na sredi. Kmalu sva v rumenem previsu, polnem drobnih luknjic, ki poskrbijo za to, da tudi tod opraviva brez železja, a ves čas na koncih prstov. To je Civetta! Stojišče nad previsom je kaj slabo, raztežaj nad njim pa poln krušljivih lusk. Velikanski odlom pod nama je vzrok, da ni nepotrebne ropota, kadar se katera od njih odkrhne. Nato s še slabšega stojišča žonglirava v sitni prečnici, ki naju privede v zajedo, ta pa po treh prav lepih raztežajih na udoben pomol.

Megle se počasi redčijo. Medtem ko se krepčava, polagoma izgineva motna preproga z osončene okolice, na tej strani vse mehke, polne macesnovih gajev in pozvanjajočih krav. V steni pa pripeka, da hitro skopni najina zaloga vode in kmalu nama ne preostane drugega kot nadaljevati. Ozka polička naju vodi proti desni v navpično oporno poč, ki pa se pleza — za spremembo — navzdol. Nato se nasadiva na prav oster zob pod naslednjim previsom. Prav na vrh mu moraš stopiti in to na prste, da dosežeš zgoraj oprimke. Nato pa navzgor po novi zajedi, na las podobni spodnji, vse do police pod vrhno steno. Kot obzidje trdnjave je videti, toda take stare, razpadajoče, polne špranj in lukenj. Tako splezava kot po lestvi navzgor in že sva v kaminu, ta pa je le še logičen sklep te prisrčne smeri, ki jo najin vodnik imenuje najlepšo v Beneškem stolpu.

Vrh je presenetljivo prostoren. Ko se osvobodiva vrvi in klinov, se lotim fotografiranja, kajti razgled je razkošen. Niti teman oblak, ki visi nad nama in od časa do časa iztisne iz sebe nekaj kapelj, ga ne more pokvariti. Ravno merim z aparatom proti Busazzi, ko nekaj rezko počí in se posveti. Začutim sunek v aparat in tudi mene močno strese. Začuden ugotovim, da sem bil žrtev k sreči miniaturne strele. Še preden se utegnem prestrašiti, me Boris spravi v dobro voljo z nedolžnim vprašanjem, češ, čemu slikam pri belem dnevu s — flešem. Pa zares ni časa za smeh, kajti oblak nad nama je grdo nasršen in že drviva navzdol. Nekajkrat morava sicer še nazaj na vrh, kajti preden odkrijeva pravo stran, kjer poteka sestop, pretakneva vse ostale. Končno se vendarle odpeljeva po zraku preko previsne zajede, nato pa gre brez težav navzdol po strmih kaminih. Tik pred nočjo doseževa ob zadnjih kapljah dežja in razkošnih barvah večernega neba kočó, mnogo kasneje pa svoj šotor. Tu se ravno kuha večerja in okrog šotorov se sučeta prijatelja Lado in Jože. Pravkar sta se vrnila s Tržačana, ki jima je bil dobro osmodil hlače in dlani. Tam gre pri sestopu vse po vrveh in to dobrih petsto metrov. Dobre volje pa vendarle ne zmanjka in kmalu smo dogovorjeni za naslednji dan. Gremo skupaj, jasno, in to v zapadni steber Busazze, ki nas bode v oči tik nad taborom. Za dobrih tisoč metrov ga je, večinoma pete stopnje s krajšimi ocvirki šestice.

Zjutraj smo že v mraku pod steno in oprezujemo za vstopom. Začuda ga najdemo šele čez dobro uro, čeprav vstopa smer po najglobljem kaminu daleč naokoli. Nemara pa se nam je zdel preveč oduren. Zdaj smo hitro v njem.

Že prvi raztežaj je prava akrobacija s klini in lestvicami, drugi nas sili v nemogoče položaje, razpete med stene gladkega kamina, v tretjem se bomo z veliko streho, četrtemu v obliki sila ozkega kamina pa smo kos šele, ko po številnih brezuspešnih poskusih pričnemo oponašati črva, ki mu pravimo deževnik.

Naša smer spada med velike dolomitske vzpone predvsem po zaslugi svoje izredne višine. Ena tistih je, ki te prisilijo k bivaku, če napraviš le eno samo napako in izgubiš tempo. Tega se dobro zavedamo, zato se po lažjem svetu, ki se nam je sedaj odprl, podimo kot obsedeni. Skoraj štiristo metrov plezamo po steni, ki nas ne zdržuje z ovirami nad četrto stopnjo. Ko pa se nato z nekega stolpa razgledujemo za nadaljnjo potjo, ugotovimo, da nismo kaj pridra nad polovico stene. Naš steber pa se tod spet navpično vzpne in strmina ne popusti prav do vrha. Pogled na uro ni vzpodbuden, sanje o noči v šotoru postajajo vedno bolj — sanje. Tudi dež, ki se ponuja že ves čas, nas ne razveseljuje. Ko pa se spoprimemo s steno, smo kmalu spet optimisti. Plezanje je prav lepo, to pa je pričakovati, kajti na vrsti je zdaj znameniti »beli kamin«. Zares se ne ponaša brez vzroka s svojim slovesom. Za tri raztežaje ga je, plezaš po želji na robu ali pa deset metrov globoko v gori. Skala je bleščeča bela in gladka kot steklo. Čisto gvozdenje! Zvijamo se med zagvozdjenimi bloki in, ko nas kamin končno postavi v ljubko kamrico izza velike luske, smo navdušeni, kot že dolgo ne. Tudi dalje nam gre kot po maslu. Neki kamin zahteva spet deževnikovo tehniko, nekaj krušljivih previsov preplezamo in presenetljivo hitro se znajdemo v grapi, ki je že precej blizu izstopa. Polna je previsov, toda ni hudega, saj je tu skala ona prava dolomitska kamenina, polna odličnih oprimkov. Sicer se kmalu na vso moč ulije, a mi ostanemo mirni, saj smo zdaj prepričani, da bomo še za dne dosegli vrh, v tabor pa že kako pridemo. Kmalu smo mokri do kože, zato le hitro navzgor! Ravno plezam preko nekega previsa in zraven razmišljam, kaj bom skuhal za večerjo. Tedaj pa zagrmí nad nami, na vso moč me strese in toliko, da me strela ne sklati s previsa. V hipu ugotovimo, da v takem na vrhu nimamo kaj iskati in hočeš, nočeš se moramo sprijazniti z bivakom. K sreči je nad previsom lepa votlina, za vse bo dovolj prostora.

Ko priplezajo tovariši do mene, ugotovimo, da smo vsi skupaj mokri do kože, da za bivak nismo ravno najbolje opremljeni, da smo vse užitne stvari že davno pospravili iz nahrbtnikov, da pa se kljub temu ne kaže pritoževati, saj nas končno

ni nihče silil v to neprijazno steno. Izravnamo si dve klopici v gruščnato dno votline in v pojema-joči svetlobi dneva zabijemo nekaj klinov. Pod napuščem velike strehe natočimo čutaro vode za večerjo, nato pa prisluhnemo besnenju nevihte. Silen trušč je vsenaokoli, kamenje, slapovi, grom, nam pa se dozdeva, da šklepetanje naših zob preglaši prav vse. Naš strop ni posebno kvali-teten, pa kdo bi se zato razburjal, mokra cunja se pač nič bolj ne zmoči, če jo daš v vodo. Bojimo se le, da ne bi kdaj sredi noči postala naša votlina izvir kakega manjšega hudournika, takega, kot jih vse polno drvi preko stene okrog nas. Toda neurje se počasi miri in glede na to, da se ozračje grdo ohlaja, lahko računamo, da bomo imeli zjutraj opraviti s snegom in ledom. In res, prvo, kar se zjutraj izlušči iz teme, je galerija lepih ledenih sveč, visečih z roba strehe. Vsa stena je prevlečena s tanko ledeno glazuro in oprhana s snegom. Rahlo nas skrbi nadalje-vanje, toda očitno ne bo hudega, kajti megle se že trgajo. Pol ure kasneje ni o oblakih nobenega sledu, vsa okolica se koplje v soncu, le v naši steni vlada peklenski mraz. Seveda, v zapadno steno posije sonce šele popoldne. Prav dobro vemo, da nismo več kot sto metrov pod vrhom in ko opazimo tople sončne žarke na skalnem stolpu komaj nekaj deset metrov daleč, nas no-

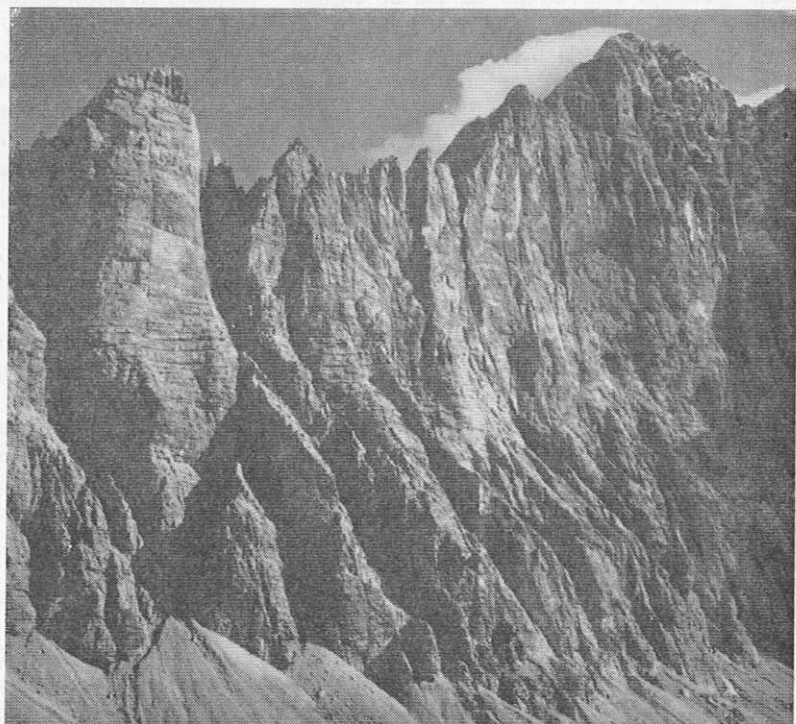
bena sila več ne zadrži v tej ledenici. Boris si še poslednjič popiha v prste, nato pa smo ostali trije priče pravi drsalni predstavi v poledeneli previsni poči. Ne gre drugače kot s serijo klinov. Kar z glavo lomimo zobe ledenih sveč, ki vise s previsa nad laštico, po kateri se moramo potem splaziti v levo. Tu najdemo strm kamin, težaven je, poln snega in ledu, ima pa tudi svojo dobro stran, kajti po dveh raztežajih nas postavi na-tanko na vrh Busazze.

Tu pa, kot bi stopili iz zime v poletje. O snegu ne duha ne sluha, preko plati prijazno curljajo potočki in sonce je čudovito toplo. Razgled pa tak, kot je lahko le zjutraj po nevihtni noči. Go-rovje je oprano, zelenice globoko pod nami di-hajo prelepo svežino in skala je bila kot v naših gorah. Nešteti dolomitski špiki bodejo v nebo vse naokoli, da smo zbegani od tolikega pro-stranstva. Vpisna knjiga na vrhu Busazze je za-nimivost zase: stara je štirideset let in polna ve-likih imen. V njej zasledimo podpise dolomitskih pionirjev Tissija, Rudatisa, Comicija in mnogih mojstrov skale od včeraj in danes. Sramežljivo se vpišemo še mi, prvi Jugoslovani smo na tem lepem vrhu.

Sestop nas vodi preko lahke stene v divjino vi-sokogorske krnice Van delle Sasse. Z vseh strani padajo stene v to prostrano kotanjo, ki je danes

Severozapadna
stena Civette,
na levi Torre di
Valgrande

Foto Ghedina

polna sonca in cvetja. Boris in Jože sta očitno strahovito lačna, že ju ni nikjer. Midva z Ladom pa se na neki zapeljivi travnati poljani spomniva neprespane noči; trava je kot mehka blazina, le malo bova sedla, rečeva, pa naju že zmanjka. Šele pozno popoldne pritavava v tabor, pijana od sonca in opojnih razgledov.

Dva dni kasneje smo spet navsezgodaj na nogah. Vreme je odlično, nas pa so uspeli vzponi prejšnjih dni toliko opogumili, da se danes odpravljamo v smeri, ki so med najtežjimi v Civetti. Lado in Jože koketirata z vzhodno steno Cime del Bancon. Zavidava jima dostop do stene, saj se bosta lagodno sprehodila preko travnikov in v nekaj minutah bosta že v skalah. Midva pa sanjariva o severozahodni steni Torre di Valgrande, ki je na žalost prav na drugi strani skupine in bova morala hoditi skoraj štiri ure do vstopa. Seveda hitiva na vso moč in v kratkem času doseževa preko sedla Col Rean pod Beneškim stolpom planoto pod novo kočo, imenovano po velikem Tissiju. Od tod se nama odpre pogled, ki po mogočnosti skoraj nima primere. Tik nad nama so zdaj osrednje stene Civette, mrke, odbijajoče s svojo monolitnostjo, a vendar grozljivo lepe. Taka je torej ta »stena vseh sten«, ki nima para v Dolomitih, ki sem si jo želel videti že dolga leta! Kilometre daleč se brez prekinitve vleče zid tisočmetrskih prepadov, od Cime Su Alto, preko glavnega vrha Civette pa vse do vitkega Torre di Valgrande na drugi strani. Skoraj ni smeri v tem ostenju, ki ne bi spadala v najvišji razred tako po težavah kot po pomembnosti. Strmiva kot začarana, a že hitiva naprej, vedno z enim očesom na silnih prepadih nad nama. Pot naju vodi zdaj skozi čudovito dolino Val Civetto. Ta prostrana dolina je polna tišine, daleč je od hrupnih poti, nikjer ni žive duše. Zdi se, da je v tej globeli, nad katero leži teža velike gore, življenje nemogoče. Celo studenček na dnu doline ima pridružen zvok.

Prepotovati morava vso dolino, preden doseževa vpadnico najine stene. Torre di Valgrande je poslednji od večjih vrhov, nanizanih na greben, ki poteka z vrha Civette proti severovzhodu, od vseh pa je najbolj monoliten in masiven. Pravi ideal dolomitske stene. Nikoli še nisem videl smeri z lepšo linijo, kot je Carlessova smer v tej steni. Sicer docela gladka stena je prav po sredi prepočena z ozko zajedo, ravno, kot bi jo potegnil z ravnilom. Točno taka je tudi smer, saj se tudi za meter ne oddalji iz zajede. Ob pol devetih končno stojiva pod steno in prav nič ne verjameva, da nama bo uspelo priti preko nje do noči. Vznožno pečevje nama sicer ne dela težav,

toda lahkega sveta je v tej steni kaj malo. Kmalu sva pod previsi in že prvi raztežaj, ki še daleč ni med najtežjimi, nama da slutiti trdo delo, ki naju čaka. Nad nama je zdaj pet raztežajev zajede, ki je ključno mesto smeri. Vse skupaj je en sam previs, preplezljiv le z vsemi ukanami plezalne tehnike.

Začne se z veliko streho, ki jo je treba preplezati kar naravnost. Sedim v udobni lopici tik pod streho in se zabavam ob pogledu na Borisa, ki se ziblje v zraku nekaj metrov od stene, viseč v lestvicah. Ves čas imam vtis, kot bi prijatelj hotel stopiti točno na vrh Marmolate daleč onstran doline. Nad streho ni nobenega oddiha, previs se nadaljuje in po celem raztežaju akrobacij se končno ponudi drobna polička, kjer lahko še dosti dobro sediš in zvoniš z nogami v globino. Boris je v veliki formi, komaj sopihajoč pritelo-vadam do njega, že visi v naslednjem previsu, ki jih v tej steni pač ne zmanjka. Nad njim pa postane zajeda kar dolgočasna v svoji pravilnosti. Sto metrov je docela enaka, kot izklesana. vitka, a stalno previsna. Enoličnost zmotijo le presenetljivo številni odstavki prostega plezanja, ki brez izjeme terjajo od naju največ, kar zmoreva. Plezava brez oddiha in zamudno delo s klini traja ure in ure. Na varovališčih se obešava v lestvice in noge v takem položaju kaj hitro otrpnejo. Zavidam letoviščarjem, ki se v številnih čolnih prepljujejo po modri gladini jezera Alleghe globoko pod nama. Pravzaprav v tem trenutku ne bi imel nič proti zamenjavi. No, tudi to pride na vrsto, toda prej pač morava preplezati še tole vražjo zajedo, ki postavlja vedno nove previse pred naju, da se pehava iz enega v drugega, kot bi bilo to najbolj samo po sebi umevno. Saj zdaj tudi je, skratka: le pojejta, norčka, kar sta si skuhal!

Končno sva v zadnjem raztežaju previsov. Tu se zajeda spremeni v ozek kamin, ki je tako hrapav, da menda ni plezalca, ki ne bi v njem pustil delčka svojih hlač ali srajce. V dnu kamina ždi nekaj debelih lesenih zagozd in to nama ne diši. Toda les še kar dobro drži, malo sicer škriplje, pa sva že višje, kjer spet naletiva na solidne kline. Še en previs, nato pa kamin postane prav smešno lahek in že se z vzdihom olajšanja skobacava na udobno teraso, kjer je prostora za obe nogi in še kaj več. Zdaj šele ugotoviva, koliko znoja sva prelila v spodnjih previsih, čutari sta v hipu prazni. Z vodo pa ni treba prav nič štediti, kajti že je tu za letošnje poletje običajna popoldanska nevihta. Vlije se kot iz škafa, toda nikjer ni več nobenega previsa, zato pač plezava dalje. Dež se kmalu spremeni v sneg in na mah

so vse počí polne mokre snežne brozge, ki curlja za vrat in rokave, da kmalu pozabiva, kako nama je bilo pred kratkim še vroče. Stena je tod mnogo lažja, toda čaka naju še nekaj petic, zato hitiva, kar se da. Kmalu nama zapre pot za raztežaj visoka navpična plošča z mikroskopskimi oprimki, vsa spolzka, zgoraj pa okrašena z lepim previsom, preko katerega teče še lepši slap. Zelo je težka in včasih se nama kar stoži po spodnjih previsih. Toda, ko prideva čeznjo in mimogrede popijeva še dobršen del slapu, se nama zjasni obraz. Stena je zdaj toliko kot pod nama. Le še nekaj raztežajev lažjega kamina preplezava in isti hip, ko neha deževati, stopiva na vrh.

Dan se nagiba in treba bo pohiteti, zato se niti za hip ne ustaviva. Hitro izslediva prehode preko jugovzhodne stene, za konec se še po zraku odpeljeva preko velikega previsa in že se preko melišča podričnega na pot, ki drži z vrha Civette proti koči Coldai. Nebo se pričinja jasni. Ob občudovanju barv, ki jih ustvarja igra zahajajočega sonca in nevihtnih oblakov, pozabiva na prestane napore. Še preden se docela stemni, se povzpneva preko sedla nad kočjo v začetek Val Civette, kjer leži tiho jezerce Coldai. Nepopisne barve ustvarja odblesk krvave večerne zarje na rahlo nakodrani gladini. Kot črna vojska stoje dolomitski vrhovi, boleče se zarezujoč v rdeče

obzorje. Midva pa nemo stojiva nad jezerom in se z občudovanjem in hvaležnostjo poslavljava od te doline in stene nad njo, ki nama je dovolila prebiti v svojem osrčju tako lep in nepozaben dan.

Jutro je, pravzaprav že skoraj poldan, ko se z razbolelimi kostmi skobacava iz toplih spalnih vreč. Polovico noči sva se opetakala skozi Val Civetto in danes sva sposobna edinole za poležavanje na toplem soncu pred šotorom. Imava imeniten spektakel, kajti Lado in Jože, ki nista imela take sreče kot midva, ravno zdelujeta zadnji raztežaj Cime del Bancon; kot na dlani sta. Sredi popoldneva prijatelja privrskata v tabor, zvečer pa gremo vsi skupaj proslavit uspehe v kočjo Vazzoler in na klepet k simpatičnemu in vsevednemu oskrbniku. Armando Da Roit je star plezalec in avtor številnih smeri v Civetti. Tudi vzhodna stena Cime del Bancon je njegova, zato nam je tega dne še posebno naklonjen. Pa še en mož je tu, vreden pozornosti in spoštovanja: nihče drug kot znameniti Belgijec Claude Barbier, ki pa sliši bolj na ime Claudio, saj se je že docela poitalijančil. Vzrok temu so njegovi vsakoletni obiski Dolomitov, vedno povezani z vrhunskimi dosežki v skali. Fant velja za pravega akrobata, saj je večino dolomitskih šestic preplezal kar sam v

PLANINSKIM DRUŠTVOM, NAROČNIKOM, BRALCEM IN PRIJATELJEM

Finančna slika PZS, kakršno je pokazala seja upravnega odbora 3. oktobra tega leta, nas sili, da spet bijemo plat zvona. Obstoj planinskega glasila je ogrožen, PZS ne razpolaga z nobenim fondom, s katerim bi pokrila vsakoletni primanjkljaj, ki znaša nekaj milijonov. Največ sredstev je potrebnih za papir in tisk, blizu 20 milijonov S din, medtem ko znašajo izdatki za upravo, honorarje, pisarniški material, prispevke k izdatkom uprave, popuste pri naročnini in za poštnino 6 do 7 milijonov S din.

V 73 letih, kar izhaja planinsko glasilo, to ni prva stiska. Trda mu je predla v desetletju pred drugo svetovno vojno, v zagati je bilo pred dvema letoma, ko smo prvič potrkali na dobra srca naših naročnikov in UO PD ter z njihovo pomočjo voz potegnili iz drage, kamor je ušel.

Položaj je danes še težji kot l. 1966. Pred skupščino se ne moremo zateči k ukrepom, ki jih samo ona lahko odobri (ustavitev lista, bistveno skrčenje, dvojne številke, zvišanje naročnine i. p.). Upravni odbor ne vidi druge možnosti, kot da ponovno pokliče na pomoč planinska društva, naročnike in prijatelje planinstva in posebej prijatelje društvenega glasila: Tej številki prilagamo položnice s prošnjo, da nam prostovoljno nakažete vsaj po 500 S din iz rednega prispevka za leto 1968. Pri tem apeliramo na visoko člansko zavednost, ki se je ob kritičnih trenutkih naše organizacije vedno izkazala. Pozivamo tudi planinska društva, da prispevajo iz svojih sredstev, kolikor največ morejo, da se redno izhajanje Vestnika nadaljuje. Društva naj povečajo tudi prizadevanje za zvišanje števila naročnikov. Pridobivajo naj nove oglase in tudi prispevke gospodarskih in drugih organizacij. Dolžni smo pred slovensko javnostjo, da ohranimo planinsko glasilo.

Upravni odbor Planinske zveze Slovenije
Uprava Planinskega Vestnika

izredno kratkih časih. Zanima nas, kaj ima tokrat za bregom, pa ga je kar težko pripraviti do pogovora o hribih.

Lado in Jože se poslavljata. Naš zadnji skupni večer je in končno se nam le omehčajo grla. Pozno v noč smo Kranjci »glavni« v koči. Poskusimo celo z Montanaro, pa ni uspeha, zato raje ostanemo pri naših domačih.

Precej pozno se vrnemo v tabor, to pa je glavni vzrok, da sva z Borisom drugi dan šele ob desetih pod južno steno Beneškega stolpa. Nimava posebnega veselja do plezanja, toda vtepla sva si v glavo, da hočeva ravno danes preplezati Tis-sijevo smer. To je ena najlepših v Civetti, tudi šestica, toda zmernejša od one od predčerašnjim, zato pa docela brez klinov. Menda sva si za to južno steno izbrala najbolj vroč dan vsega poletja. Že pot do vstopa naju je zdelala, da že pod steno spijsava večino vode, namenjene za ves dan.

Začnava v odprti steni tik ogromnega odloma. Vsa stena je kot velikansko ogledalo, v katerega se upira sonce. Nikjer ni nobene vodilne razčlembe, ki bi nedvoumno vodila linijo smeri. Plati, plati... Na poličkah je vse belo planik, toda midva nisva danes sposobna za nobeno doživetje. Samo slutiva, da je smer, ki jo plezava, silno lepa, midva pa nimava do nje nobenega odnosa, morda edinole odpor. V glavah nama šumi od pripeke, edino trma naju vodi naprej. Kljub temu sva docela izčrpana, še preden prideva do pravih težav. Na udobni terasi vrh prve tretjine stene polegava celo uro in nič nama ni bolj odveč kot naslednji raztežaj. Kaj zato, če je ta raztežaj ona znamenita prečnica, ki jo opevajo vsi poznavalci kot enega najlepših plezalnih prehodov v Dolomitih. Vse pogosteje se ozirava v dolino, toda pogled na številne potoke je prava muka. Vsak pri sebi potihem štejeva, koliko spustov bi bilo treba, da bi spet stala pod steno, od koder je tako blizu do najbližjega potočka, ki se tako ljubko zvija med travniki in gozdiči. Toda očitno nobeden noče biti šleva, tako se čez čas vendarle spraviva v prečnico in jo nekako preplezava. Še danes mi ni jasno, kako nama je to uspelo, pa vendar mi je žal za ta čudoviti raztežaj, ki ni pustil v nama nobenega vtisa. Plati nad prečnico so neskončne. Mučiva se preko previsov in se hrepeneče ozirava navzgor, kajti vrhnja tretjina smeri poteka po lepih kaminih. Pa je potrebno še na litre znoj, preden stopiva v prvo senco. Zdaj je mnogo bolje, toda grozi nama nova nevarnost — bivač. Zato iztisneva iz sebe še tisto malo energije in volje, kar nama je še ostalo. Tekma s časom naju nekoliko po-

živi in plezanje po kaminu, ki je vse prej kot lah-
hek, nama gre presenetljivo hitro od rok. Ves čas
naju vleče za nos grda optična prevara: vrh stene
je videti prav blizu, toda kamin se vleče v ne-
skončnost. Poleg tega je ponekod grdo krušljiv
in poln previsov. Na vse mogoče načine se pe-
hava navzgor, kamin pa nama nastavlja na pot
vedno bolj nenavadne formacije skalovja. Končno
se zoži v ozko poč in najina nahrbtnika nočeta
skoznjo. Bosta šla pač po zraku. Toda vrtni ma-
nevri so vedno zamudni, zato sva prav prijetno
presenečena, ko naju naslednji raztežaj še za
dne postavi na vrh. V istem trenutku se že zapo-
diva po drugi strani dol in ne vidiva nič drugega
kot potoček pod steno. Kako majhne so včasih
človeške želje! Kmalu se znoči, toda vse hudo je
zdaj že za nama. Rezultat ture: z Borisom sva
si odslej edina, da je plezanje v severnih stenah
pač prijetnejše.

Dva dni kasneje je lepega vremena konec. Na-
jine nadaljnje načrte, ki se tičejo predvsem
osrednje stene Civette, dobesečno odpavi skoraj
desetdnevno deževje. Toda prav nič se ne ža-
lostiva. Kdor je obiskal Civetto in njene stene,
se od njih ne more posloviti drugače kot z —
nasvidenje.

Opomba: V avgustu 1966 sta v dolomitski
skupini Civetti gostovali navezi Lado Eleršek -
Jože Povše in Boris Gruden - Tine Mihelič (vsi
AAO). Preplezali so naslednje smeri:

Naveza Eleršek - Povše: zapadno steno Torre Ve-
nezia (smer Castiglioni—Kahn, IV, 300 m), zapad-
ni raz Torre Trieste (smer Tissi—Andrich—Rudatis,
V +, 650 m) in vzhodno steno Cime del Bancon
(smer Da Roit—Gabriel, VI +, 450 m).

Naveza Gruden - Mihelič: jugozapadno steno
Torre Venezia (smer Ratti—Panzeri, V, VI—,
300 m), severozapadno steno Torre di Valgrande
(smer Carlesso—Menti, VI +, 400 m) in južno
steno Torre Venezia (smer Tissi—Andrich—Bertoli,
VI, 500 m).

Skupaj pa so preplezali še zapadni steber Cime
della Busazza (smer Rittler—Videsott—Rudatis, V,
VI, 1000 m).

CIVETTA je dolomitski masiv, ki ga tudi slabši
poznavalec Dolomitov kaj hitro spozna in ugleda.
Ni čuda, če je zelo zgodaj pritegnil oči najbolj-
ših alpinistov in da je razmeroma zgodaj zabe-
ležil prve obiske. Z jugozapada je najbrž prvi
prilezel nanj lovec iz Pécola Piavonell s pravim
imenom Simeone de Silvestro. Po 12 letih je
vodil na glavni vrh neznanege klienta. Vodnik
Melchior in Jakob Anderegg sta l. 1867 pripe-
ljala F. F. Tucketta, četrti pa je bil na vrhu istega
leta z de Silvestrom Paul Grohmann. L. 1870 je
bila na vrhu prva ženska Amelia Paganini-Pezze

Cima della Busazza (levo) in Torre Trieste (desno)

Foto Ganz

v družbi s Calegarijem. L. 1895 so na Malo Civetto po severozapadni steni splezali J. S. Philimore in A. G. S. Raynor z Antonijem Dimai in Giovannijem Siorpaes. 15 let zatem sta po isti steni direktno smer speljala Haupt in Lömpel, l. 1913 pa sta severni greben preplezala Plaichinger in Hamburger.

Sledila je dolga pavza, vse do l. 1925, ko sta Emil Solleder in Gustav Lettenbauer, oba zelo popularna plezalca, preplezala severozapadno steno Velike Civette. Tri leta nato Fritz Wiessner in Kees prideta čez vzhodno steno, čez južno steno pa Angelini in Vienna. L. 1929 prečijo celotni severni greben Rudatis, Graffer in Videsott. L. 1930 v enem dnevu »pade« severozapadna stena, preplezala sta jo Tissi in Andrich. Isto leto sledi prvi ženski vzpon po tej smeri: Paula Wiesinger s Stegerjem. Leto nato v isti steni nastanejo variante, ki jih splezajo Guisepe Dimai, Verzi in Degasper ter znamenita naveza Comici-Benedetti.

L. 1935 izsili v Sollederjevi smeri svoj izstop Cassin. L. 1942 pride do prvega zimskega vzpona po »via ferrata Tissi«. Udeležili so se ga Da Roit,

Botter, Serafini, Boselli in Dall'Acqua. L. 1952 je sam ponovil Sollederjevo smer Cesare Maestri. — Ponovimo še poglobitve dogodke po l. 1952, čeprav smo jih večinoma že zabeležili. L. 1957 sta Walter Philipp in Dieter Flamm naredila svoj izstop v Tisijevi smeri, l. 1958 je Sonja Livanos z možem Georgem ponovila Comicijevo smer, l. 1962 jo je sam ponovil Claude Barbier, l. 1963 so Piusi, Redaelli in Hiebeler preplezali Sollederjevo smer pozimi, za njimi še Bonafede, Menegus in Sorgato, l. 1965 so Mazeaud, Piusi in Sorgato preplezali severozapadno steno Punta Tissi, l. 1967 pa so novo smer potegnili od Sollederjeve Mayerl, Messner, Holzer in Reali ter jo imenovali »pot prijateljstva«. Isto leto sta sledili tudi dve ženski ponovitvi. Erika Samer je z možem ponovila smer Philipp-Flamm, isto smer tudi Yvette Vaucher z možem Michelom.

Ne bi bilo prav, če ne bi navedli še Nadje Fajdigove, ki je 27. avgusta 1953 s Cirilom Debeljakom v 11 urah in pol ponovila kot peta ženska Sollederjevo smer v severozapadni steni Civette.

Op. ured.

WALKERJEV STEBER

Matija Maležič

kačemo po ledeniku preko vseh mogočih razpok, razpokic, jezerc, potočkov, včasih je treba tudi čez prav spoštljivo širok potok. Vendar niti ne poskakujemo preveč živahno. Glavni vzrok so prav nemarno težki nahrbtniki, pa tudi sonce sem ter tja prav močno pritisne izza popoldanskih oblakov. Povrh vsega tega se je treba ukvarjati še z najrazličnejšimi mislimi, ki se motajo po glavi.

Saj res, sonce. S Tinetom sva prišla v Chamonix, ko je po devetih dneh prvič posijalo. Prej je snežilo menda celo na Montenversu. Fantje iz Mojstrane so po devetdnevem ležanju v šotorih vreme samo še preklinjali, Tudi Martin in jeseniški Mitja nista imela sreče. Po sto metrih sta morala zaradi vremena v Walkerju obrniti. Stene so bile čisto bele, zato smo odšli na kratko, a prijetno plezarijo v Auguille de l'M. Ker je vreme še držalo, smo jo naslednjega dne mahnili na Mont Blanc. »Če bo šlo tako naprej, čez nekaj dni v stenah ne bo več novega snega.«

Tako smo razmišljali in se mazali z jecodermom, labisanom ter drugimi pripomočki zoper sončne opekline.

»In potem...« smo razmišljali naprej, nakar smo utihnili ali zamrmrali kaj nerazumljivega.

Priznam, da sem mislil na Walkerja od trenutka, ko sem zvedel, da bom šel v Francijo. Ostali najbrž ravno tako. No, pa ni šlo tako gladko. Ko smo drugi dan sestopali, smo na Grand Plateauju do kolen gazili čez noč zapadli sneg. Vendar se vreme ni mislilo pokvariti. Po dnevu počitka sem zjutraj z montenverske postaje, kamor sem odšel po vodo, z zanimanjem in nemirom opazoval vitki, s snegom pobeljeni steber v Grandes Jorasses. »Ti, kaj ko bi jo danes mahnila na Leschaux?«

»Hm...«

»No, pa pojdiva.«

In pričela sva pripravljati opremo. Medtem so malo pod nama Zvone, Janez, Klavdij in Janko kot za stavo metali iz šotorov na kup vse mogoče reči. Ko so kasneje kup dobrega premetali, so ga pričeli tlačiti v štiri nahrbtnike.

»Kam neki gredo?« je bil radoveden Tine.

»Kam le. Če ne prej, ti bo to jasno zvečer na Leschaux.« In sva grmadila kramo naprej. Never-

jetno, koliko reči gre v navaden plezalski nahrbtnik. Na to, da bo treba s tako omaro tudi plezati, raje nisva pomislila. Od nekod jo je pri mahal Eckart s tranzistorjem. Brez njega si fanta sploh ni mogoče predstavljati. Poleg drugega posluša vsa vremenska poročila, kar jih njegova škatla sploh lahko ujame. »Specialist für Transistor« je tokrat navdušeno razlagal, da bodo še štirje lepi dnevi. »Morgen... Leschaux...« Prav. Mi pa gremo že danes.

Ker smo imeli isti cilj, smo odšli vsi skupaj. Najprej mimo turistov na postaji zobate železnice. Tu smo pobrali precej radovednih pogledov zaradi zajetnih, s cepini, derezami in vrvmi ovešenih nahrbtnikov. Kje so zdaj lepi nauki naših učiteljev, da mora biti vrh vedno v nahrbtniku in da se tudi s cepinom ali z derezami ne sme vzbujati pozornosti? Že lepo, vendar se klinov, konserv ali denimo ovsenih kosmičev ne da obesiti zunaj nahrbtnika, s seboj jih je pa kljub temu dobro vzeti. Ko smo zavili na Mer de Glace, je bilo zoprne vročine konec, pa tudi turistov je počasi zmanjkalo.

Smer, v katero smo namenjeni, je dolgoletna želja naših plezalcev. Skoraj natanko pred tridesetimi leti, prve dni avgusta 1938, je Riccardu Cassinu, možu, ki je že pred tem zaslovel v stenah Zapadne Cine ter Piz Badila, s tovarišema Ginom Espositom in Ugom Tizzonijem uspelo preplezati poslednji in najlepši problem izmed »zadnjih treh problemov Alp«. Za vzpon preko 1200 metrov visokega, v sneg in led odetega vitkega stebra v severni steni Grandes Jorasses, v steni, ki so jo že leta oblegali tedanji najboljši alpinisti, so potrebovali tri bivake. Smer je tedaj veljala za višek težkega plezanja, šele čez več kot deset let sta jo prva ponovila Francoza Rébuffat in Frendo. Kljub več kot stotim ponovitvam pa je do danes ohranila svoj sloves.

* * *

Že lep čas molče rinemo po ledeniku. Velikokrat sem premišljeval, kako bi bilo, če bi kdaj šel v Jorasses. Zdaj je skoraj tako, kot sem si predstavljal, pa vendar je drugače. Človek ne more biti povsem ravnodušen. Rad bi že stal na prvem stojišču, da bi videl, kakšna je stvar videti od blizu. Molk prekine Klavdij, ki je tukaj že hodil. Pripoveduje o gorah okoli nas in pove, kje je že bil. Ko zavijemo na ledenik Leschaux, se jeziki razvežejo. Ta pove šalo, oni reče nekaj krepkih na račun nahrbtnika, in izza ovinka se prikaže Walkerjev steber. Streljamo s fotoaparati, kmalu nato pa že opazujemo svizca izpred bivaka Leschaux. O tem bivaku smo slišali že obilo hvale

in res jo zasluži. Eno samo napako ima: Ne stoji nekeje v naših gorah.

Nismo še dobro prišli, že se pojavi spodaj na poti nenavaden možakar v kopalkah, mornarski majici in visoko čez kolena segajočih debelih volnenih nogavicah. Je popolnoma plešast, zato pa se ponaša z mogočno črno brado in gromozanskim nahrbtnikom na ramah. Sledijo mu še trije tovariši ravno tako v kopalkah in z mogočnimi nahrbtniki. Izkaže se, da so Slovaki in Čehi. Mahoma smo prijatelji. Nameravajo v Linceul — sloviti Mrtvaški prt v Grandes Jorasses, levo od Walkerjevega stebra. Spogledamo se: »Brr, od vraga so! Če jim uspe, bo to prva ponovitev in prvi letni vzpon. V takem strmlem ledu zna biti poleti in v novem snegu vzpon zelo težak, morda težji od zimskega, če odštejemo mraz. Kakorkoli že, vse najboljše.«

Izpod Jorasses se počasi približujejo tri pike. Kasneje se izkaže, da so Poljaki. Poskušali so ponoviti smer Desmaison-Couzy v Pte. Marguerite. Pripovedujejo, da je preveč ledu in novega snega, kar na nas ne vpliva ravno vzpodbudno. Povedo tudi, da je v Walkerju osem Japoncev. »Tramvaj,« pravi svetlolasi plečati Poljak ter se zareži. Teh besed si zaenkrat še ne znamo razlagati, ampak če bodo prišli čez Japonci, bomo mi tudi. Ovirali nas menda ne bodo, saj so en dan pred nami. Razpoloženje se popravi. Smo prava slovanska bratovščina, kakor pravi Slovak. Bradač pozna naše gore, plezal je že v Travniku in Šitah. Vsak govori po svoje, a se dobro razumemo. V prijatni družini večer hitro mine, zlasti še, ker gremo spat — s kurami.

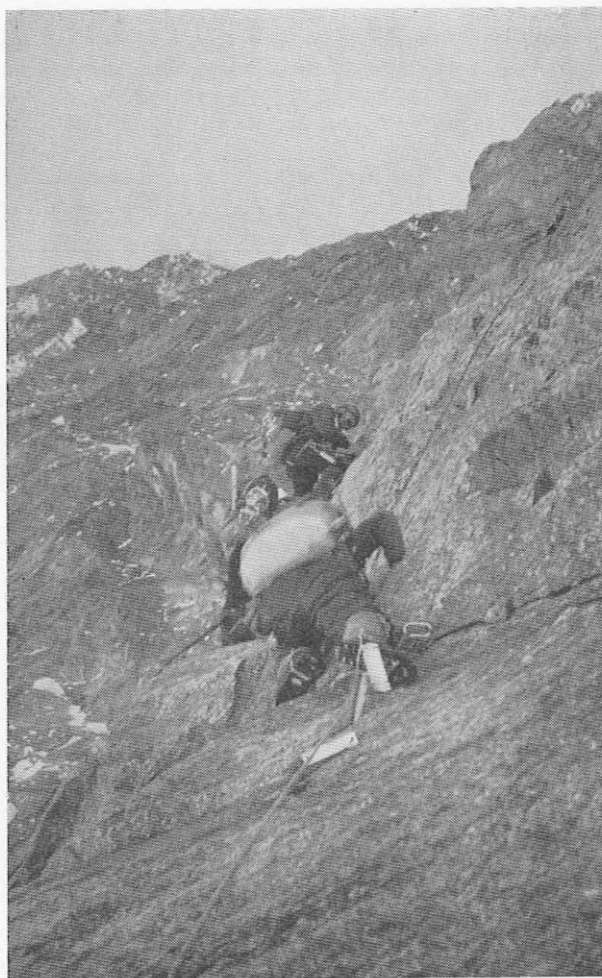
Zjutraj že ob enih rogovilijo oni, ki gredo v Mrtvaški prt. Kuhajo in jedo, mi pa hlinimo spanec, dokler ob dveh končno ne odidejo. Zdaj smo na vrsti mi. Juha in kosmiči so hitro kuhani, pojemo kar stojе in že se v soju čelnih svetilk spotikamo navzdol proti ledeniku. Uidem naprej ter opazujem pet lučk, ki se zibljejo po snežni strmini navzdol. Spominjajo me na spreved dedka Mraza. Ledenik spi, voda, ki je včeraj popoldan povsod živahno žuborela, je zmrznila, tako da se včasih kar nerodno prestopamo po gladkem pobočju. Ko pridemo pod steno, je že svetlo. Jutranje sonce je pozlatilo vseh šest vrhov Grandes Jorasses, tu spodaj pa je še mrak. Precej daleč na levi vidimo znanca z bivaka, prvi je ravnokar začel s plezanjem. V prav polarnem mrazu se navezujemo, ovešamo si železje, si privezujemo dereze.

Klavdij in Janez začneta, s Tinetom jima slediva, tik za nama pa se vzpenjata Zvone in Janko. Po krhkem mostiču prekoračimo komaj opazno krajno poč in se po dobrih dveh raztežajih v ledu znaj-

demo v nekakšni škrbini. Janez praska z derezami po granitni plošči kaka dva metra nad mano. Dereze niso vibram in tako mu zdrsne, da pristane malo nižje na nogah. Ampak moja roka je pod njegovo derezo. Ta je na srečo vse prej kot nabrušena, tako da ni hujšega. Kmalu smo vsi čez ploščo in nadaljujemo. Raztežaji si slede preko leda in primrznjenih skal, kjer hitro napredujemo. Zvone celo nekaj mrmra o nekakšnem Zimmer-Jahnu. Počasneje se vzpenjamo čez večje ledišče, kjer prvi seka stopinje. Macovi vijaki za led dobro prijemajo, pa tudi Borotovo cepinkladivo se odlično izkaže. Res dobra pogruntavščino: stopinje izvrstno seka, še bolj pa sem vzhičen, ko z njim zabijam kline. Potrebni so le dva ali trije udarci. Ravno tako sva oba s Tinetom navdušena nad novimi, nalašč za ta vzpon kup-

V »črnih ploščah«

Foto M. Maležič

ljenimi derezami Charlet-Moser. Stale so naju kup denarja, ampak vredne so ga. Na nogah jih niti ne čutim, toda v skali polovica enega samega prednjega zoba, zatakljena v poč, mirno prenese mojo in nahrbtnikovo težo. Razen vponk pa je vsa ostala oprema nekam težka in nerodna.

Po ledišču sledi še nekaj raztežajev, ki so podobni onim pred njim. Skala, led in sneg se v njih menjavajo. Končno pridemo do bolj strmega dela stene. Ledu tu ni več, zamenjale so ga pokončne granitne plošče. Nad nami je prvo težje mesto — Rébuffatova poč. Pred njo je treba splezati raztežaj preko plošč. Klavdij, ki je snel dereze, ugotavlja, da ni storil najbolje. Pravi, da je zgoraj led in tako jih ostali obdržimo na nogah. Plezanje z derezami preko skal je za poslušalca zaradi škripanja neprijetno, pa tudi zanimivo. Ple-

zalec si namreč navadno ne more kaj, da ne bi svojih vtisov sporočal drugim. V kar se da jedrnati in krepki obliki kajpak, pri čemer dobro služijo primere iz politike, seksa in mitologije. Kljub temu pa gre plezanje kar dobro od rok in hitro smo preko. Do tu smo vse tri naveze plezale enakomerno, zdaj pa je naše napredovanje bolj podobno harmoniki. Ko pridejo prvi do težjega mesta, jih zadnji dohitijo, počakajo in nato zastanejo. Pod samo počjo je majhno stojišče, kjer se počasi zvrstimo, ker je premajhno za vse. Čakanje je kar prijetno. Smo kakih štiristo metrov nad ledenikom in sonce nas je doseglo že nekaj raztežajev nižje. Varni pa smo tudi pred ledenimi pošiljkami od zgoraj. Zanje smo sprva mislili, da jih povzroča sonce. Kasneje pa se je izkazalo, da razsipajo z njimi Japonci nad nami.

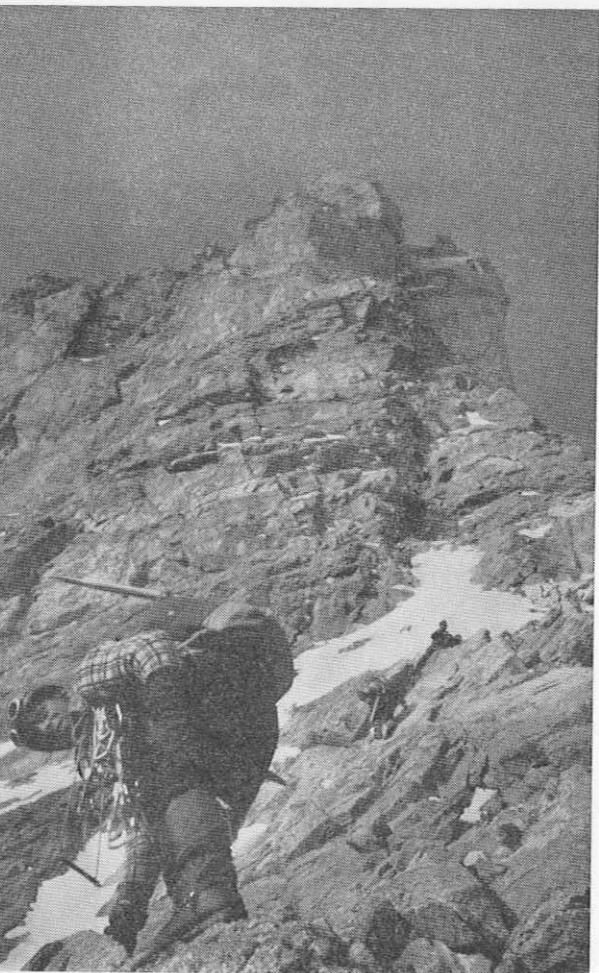
Poč je pravzaprav plitva, mestoma previsna zareza, dolga okoli trideset metrov. Klavdij je prvi preko, Janez mu sledi, ostali pa si spodaj odvezujemo dereze. Teh do vrha ne bomo več nataknili. Zvone se nato ubada z variantico v zgornjem delu poči, ko ta zavije malo desno. Zabije tri kline naravnost navzgor in Janko mu težko otovorjen sledi. Ko je pri Zvonetovih klinih, bi rad vedel, ali naj jih izbije ali jih bova midva. Ker pravim, da ne vem, in ker me bolj mika poč, jih izbije. Jaz pa nato ravno tam zabijem svoje, kajti tudi meni poč nenadoma ni več všeč. Tako se še Tine, težko otovorjen, ubada z izbijanjem. S seboj imamo poleg opreme za bivač še kuhalnika in precej hrane. Skupaj s kovačijo je to kar precejšnja teža. Zato ima vsaka naveza dva nahrbtnika. Lažjega nosi tisti, ki ima več železja in ki pleza naprej, težjega pa tovari drugi.

Z dobrega stojišča nad počjo se smejita Janko in Zvone. Tu so prvič bivakirali Japonci, o čemer pričajo izravnani prostor v snegu, konzerve in drugi ostanki. Ko se s Tinetom odpraviva naprej, sta Zvone in Janko že nekje zadaj za robom. Prečiti je treba strmo vesino ledu in snega. Ker smo prej v skali praskali z derezami, se zdaj za spremembo prestopamo po snegu in ledu brez njih. Natikanje in snemanje derez je pač zamuden posel in se mu raje izognemo. Po za silo izsekanih stopinjah sva s Tinetom kmalu spet v skalah, ki jih sem ter tja prekinja sneg. Ubirava jo poševno desno navzgor. Spodaj na ledeniku opaziva dve piki, ki se bližata vstopu. To sta gotovo Eckart in Lutz, naša znanca z Mont-
envers.

Ko malo višje priplezava okoli roba, najdeva vso družbo spet zbrano pri naslednjem težjem mestu. V »75-metrski poči« se peha množica plezalcev. Zvone je nekaj nad začetkom poči, Klavdij in

Počitek pod »rdečim stolpom«

Foto M. Maležič

Uspelo nam je...

Foto M. Maležič

Janez sta pri prvem stojšču, nad njimi pa je še nekaj postav. Janko svetuje:

»Kar usedita se, fanta. Ujeli smo Japonce.«

No, pa tudi midva čez nekaj časa kobacava po počih. Pravzaprav so trije raztežaji zelo lepi. Skala je odlična in za razliko od Rébuffatove počih je tu več prostega plezanja. Na vrhu počih sva spet sama. Opazujeva Klavdija, ki ravnokar pleza v prečnici tretji raztežaj nad nama. Pred njim pa se zadnji iz japonske družine spušča v proslulem »nihanju«. Včasih je veljalo, da potem, ko so potegnili za seboj vrv iz nihaja, ni bilo več poti nazaj. Zdaj vidimo staro vrv, ki visi na tem kočljivem mestu. Res ne more biti kaj prida, toda v sili vrag muhe žre.

Do prečnice imava še dva lažja raztežaja preko skal in razmočenega snega na ledeni podlagi. Kmalu sta za nama. Zvone in Janko sta že čez nihaj in tudi midva nadaljujema. Vso pot že srečujemo številne zanke za spuščanje. Seveda niso konopnene. Kar prsti me srbijo, a jih vseeno pustim pri miru. Če so šli drugi mimo, se bom tudi jaz premagal. Prečnica gre po polički, ki na koncu izgine, še malo, in tu je klin za spuščanje. Vpnem ga in se po rokah spustim po starem

konopcu kakih dvanajst metrov. Še nihaj do poličke in kmalu se spušča Tine, za spremembo v dülferju. Smer je doživela do sedaj okoli 125 ponovitev. Vsa težja ali značilna mesta imajo zato svoja imena. Prečnici sledi poledeneli »črni previs«. Do njega gre pot preko plošče, v kateri tiči klin. Drugi pa je pod samim previsom, ki je na pogled kot jež skalnih rogljev. Menda jih samo led še drži skupaj. Ko se ravno obešam na roglje, se vrv zatakne. Vlečem, pa ne pomaga, v rokah pa pošteno čutim spuščanje po vrvi. Zato se s stremenom, ki ga zatakнем za roglj, pregoljufam preko, kjer so drugi zlezli prosto.

Malo višje sedi vseh osem Japoncev na Rébuffatovem bivaku. Kaj je res že večer? Prelep prizor se nudi presenečenim očem: sonce zahaja za Périadami in Chamoniskimi iglami. Poprosim možakarja, ki strelja s fotoaparatom, naj slika še z mojim. Ko se sporazumemo, rad ustreže. »Professional«, pokaže nanj s prstom drugi. Ker ni več prostora, zlezava raztežaj višje do Mojstrančanov. Sedijo na polički, ki je široka za dobro ped, ter si urejajo bivač. Tudi za naju se najde za meter prostora in pričneva se pripravljati za noč. Sedimo ravno pri vstopu v »črne plošče«, to

je dobrih sto metrov visok navpičen pas plošč in previsov. Če tu ne bo požleda, bo vse v redu. No, pa o tem bomo razmišljali jutri. Končno le obtiči nekaj specialčkov v skali, dobro pa nam rabi tudi vrv, ki so jo pritrdili Japonci raztežaj nad nami, tako da je bivač gotov. Hitro še midva zlezeva v vestone in slonovi nogi, ker se je medtem že stemnilo. Kuhalnika brenčita in sneg se topi v posodah. Ko skuhamo zdrob s čokolado, vsi že kinkajo, tako da ni pravega odjemalca, tudi ko skušamo koga zbuditi. Najem se, da mi leze ven pri ušesih, ostalo pa z žlico mečem ob steno. Najbrž nisem uporabil pravih količin, ker je slišati, kot bi padalo kamenje.

Jutro je mrzlo in jasno. Smo v zapadnem boku stebra, tako da je pri nas še mračno, vrh Pte. Whymper nad nami in greben Périad onstran ledenika Mont Mallet pa se že kopljeta v zlatih žarkih. Mrz je, tako da še kuhniku zmanjkuje sape (ali pa se je mrcina spet zamašil). Tine napenja oči, da bi našel drugo derezo, pa je tudi zaman. Iz nahrbtnika mu visi samo ena, druga pa je ponoči odšla na izlet nekaj sto metrov navzdol. Ne moremo se odločiti, ali bi že začeli, medtem pa po pritrdjeni vrvi pritelovadi Japonec. Hitro se pripravimo tudi mi. Prav, spustili bomo naprej prvo navezo in pričeli, menda ne bo treba predolgo čakati. Tako si mislim, ne gredo pa mi v račun prepadli obrazi prijateljev. Ko bolje pogledam, opazim, česar nisem videl včeraj. O, groza, kakor je neverjetno, vseh osem Japoncev pleza v eni sami navezi, dolgi četrtilometra. Zdaj smo pa tam! Čakamo in drgetamo na polički, jeza v nas pa rase. To je torej mislil Poljak na Leschauxu, ko je med režanjem govoril o tramvaju. Prvi spleza raztežaj, vsi ostali pa se nato pol po skalah, pol po vrvi dvigajo za njim. Vsa stvar se tako kot gosnica počasi dviga.

Ne, tako pa ne bo šlo! Nas so učili, da je treba plezati po skalah, ne pa po vrveh. Mrz in čakanje tu seveda sploh nista važna (ha, ha!), v nebo vpijoče kršenje plezalske etike kriči po maščevanju. Klavdij se z odločnostjo v očeh in s šklepetajočimi zobmi vrine v sredo med dva osupla Japonca. Mimo njune vrvi napreduje in ker je treba take grešnike pošteno kaznovati, uporabi še njihovo streme. Janez mu sledi. Potem se med naslednja dva vrineta Zvone in Janko. Zasliši se nekakšno mrmranje, ki postane kasneje, ko jima s Tinetom slediva, nekam glasno in grozeče. Zato skušamo sprva napredovati drugje, a gremo kasneje raje kar po isti smeri. Črne plošče so k sreči brez požleda, zato pa se nam za vrat vsipa pršič, ki ga zgoraj navdušeno rušijo. V odlični skali

napredujemo preko zajed in previsov od enega prenapolnjenega stojišča do drugega. Na vsakem je treba spustiti naprej kakega Japonca, sicer bi ozračje postalo še bolj napeto. S Tinetom obtičiva pri nekem hudem možakarju. Besno mi nekaj dopoveduje, a se naredim, kot da ga ne razumem. Kljub temu ga za vsak primer širokogrudno spustim naprej. Pa mu še ni dovolj. Na naslednje stojišče me spusti šele, ko mu obljubim, da bova počakala do konca. No, vsaj mrz sva si pregnala, če se že nisva otresla čakanja. Globoko pod nami priropota helikopter. Odlična allouetka (škrjanček) se dvigne do nas. Mahamo si, vendar jim kljub udobju ne zavidam. Ravno kar se mi izpolnjuje velika skrita želja. Še čakanje postane manj neprijetno, ko se tega zavem.

Za zadnjim Japoncem prispeva po snegu in krušljivi skali na zasneženo polico. Tu nekje se odcepi varianta Lachenal-Terray, ki privede v škrbino med Pte. Walker in Pte. Whymper, vendar si je težko predstavljati, kje poteka. Do vrha »sivega stolpa« drži raztežaj čudovite plezarije, zame najlepše v vsej smeri. Navpična plošča, majhni trdni oprimki, sem pa tja dober klin in prvi sončni žarki, ki me pozdravljajo po mrzli noči in jutru, vse to povzroči, da se posvetim samo plezanju. Plezanju, o katerem včasih sanjaš: ko postane vse drugo nevažno, roka se stegne po oprimku, telo ji sledi, obstane, kretnje se ponavljajo. S skalo postaneš eno, zdi se ti, da jo dopolnjuješ. Gledaš okoli sebe in vidiš: kaj ne manjkajo tej lusk božajoči prsti in ali ni ona vdolbina kot ustvarjena za nogo? Počutiš se peresno lahek, ko se s srcem, ki prekipeva od življenjske radosti, dvigaš v svetle sobane neba. (Uf, to je bilo ganljivo.) Ampak... »Hopala, ne boš!« »Malči, mrha! Kaj sem že rekel? — Počutiš se peresno lahkega...« Nak, to pa ne gre. Nahrbtnik nima razumevanja za visoke misli.

Kljub vsemu so težave črnih plošč za nama in po položnejšem terenu se hitreje vzpenjava. Spotoma me akrobacije, ki jih izvajam, da bi zadostil prebavnim potrebam, spravljajo v glasen smeh. Še dobro, da me nihče ne vidi. Kmalu nato se pridruživa ostalim, ki počivajo na »oslovskem hrbtu«. Nad nami pa se pehajo Japonci po kuloarju pod »rdečim stolpom«. Rušijo obilo kamenja, kuloar mora biti resnično krušljiv. Morda pa bi tudi radi že v kali zatrli vsako našo željo po prehitevanju. Počitek je lepa stvar, le sonce

Grandes Jorasses. Smeri: 1. Mrtvaški prt — 2. Walkerjev stebel — 2a izstopna varianta Lachenal-Terray — 3. smer Bonatti-Vaucher v Pte Whymper — 4. smer Peters-Meier v Pte Croz.

je že zelo nizko. Sprijazniti se bomo morali še z enim bivačkom. Žegen od zgoraj končno preneha in pohitimo čez »trikotno snežišče« do kuloarja. Ni tako strm, pa vendar nam da obilo dela. Noče biti pravih oprimkov, požleda pa je na pretek. Ko sem sredi kuloarja, ki je dolg štiri raztežaje, se na oslovskem hrbtu pojavita Eckart in Lutz — s Tineto se včeraj nisva zmotila. Vpijeta nama, če je zgoraj kako primerno mesto za bivač. Ni ga in tako ostaneta, kjer sta. Sonce je že tik nad obzorjem in začne se dirka z nočjo. Ko zaide, sva na vrhu kuloarja. Raztežaj preko previsa in po zajedi do nekakšne rame pod gladko ploščo plezava že v trdem mraku. Janko, ki varuje na začetku dolge prečnice kakih deset metrov nad nama, vpije skozi divji veter, že skoraj vihar. Pravi, da Zvone tudi za prečnico ne najde prostora za bivač. Rama se nama zdi še kar

prijazna, želiva jima srečno pot in jutri na svidenje.

V soju čelnih svetilk kopljeva poličko v sneg. Trije zabiti klini govore, da nisva prva, ki tu bivakirata. Veter reže do kože in grozi odpihniti vse, kar ni privezano. Prinaša Zvonetove in Jankove klice, le s težavo se sporazumeta. Končno klici utihnejo: Našla sta mesto za bivač. Medtem sva si midva že izkopala sedeže in poličko za noge. Zlezeva v puh, nato pa še v vrečo za bivač, ki nama jo hoče pri tem veter iztrgati. Zvonetu in Janku jo je tudi hotel odnesti, pa se fanta nista dala kar tako. Rezultat je bila raztrgana vreča. Ko pokuriva vse vžigalice, si osmodiva obrvi in skoraj zažgeva vrečo za bivač, bencinski kuhalnik kljub vetru zagori. Po večerji ugotoviva, da nas je noč prehitela le za slabo uro. Od lažjega terena naju loči le dober raztežaj, ostali pa so že tam. Da smo tik pod vrhom, priča tudi veter, ki postaja vse hujši. Kljub utrujenosti ne moreva zaspiti. Na notranji strani vreče se od izdihanega zraka dela ivje in naju neprijetno mrazi, veter pa zaganja tak hrup, da se le s težavo pogovarjava. Noč bo zelo dolga, ugotavljava, ko vibrirava novemu jutru naproti.

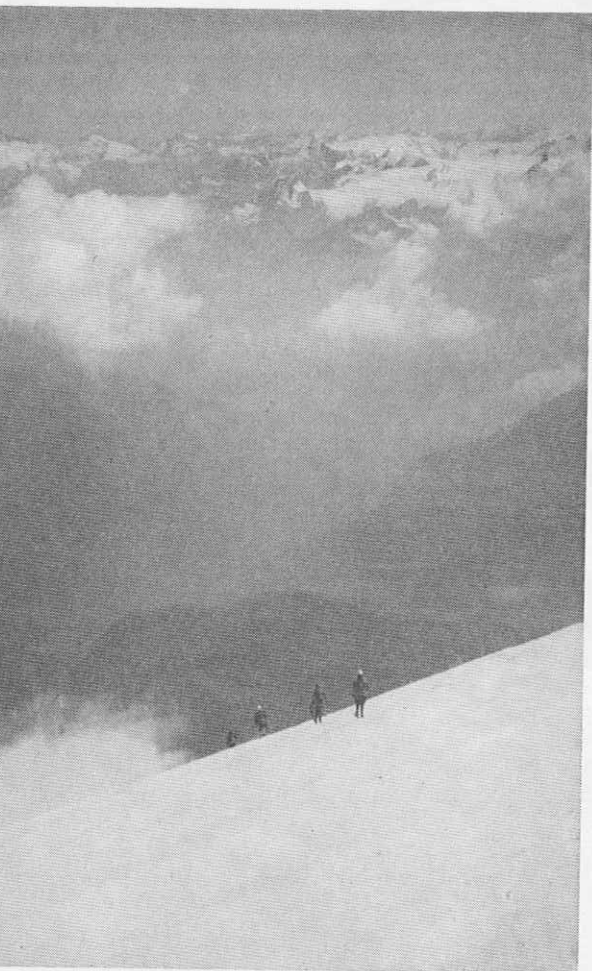
Zvezde na vzhodu pričenjajo bledeti, obrisi gora postajajo vse jasnejši in sonce posveti na premržena bitja v steni. Globoko pod nama plahuta rdeča ponjava. Lutz si bo gotovo vsak čas nažgal pipo. In Eckart, menda ne posluša ravnokar kakih vremenskih poročil? Nekje nad seboj pa slutiva naše fante.

Vstajanje in pospravljanje opreme je pravo rojstvo. Veter ni prav nič ponehal. S kuhalnikom ne bo nič, le kdo bi ga v takem prižgal s tremi vžigalicami. V usta si stisneva vsak pol tube kondenziranega mleka in pest rozin ter pričneva s plezanjem. Po prvem raztežaju rok ne čutiva več, po drugem pa je že bolje. Sva že v lažjem svetu in tudi ogrela sva se že za silo. Raztežaji se hitro nizajo, bližava se vrhu. Spotoma še najdem aluminijasto vponko japonskega izvora, za spomin mi bo. Ko kot zadnji pogledam čez vršno opast, me pozdravi pet postav v vestonih, s čeladami, naočniki in ostalo opremo okoli sebe. Uspelo nam je. Vreme je čudovito, na zahodu se v soncu dviga mogočna streha Evrope, na vzhodu pa je videti pravo morje vrhov, med njimi oko takoj prepozna Matterhorn. Tudi tam bi bilo lepo kdaj stati. Veter nas prežene nekoliko nižje, na ravnico na italijanski strani nekaj sto metrov nižje. V zavetju na toplem soncu zmečemo s sebe odvečne cunje in začnemo kuhati. Čaka nas še dolg sestop. Sedimo in se pogovarjamo.

Ponedeljek je, 29. julija 1968 dopoldan.

Sestopamo na italijansko stran

Foto M. Maležič

V soboto zjutraj smo vstopili: Klavdij Mlekuž, Janez Brojan, Zvone Kofler, Janko Ažman, vsi iz AO Mojstrana, ter Tine Čopič in moja malenkost iz AO Ljubljana-Matica.

Velika želja je izpolnjena. Toda tu so druge. Brez skrbi, ne bo jih zmanjkalo.

* * *

GRANDES JORASSES — eden izmed treh zadnjih problemov v Alpah. L. 1935 se je zdelo, da je v Alpah vse »narejeno«. 70 let odkrivanja in vzponov prek alpskih sten pred in po prvi svetovni vojni je dalo rezultate, ob katerih se je mladina sredi desetletja pred drugo svetovno vojno vprašala, kaj naj še dela v Alpah, ki so jih plezalske naveze prekrizale v vseh smereh. Nič novega da ni moč odkriti, nobene zmage da ni možno pričakovati. In vendar je prav v tem desetletju prišlo do alpinističnega razcveta: tehnični napredek in tekma med narodi sta vanj prinesla nove sestavine in nove, tudi »maligne« pobude. Velika nemška revija je tedaj pisala: »Bitke bodo tudi v gorah, zato bo kult alpinizma, razširjen med nemško mladino, doprinal tudi svoj delež — k vojaški pripravljenosti mladega rodu«. (Ullmann, la Grande Conquête).

Po vzponu bratov Schmidov preko severne stene Matterhorna je ostala še severna stena Grandes Jorasses in severna stena Eigerja. V Grandes Jorasses je prvi poskusil l. 1928 chamoniški vodnik Armande Charlet, vendar mu takratna tehnika ni dovolila priti visoko. L. 1931 prideta v to 2 km dolgo ostenje Nemca Heckmair in Kröner, L. 1932 poskusijo tudi Toni Schmid, zmagovalci iz Matterhorna, Willo Welzenbach, Italijani Binet in Crétier, Boccalatte in Chabod (današnji predsednik CAI), Louis Carrel in Pierre Maquignaz. L. 1933 prideta Gervasutti in Zanetti v centralnem stebru 3500 m visoko. Švicar R. Gréroz in A. Charlet prideta l. 1934 do 3600 m. Med kandidati so to leto tudi znana alpinistka Loulou Boulaz z Lambertom, Nemca Meier in Steiner. 30. julija 1934 vstopijo kar štiri naveze, nemška, italijanska, francoska in avstrijska. V višini 3500 m se je vsem štirim uprlo neurje. Franzoca Charlet in F. Belin se odločita za sestop, kmalu za njima sestopijo Italijana Chabod in Gervasutti in oba Avstrijca. Samo Nemca Harringer in Peters vztrajata, bivakirata in pričakata še strašnejši dan. Vse je pokril sneg. Pri sestopu se Harringer ubije, Peters prebije v steni dve noči in uide iz stene 2. avgusta.

Junija 1935 se Peters vrne z Meierjem in uspe. Preplezala sta 28. in 29. junija 1935 1000 m visoko Pointe Michel-Croz.

Ostal pa je Walker, 4207 m visoki steber Pointe Walker, s 1200 m visoko severno steno. Italijanom Petersov uspeh ni šel v račun. Cassin, Tizzoni in Esposito so ga 4., 5. in 6. avgusta 1938 prekosili. Objektivne nevarnosti so v Walkerju morda za spoznanje manjše kot v Eigerju, težavnosti v kopni skali pa so nedvomno težje. Eden od italijanske naveze je, po francoskih virih, izjavil: »Borili smo se z verno zato, da poklonimo Italiji in fašistič-

nemu športu zmago, ki ji pomena ni treba podčrtavati.«

Angleži so se v svojih planinskih publikacijah zgražali nad takim pojmovanjem alpinizma in stali ob strani. Francozi so izzivanje sprejeli, vendar podobnih uspehov kot Italijani in Nemci pred vojno niso dosegli.

Seveda bi bili trije zadnji problemi v Alpah rešeni tudi brez medalj, ki jih je pripenjal nemški in italijanski fašizem, in brez izjav, ki so odraz predvojne situacije na svetu.

Pointe Walker pa je še danes — kljub precejšnjemu številu ponovitev — ena od velikih alpinističnih preizkušenj, po kateri hrepene naveze vseh narodov, ki hočejo v alpinizmu nekaj pomeniti.

Najmlajše slovenske naveze so l. 1968 prepričevalno opravile nalogo, na katero dolgo nismo mislili, kaj šele da bi se z njo poskusili. Pomen tega uspeha je za napredek našega alpinizma izreden. Op. ured.

OB 30-LETNICI SMRTI JOZU ABRAMU-TRENTARJU V SPOMIN

(Joža Abram 1875–1938)

Ivo Juvančič

rideset let je bilo junija, odkar je to kraško, gorsko korenino podsekala smrt. Umril je v Ljubljani, kjer je bil gost svojega pobratima dr. Antona Breclja. Srčna kap. Prenehalo je biti srce moža, ki je ljubil gore, naše ljudi, naše ljudstvo nad vse. Star je bil ob smrti nekaj nad trideset let.

Po prvi svetovni vojni je prebolel dve pljučnici, ki sta ga prizadeli; ni bilo še antibiotikov. Kljub temu je še hodil v samoto gora, bila je ljudem od morja in Soče tolažba, umiritev, okrepitev, da so laže prenašali fašistični pritisk.

Zaradi tega si moral postati samotarec. Trentar je našel prijatelje na stare dni v Antonu Rutarju iz Drežnice, danes 80-letnem nasledniku v Pevmi. Spominjam se, da sta še l. 1934 šla na Poliški Špik, Zapadni Julijci so bili manj pod kontrolo gorske milice, zato je bil Viš, ob Montazu, s svojo kočo zlasti cenjen. Pa Višarje seveda.

Trentarja sem prvič zagledal in spoznal kot študent kmalu po I. svetovni vojni. Vračal se je z gora, iz Trente. Bolj po lovsko je bila njegova zelena obleka krojena, klobuk širokih krajev, kot ga je vedno nosil, ni spadal zraven. Trdo je stopal, težko postavljajl nogo, da bi ja stala. In to vedno, tudi po mestnem tlaku. Ni bil korak naših Trentarjev, ki so pri hoji nogo v kolenu pripogibali. Nekaj trentarskega pa je le bilo v Abramovi biti, tej kraški naturi. Glasan ali počasen je bil v široko razpredenem govoru, z dolgimi premori, ko se je zamislil. — Te poteze sem našel pri starih Trentarjih. Joza Abram je le nekaj let pasel duše v Trenti, teh osebnih potez ni mogel tam pridobiti. Recimo pa, da je po naturi imel nekaj, kar ga je napravilo Trentarjem podobnega. Kras je podal roko goram. Joza Abram je zaživel s svojimi Trentarji. Ne zna vsak.

Sam mi je pravil, ko je bil že na Mostu, kako je v družbi šel čez planino Razor na Bogatin in Komno in dalje proti očaku Triglavu. Komponist Marij Kogoj je bil z njimi in temu je Trentar govoril, razkladal o muziki vrhov, grebenov, skal. O samoti in vihri, ki tolikokrat zadivja. O strunah, ki zvene in pojejo napete z vrha na vrh. — Epično široko je bilo Trentarjevo pripovedovanje, bil je homerski v svoji besedi. Tu ni moči ponavljati vsega.

Tam pod Kanjavcem je bilo, ko so zaslišali glas iz višin in iz dalj: »Gospod Abràm, gospod Abràm...!« Trentarji so tako naglaševali njegov priimek. Seveda je Abram v odgovor zaukal, ko so pa prišli skupaj s trentarskim pastirjem in ga je Joza vprašal, kako da ga je spoznal, mu je ta kratko odvrnil: »I, po hoj'«

In dan nato, ko so že šli po trentarski cesti, se je od hiše v strani zopet začul bolj pojoč, poteg-njen, bolj visok glas: »Gospod Abràm, gospod Abràm...!« Stara Mica je bila slepa in naglušna, ko jo je zopet Trentar vprašal, kako da je vedela, da je on, je odgovorila: »I po štim'« — Pa je preteklo več kot 15 let, odkar ni bil več med njimi, gospod Abram.

In še pob na cesti, nekaj nad dvajset let mu je bilo in z vojne se je vrnil, ga je korajžno ustavil: »Pri krščanskem nauku ste nam brali Gregorčiča, pravili o pepelnici in vstajenju našega ljudstva... Ali bo prišlo?« —

Težko je bilo odgovoriti, Italijani so po rapalski pogodbi trdno sedeli.

»Primejduš, ali boš ti dvomil, ko poznaš Gregorčiča!« Bil je krepak Trentarjev odgovor, kot vedno. Poln optimizma, vere.

Trentar je bil romantik, dasi je z obema nogama trdno stal na trdih tleh. Realistični romantik. Čustven po naravi je znal biti tudi piker. Ko je bil že na Mostu... Mimogrede, vedno je govoril Most, Mostarji, dasi smo mi Sv. Lucijo prekrstili šele po 1945. Torej takrat, ko so fašisti začeli »čistiti« ljudi z ricinom, ga je italijanski sprevodnik, njegov župljan, opozoril, ko se je z vlakom vračal domov, da ga čakajo fašisti na kolodvoru. Po stranpoti je prišel domov, ali kaj, ko je kmalu hrupno zazvonilo in je kuža, majhen križanec z lisjakom, začel svariti. V veži so Abrama obkolili, dva sta ga prijela za roke, tretji mu je molil steklenico k ustom, češ ali zlepa ali zgrda. Pa se ti Kion (Abram je psu dal grško občno ime, kion = pes) zažene v fašista z oljem in mu ga zlije po vsej obleki.

Trentar je Kiona imel za inteligentnega psa, češ da pozna vsakega »Uaha« (Laha). S tem imenom je označeval zlasti fašiste. To besedo je pa izgovarjal vedno »foušist« (od »fouš = falsch, napačen, zmoten).

Uradoval je na Mostu v prvem nadstropju. Na hodniku nad vrati je visela najbolj grda slika kralja Viktorja, kar sem jih poznal. »Saj je grd in pritlikav,« je menil Joza. Moral ga je nekako obesiti, Mussolinija ni hotel. Po konkordatu, ko so fašisti hoteli tudi cerkev in župnišče proglasiti za »poldržavno« (parastatale), je bil pač tak položaj. No, Joza je kralju ob stran obesil res dve lepi barvni reprodukciji. Na eno stran ruskega kozaka, na drugo ljudskega pevca z glas-bilom v rokah. »Naj ga stražita,« je menil. Ne vem pred kom, pomiloval pa je vse kronane glave, tudi Karadjordja. Dostikrat je menil, da bi njegov kuža Kion moral dobiti jugoslovansko odlikovanje za svoje »zadržanje pred sovražnikom«. Pikrost do stare Jugoslavije je bila na jeziku vseh, ki so živeli pod fašizmom, saj so dobro vedeli in čutili, koliko se »svobodna domovina« briga zanje.

* * *

Rusi, zlasti Ukrajinci so bili Trentarju ljubi. Njih zgodovina, njih pesem. Nalezal se je tega v višji gimnaziji v Ljubljani, v krogu Janeza Kreka, ki je zbiral študente: tu se je sešel z Brecljem, tu je spoznal Župančiča. Abram je že pred prvo svetovno vojno izdal prevod Ševčenkovihi pesmi. Sam je mlad tudi rimal. Še star ni nehal.

Oton Župančič ga je obiskal v Trenti. Pesem »Znamenja« priča o tem (»Kdo ni hodil po dolini soški?«).

Zadnja leta, ko je še šel čez mejo, Trentar ni pozabil obiskati Otona in mu nesti steklenico do-

mačega terana s Krasa. Pripomnil mi je: »Kje bi pa Oton zapel:

Moja duša je židane volje,

kot bila bi pila kraški teran... ,

če bi mu jaz prej ne opeval terana.«

In še drugega poeta se je Abram rad spominjal: Gregorčiča. Zanj je bil na kratko Šimen. Zanj je nastopil proti trdemu Kraševcu, ostremu mislecu, rojaku dr. Antonu Mahničju že kot študent. »S kolesom sem se iz Trente pripeljal v Gorico,« je pravil, »zavil k 'Trem kronam', kjer sem vedel, da najdem Šimna v družbi prof. Ivančiča in učitelja Sivca. Mlad sem bil. In zavriskal sem, da so vsi zazijali in marsikomu ni bilo prav. Šime pa je vstal, prišel nasproti, mi dal roko in: 'Hvala ti, gore so se oglasile!'.«

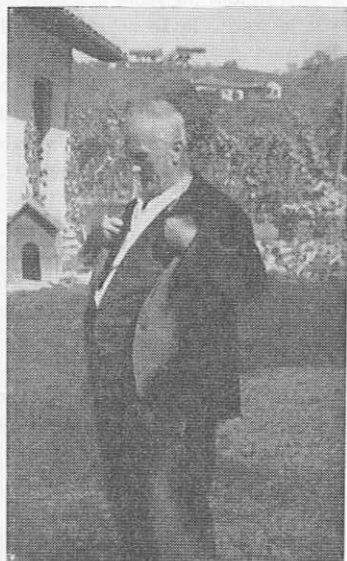
»Tudi Otonu sem razkladal lepoto gora, no, nekaj se ga je le prijelo Belokranjca,« je menil po svoje.

V Pevmi, onstran Soče pri Gorici, na podnožju prvih briških gričev, se v začetku ni znašel. Most in njegov svet med gorami je težko zapustil. Pri stari cerkvi sv. Mavra na griču je imel svoj »Velebit«, kjer je »martinčeval«, se sončil sredi grmovja. Obesil je srajco kot znamenje otročajem: Pustite me v miru!

Svoj novi dom v Pevmi je imenoval »vila Boh-pomaj«, v njem se je čutil preganjanca, prisiljen se je moral umakniti z Mosta, saj so ga fašisti skušali zadeti moralno, ker ga politično niso zmogli: Očitati so mu prisilno vpokojeno učiteljico Grželjevo, ki mu je bila desna roka pri skrivnem pouku, pa še knjižnico prosvetnega društva mu je vodila, ki je nato postala župnijska ali polilegalna.

Kmalu se je znašel tudi v Pevmi. Na Mostu je cerkev sv. Lucije dal med prvimi slikati Tonetu Kralju, sicer samo oltarne slike. V Pevmi pa je cerkev sv. Silvestra odprl revolucionarju Tonetu Kralju kar na široko. Splača se cerkev ogledati, saj govori o fašizmu. Rimski cesar, preganjalec kristjanov, sedeč v amfiteatru, je Mussolini, ki zre na svoje žrtve. Koncil v Niceji, slika nasproti, je zmaga krščanske svobode nad preganjalci, simbolizira pa tudi boj za slovensko svobodo: Trentarja Abrama je slikar portretiral v enem od zbranih škofov, ki so pa vsi po svojih obrazih obrazi slovenskih duhovnov-antifašistov. — Abram je bil na zunaj sicer malo »huda«, saj so ga otroci na podobi spoznali.

V cerkvi v Pevmi sta se razbesedila slavni arhitekt Fabiani, Abramov rojak, samo deset let starejši, in slikar Tone Kralj, ki je tudi končal študij arhitekture. Fabiani je bil napravil načrte za cerkev in po tem je oltar dobil na štirih, bolj nizkih stebrih težak, masiven marmornat baldahin. Kralj je menil, da bi njegova slika Silvestra v apsidi postala bolj vidna, prišla bolj do veljave, če bi baldahin odstranili. Fabiani mu je postavil kratko vprašanje: »Kaj je več vredno, moj baldahin ali vaš Silvester?« Ne verjamem, da bi Trentar dal Fabianiju prav; bil mu je tuj. Ker je bil slovensko indifereenten, celo fašistični župan v Štanjelu za čas. Abram je le poslušal. Meni je pa rekel, ko sva

Joza
Abram

sedela ob mizi, nad katero je plaval kragulj, ustreljen v Trenti, na steni pa je visel eden onih prvih težkih cepinov, ki so zagledali alpski svet... : »Če baldahin ostane, se čutim še naprej, kot da sem med skalami; če zgine, bom pa zrl nebo nad seboj v gorah. Eno in drugo je potrebno.«

Abram je bil širokih pogledov, mož prostosti, kot morejo biti le planinci, gorniki, ki zro široka obzorja z vrhov. Višine odpro širine, pokažejo globine. — Vedo za prepade in stene.

S Kugjem se je srečal že v Trenti ob začetku našega stoletja. Razumel ga je, dasi je za Abrama bil Nemec, saj je bil povezan z nemškim avstrijskim planinskim društvom. Joza pa je kot Aljaž onstran meje skušal tega posnemati in z dušo in

telesom delal za Slovensko planinsko društvo (Lovšin, V kraljestvu Triglava pove zadosti, dasi ne vsega). — Rad je pripovedoval o Tominšku, kako sta pretresala načrte; kako je sam pomagal markirati prve steze. Ustavil se je večkrat ob oni iz Trente proti Ozebniku mimo Pelca. Kako je delal z Moto, Tožbarjem, zlasti je naš Trentar cenil Pavra-Joža Komaca. Seveda, predvsem zato, ker je bil najbolj zaveden Slovenec. Vedel je, kar je pravilno ocenil Lovšin, bil je vodnik med vodniki. Prvi. Mogoče, da je prav zavedni Pavrov nastop in pogumna, odkrita beseda, ki jo je brez ozira izrekel, napravila Pavra »gospodu dohtarju Kugyju« manj ljubega, dasi mu je Paver življenje rešil. Kugy je bil »očetovski«, dober, je pa le zviška gledal na svoje vodnike, dasi jim je priznal, kar je treba. In še moram o Pavru reči, sam sem ga med dvema vojnama spoznal in srečal par krat, da so nanj zelo vplivali češki planinci dr. J. Čermak, dr. V. Dvorsky in drugi, ki so Pavru, kot vodniku Vozniku v Logu odpirali pogled v svet slovanstva. Kugy je bil zvest avstrijski državljani in je mogoče čutil nevarnost, ki je vela iz Pavra. Bil je pa Kugy zelo širok, kakor Abram. Oba sta se ognila spornih pogledov, prepadov in se znašla na skupni poti. Kugy je v svojo zgodovino Triglava rad sprejel Abramov članek o Zlatorogu (izšel je že prej v goriškem koledarju 1927). Trentar je bil kar ponosen, da je mogel nekaj svojega posredovati svetu; Kugy mu je pa tudi bil hvaležen in mu je še posebej poslal milanskega slikarja Pollija triptihon Zlatorog v fotokopiji. In še diapozitiv zraven. Ta je nato visel na okenski šipi.

1937 jeseni je izšla Kugyjeva knjiga »Fünfhundert Triglav« z letnico 1938. Abram se je ni dolgo veselil. 1934 je pa napisal svojega »Zlatoroga«, ljudsko igro, ki jo je menda Šentjakobsko gledališče* vpriporilo po posredovanju dr. Antona Breclja, ki je tiho povabil Trentarja čez mejo na obisk. Nerodno mu je bilo, ko je sedel na častnem mestu pred odrom... Skrbelo ga je, kaj bodo rekli fašistični oblastniki, če zvedo, saj je z njimi imel že neke odprte račune. Ko so mu namreč v kovčku našli Matičičevo knjigo o bojih na Soči (Na krvavih poljanah), ki je bila prepovedana, jih je s pravim trentarskim ogorčenjem zavrnil, češ da mu jo je podtaknil prijatelj v Ljubljani. — Šlo je takrat vse srečno mimo, saj je bila »blažja era« Stojadinović-Cianovega sporazuma.

S Kugyjem se je sestajal Abram od časa do časa.

* Tov. Fedor Košir nam je glede tega povedal naslednje: Igro je uprizorilo Prosvetno društvo Trnovo na prostem v Karunovi ulici, režiral je dr. Marijan Breclj.

Op. uređ.

Nekoč smo sedeli v »Juliani«. Kugy nam je že razkazal ves planinski vrt, razložil vse cvetje, šlo je že na jesen, tudi ono na vrhu, ki je prišlo iz neapenskega sveta, imelo sorodnike na Kavkazu. Med prostim razgovorom o tedanjosti in preteklosti še živo vidim Trentarja, kako se je vzdignil in Kugyju rekel: »Slovenec ste, gospod doktor, drugače bi ne zmogli pisati in govoriti tako iz duše o naših gorah, o Soči.«

Kugy je bil malo zmeden ob romantičnem Trentarjevem zanosu. Čez čas je bolj pritišano rekel meni:

»Ali ni to rasizem? Po kulturi sem Nemec. Ko divjak precepiš, gledaš plemenito cvetje, okušaš sočni sad, za divjaka se ne meniš več. Le nacisti govore o krvi in plemenu. 'Nur der Abstammung nach bin ein Windischer.«

Prav tako pritišano sem mu odgovoril, da nacizem greši, ker daje krvi, plemenu primat in ne duhu. Da pa »kri le ni voda«. Da Kugy bi ne bil Kugy, če bi po rodu ne bil iz gorate Koroške. Ne bi najbrž iskal rože Sciabiosa Trenta, vzljubil gora tako, kot jih je. Podzavestno nosimo nekaj v sebi iz rodu v rod, kar je močnejše od zavesti. Vse, kar se imenuje volja, moč, čustvovanje, ima tu svoje korenike. Ljubezen je taka sila. Ustvarjalnost, umetniški zagon kreativnosti, barva čustvovanj. In še sem mu dodal, da mu je njegova nemška kultura dala nekaj, kar bi imenoval »abgeklärtes«, medtem ko je njegov sogovornik, naš Trentar, ostal »naturen« slovenski človek.

Pogledal me je, kot je znal le Kugy, — imel je globok, jasen pogled — ,Če je tako, dann haben Sie recht,« — imate prav,« je dejal.

Pozneje je Kugy, vsaj nasproti meni tudi »Windischer« zamenjal s »Slovene«. Srečal sem ga nekajkrat prej, tudi v Volčji vasi (pišem tako, domačini pa izgovarjajo »Učja ves« od »uk« volk) in v Trenti. — Spomladi l. 1943 sem prišel kratko k njemu v Trst. Takoj me je vprašal, kaj je s temi »banditi« — partizani. — Odgovarjal sem mu, da bi me razumel... Omenil Janka Premrla-Vojka, za katerega smo že vedeli, ob stricu komponistu Stanku Premrlu, slavnostnem organistu ljubljanske stolnice. Povedal celo, da že leta Stankovo »slovensko pesem« pojejo po primorskih cerkvah, tudi v Pevmi, vendar le melodijo z besedilom Marijine pesmi. Da je pa sedaj izbruhnulo, kar je dolgo tlačila sila fašizma, ki z nacizmom hoče zatreti vsako osebno, da ne rečem, narodne svobode. Pa še avstrijske puške sem omenil, ki so skrite od 1918 začele prihajati na dan.

Tiho je prikimal, pritrjeval in dobro pomnim, da so bile zelo kratke njegove besede, vendar besede občudovanja: »Ja, diese unsere Men-

schen!» «O ti naši ljudje!». — Da, šlo je za naruren izbruh, da rešimo kulturo sploh, da rešimo svojo naruro, svoj obstoj. — Kugyja, ki je zrasel iz tokov nemške kulture, je zagrenilo vse to, kar se je pojavljalo pod imenom nacizma. Odklanjal ga je iz vseh svojih globin kakor fašizem. Tu smo se vedno srečali.

Naj omenim, da ga je Rainer hotel vsaj zaradi imena pritegniti, ko je začel vlado »Jadranske okupacijske cone«. Kugy je odklonil z vso energijo in moral je v Gradež, v neko prisilno pregnanstvo. Šlo pa je z njim h koncu.

* * *

Končajmo z Abramom-Trentarjem. Zadnja leta se je, kot da bi nekaj čutil, izživiljal predvsem z delom med mladino. Slovenski duhovni so se umaknili iz šol v zakristije, cerkve in župnišča, ko so od njih zahtevali pouk v tujem jeziku, v italijanščini; zgubili so s tem katehetske plače, ki je večini pomenila mnogo, saj niso imeli kmetij kot marsikje drugod.

Abram je skrbel, da so se otroci naučili slovenski; pomagal si je na Mostu z učiteljico Grželjevo, v Pevmi tudi z dekleti. V krščanski nauk je vpletal vse, kar je mogel, o Cirilu in Metodu, in pri tem našel v slovenski besedi le malo zveze z vero. Otrokom je dajal v začetku prepisovati, pozneje pa so imeli kar proste naloge.

Ob neki priložnosti je škofu Sedeju mesto nekega obveznega poročila poslal kar spis starejše deklice, napisan v zvezek še izpred prve vojne, »pisovnico«. Kje jo je dobil, mi ni znano.

Nadškof Sedej iz Cerknega, gorjan po biti kot Trentar, mu je nato dejal: »No, uradno poročilo to ravno ni!« »Pa je,« mu je odvrnil Joza, »saj sem jaz, župnik, podpisal in še Lucijo odspod pritisnil.« Smejala sta se nato oba...

* * *

Naj končam z zadnjim mojim občutkom, najmočnejšim, ki sem ga ob stiku s Trentarjem odnesel. Poudaril sem že njegovo širino. Ni bil strankarski, dasi je pred prvo svetovno vojno delal z »mlado strujo«. Ni bil pristranski. Gledal je človeka... cenil mnenja, ki niso bila njegova. In zadnje: Madosten je bil do zadnjega. Dojemal je tudi tokove, ki so komaj nastajali. In to na vseh področjih. Sodim, da je to dar, ki so mu ga poklanjali stiki z našimi gorami, kot mnogim našim planincem.

HRIBOVCI NA FRANCOSKI RIVIERI

Andrino Kopinšek

Švico smo prišli naravnost iz Chamonixa v oblekah, ki so kljub zračenju še vedno dišale po zemlji, ledenikih in senu.

Utrujeni sedimo ob jezeru v mestu mednarodnih konferenc. Oziramo se na mogočne snežene stene Alp, na marmornato bele vrhove Mont Blanca in Dent du Midi, ki se dvigata v ozadju Rhônske doline. Naše oči, utrujene od višinskega sonca in snega, si prijetno odpočivajo ob pogledu na nežno zelene vinograde v bližini in na modro svetlikajoče se valove Ženevskega jezera. Po gorskih viharjih preteklega tedna uživamo harmoničen mir v dolini.

Štirje velikanski nahrbtniki z vrvmi in cepini potujejo skoz okno v oddelek riviére ekspresa Genève—Marseille. Zaspali smo, še preden je vlak odpeljal s prostorne postaje. Spali smo trdno, brez sanj, kakor pač spijo le alpinisti po naporih visokogorskih turah.

Čeprav si težko zapomnim imena rek v severni Aziji, še teže glavne vrhove Pirenejev, imena Grenoble (slovensko: Grobelno) ne bom pozabil nikoli. Na tej postaji so nas, prav nič nežno, zbudile natanko ob polnoči nežne ročice. Dekliški penzionat iz Barcelone je zavzel vsa prazna mesta v vagonu. Blagega miru ni več, spanja še manj. Takoj se navdušeno učimo španski. Moramo se učiti. O seniorita! Bondadosa! Querida! Carinosa! Čez dobre pol ure smo se razumeli že tako dobro, kakor da bi bili naši očetje pravi Katalonci. Ni to težak jezik, nikakor ne! Malo francoščine, malo italijanščine in latinščine, naposled nekaj požirkov pristne malage in malo prleškega... Špansko znamo sedaj skoraj perfektno, razen nekaj desetstisoč besed, ki jih pa pri konverzaciji z mladimi gospodičnami tako ne potrebujemo.

Ob dveh zjutraj poznamo že ves načrt njihovega potovanja. Nepozabne deklice so te Španke. Potovali bi z njimi do konca sveta. Živahne, divje, neukrotljive. Vedno dobre volje in nasmejane, vedno koketirajo s komerkoli, pa naj bo to kak postrežček na neznani postaji ali pa postajenačelnik. Vsaka posebej je majhna temperamentna Carmen. Dekleta tekajo iz vagona v vagon, dokler jim debela in stroga nadzornica tega ne

prepove. Senorite jo imenujejo »zmaj«. Žal sem španski izraz za to pozabil. Še uro vožnje imamo do Marseilla. Prižgemo naše gorilnike in serviramo čaj s pristno slivovko — brez vednosti nadzornice. Marseille! Gare St. Charles. Pomagamo nositi prtljago, podajamo si roke, poslavljamo se smeje v vseh mogočih in nemogočih jezikih. Zmaj (sedaj ga imam, dragon se imenuje špansko) sili k odhodu. Škoda.

Na svidenje! Hasta mas ver! Adios, seniorite! In konec romana: Naša srca trpijo, da kar poka. Caramba!

Doslej smo vedeli samo, da je Marseille z milijon prebivalcev drugo največje mesto Francije, zdaj pa vemo več, mnogo več, pa čeprav nismo bili v nobenem muzeju in v nobeni galeriji. V luki občudujemo prekooceanske velikane, ki so pripravljeni za pot v Indijo ali Južno Ameriko. Vseposod tulijo sirene. Hodimo po brezkončno dolgem obrežju. Ogledujemo si revščino v starem delu mesta. Daleč zunaj se dvigajo iz sopare, ki se vzdiguje nad valovi sredozemskega morja, obrisi vojnih ladij. Visoko nad mestom nas pozdravlja nepozabno lepa cerkev Notre Dame de la Garde.

Ure bežijo. Oči komaj zaznavajo vse te raznovrstne in pestre slike. Zvečer smo pri Bassinu de la Joliette, v pristaniški beznici à la Sherlock Holmes. Med vojaki iz kolonij, pristaniškimi delavci, mornarji, Arabci, Kitajci in zamorci nas skoraj ni opaziti. Glavni ulici v Marseillu sta prometna Rue Cannebière in ozka Rue St. Ferreol. Tu so pisarne in agenture velikih ladijskih družb iz vseh delov sveta. Zdaj jih poznamo natančno vse. Skoraj z vsemi portirji teh hiš se že tikamo. Celodopoldne smo se tu sprehajali brez uspeha. Že od nekdaj smo si želeli jadrati nekaj dni kot mornarji, delavci ali pomožni kurjači na kaki ladji. Vožnja in hrana bi zadostovali za plačilo. Pa ne da bi morali, o ne! Hoteli smo samo, da se nam uresničijo sanje iz naše mladosti. Toda ta dan ni odplul niti en parnik proti Genovi. Jutri in pojutrišnjem tudi ne; škoda! Bilo bi tako lepo in romantično... Toda kaj sedaj z mornarskimi majicami, ki smo jih kupili v ta namen? Progate majice smo razdelili zamorcem v luki, tako da so bili vsaj ti nekoliko deležni naših mladostnih sanj.

Naš ekspres hiti proti Cannesu. Vedno tik ob črni avtomobilski cesti, vedno ob obali. To morje! Ta obala! Videti je treba to krasoto, ta raj na zemlji, ki nosi ime Côte d'Azur. Prav gotovo ena najlepših obal na svetu, seveda poleg naše dalmatinske. V Toulonu je stopila v naš oddelek mlada dama. Dva srčkana fantka sta dvojčka,

kakor nam je pozneje povedala. Pa ne mogoče njena, o ne, temveč od madame iz Nizze, kjer služi spremljevalka kot guvernant. Ta je pa doma iz Cassisa pri Marseillu. Žal ne poznamo Cassisa, ampak potrudili se bomo. Z otroki, ki strahovito tulijo, je bila na obisku pri njihovi teti v Toulonu. Mož milostive gospe je ljubezniv gospod, samo trpi zaradi žolčnih kamnov. Pomilovali smo ga skupno, obenem pa smo izvedeli za imena specialnih zdravil in zdravnikov proti tej bolezni. Še druge novice iz Nizze nam je pripovedovala vedno hitreje in hitreje, nazadnje gotovo že s hitrostjo štiristodevetdeset besed v minuti. Preden sta malčka naš posluš popolnoma pokvarila, smo med mrežami za prtljago napeli našo plezalno vrv in improvizirali nekako zračno zibelko. Pomagalo je pa le! Lepo sta se igrala nad nami in mimogrede popolnoma pokvarila naša snežna očala. Žal smo kmalu opazili, da naše vetrovke, na katerih sta dvojčka ležala, ne drže vode. Vlak drvi dalje po bajni pokrajini. St. Raphael, Agay, Cannes in Antibes švigajo mimo. Antibes! Če bi vse to lahko povedal svoječasno v šoli pri zemljepisnemu profesorju. Ali bi ta pogledal. Prav gotovo pa bi se bil jaz izognil normalnemu cveku.

Vlak pripelje v Nizzo in na postaji ni bilo niti milostljive gospe niti služkinje. Z veseljem smo pomagali razburjeni guvernant. Iz prtljažnega vagona smo potegnili dvosedežni otroški voziček. Zakaj pa ne? Vozil sem smejoča se dvojčka skozi Nizzo, skozi Boulevard Gambetta in Avenue de la Victoire po svetovno znani Promenade des Anglais do vile gospoda, ki trpi zaradi žolčnih kamnov. Zdelo se mi je, da sem srečen oče v vedno veselem mestu francoske riviere. Otroka sta bila moj ponos. Prometni policist mi je na vsakem križišču smeje se dal znamenje, da lahko nadaljujem vožnjo...

Skrivaj smo si postavili šotor tik ob obali, malo zunaj mesta. Dolgo smo ponoči občudovali zanimivo igro valov. Majhni so se zibali v velikih kot v zibelki in ko so si odpočili, so predrzo brizgnili prav do naših nog, ki so molele iz šotora. Noči na francoski rivieri so tople in tudi morje je toplo. Preden smo se šli kopat, smo še pihali vanj, da bi ga malo ohladili. Potem smo plavali skozi lesketajoče se valove do kopališča na umetnem lesenem otoku in celo elegantno kopališče je ponoči samo nam na razpolago. Kjer se podnevi kopajo tisoči, ni žive duše. Čeprav smo samo hribovci, smo takoj popolnoma domači, kakor tam nekje na Klemenškovi planini pod Ojstrico. Polegli smo po ležalnikih in oblačili tuje pisane pižame, ki so bile tam obešene. Nato smo pri

mesečini igrali šah in tarok in zdelo se nam je, da imamo v švicarskih bankah naložene milijone. Vse bi bilo še mnogo lepše, če ne bi obstajal pojem »valute«. Zavaljo te besede moramo dalje. V šotoru, pri brleči sveči dela naš blagajnik bilanco: samo še nekaj lir, nič frankov in en sam dolar. Da, tudi na francoski rivieri ima človek svoje skrbi...

Naš brzovlak drvi naprej in kot na filmskem traku se vrstijo mesta Monte Carlo, Menton, San Remo. Vseposod bajni vrtovi, drevoredi palm, grand hoteli. Dolgi modri vagoni drsijo skoraj neslišno naprej. Povsod ob obali množice kopalcev, ki se kot čevapčiči prажijo na soncu. Moderni kopalni

bikini bujnih amazonk so narejeni iz pet metrov sukanca, če pa dekleta zazebe, si nadenejo še zapestnico.

Zajeten kovček simpatične Italijanke iz našega oddelka prileti nenadoma iz prtljažnika na tla. Intimna vsebina se prikaže na dan in naši pogledi se preusmerijo iz modrine neba na rdečico zbegane signorine. Seveda ji takoj priskočimo na pomoč in kar tekujemo, kdo se bo bolj izkazal. V Genovi nas je siv ribič peljal v svojem čolnu daleč na odprto morje. Kot pravi slovenski planinci smo s pletenko v roki veselo prepevali in glasno vriskali. Stari ribič se je dobrohotno smehljajal — vriskal in pil z nami...

HIMALAJA SE JE PRIBLIŽALA. Nekaterim seveda, vendar jih je že toliko, da je v primeri s stanjem pred 10 leti že veliko. Danes pridejo v Himalajo že tudi »normalni« planinci, ne samo vrhunski alpinisti, športni asi planinstva. Ena takih »normalnih«, Brigita Jaenisch, se je oktobra 1967 udeležila normalnega izleta v Himalajo, ki ga je organizirala trgovska hiša Schuster z DAV. Seveda to ni za vsakogar. Prvič, treba je imeti kondicijo, kajti osem dni po odletu iz Münchena, je treba že šotoriti v višini 5000 m, naslednji dan pa se prigrizti na vrh med 5000—6000 m. O kakem nahrbtniku s 30 kg ni govora, tudi snega ni treba topiti v kuhalniku. Vse preskrbi polkovnik Roberts v Kathmanduju: nosače in šerpe, šotore, brašno, vse, kar je treba. Iz spodnjega tabora so odhajali šele, ko je zgornji že čakal nanje. Tudi vstati ni bilo težko pri -14°C , če so pa šerpe stregli z early-morning-tea sahibom kar v postelji. Sedem dni je trajal vzpon skozi nepalske vasi, riževe terase in džunglo, v višini 2800 m in še više skozi gozdove rododendrona, s pogledom na Annapurne IV in V in na Mačapučare, himalajski Matterhorn. Prvi tabor je bil urejen v višini 4050 m, višinski v višini 4650 m. Povzpeli so se na Mardi Himal (5450 m), da so okusili pravo Himalajo. Nekateri so pri tem pričakovali še bolj interesantne stvari. »Zadovoljiti« so se morali s pogledom na Annapurno I, 2600 m višjo kot Mardi Himal, na Gangapurno, ki jo je melanholično ogledoval Köllensperger, saj je bil na njej l. 1965 in to v snežnem metežu, na Annapurno IV in na Annapurno II, v daljavi na Manaslu Peak 29 in skoro 7000 m visoki Mačapučare z 2000 m visoko južno steno.

Sestop je bil lagoden. Šerpe so peli in poskakovali od veselja ter ponujali rižovo žganje. Komfort v hotelu Annapurna v Kathmanduju je evropski, »rajski«, saj ima kopalnico, postelje in pogrnjeno mizo. Mesto samo je udeležence Schusterjeve male ekspedicije očaralo. Avtorica pa je doživela že drugi pettisočak v Himalaji. Prvega je dosegla z Maxom Eiselinom l. 1964.

Iz Nepala so potovali v Indijo in si tu ogledali vrsto zanimivosti. Ni čuda, če so se nekateri takoj prijavili za podoben izlet v l. 1968. Gotovo vas zanima itinerer, cena in organizacija.

Čas: 12. oktobra do 5. novembra, torej 25 dni, pri čemer 3 dnevi odpadejo na potovanje z letalom, 14 dni na Himalajo, 8 dni pa na ogled Nepala in Indije. Za vse to plača »svetovni potnik« ca. 4000 DM. Kdor ima dobre noge, zlahka zmore vzpon v šestih dnevih od Pokhare (800 m) v višino 4000 m, kdor se dobro počuti, gre lahko še na Mardi Himal. Oprema: normalna, za Zapadne Alpe; cepin, dereze in vrvi preskrbi Schuster. Letalo starta iz Münchena ali iz Frankfurta 12. oktobra in prileti v New Delhi 13. oktobra. Let v Pokhara in prvi tabor v Lenji. 15. do 19. oktobra: Vzpon na temeljni tabor v višino 4000 m preko Seti Khole.

20. oktobra: Vzpon na višinski tabor 4600 m pod južno steno Mačapučare. 21. oktobra in 22. oktobra: Mardi Himal (5435 m), tehnično lahko, terja pa vztrajnost in aklimatizacijo. 23. oktobra: Vrnitev v Pokhara po isti poti. 27. oktobra: Polet iz Pokhara v Kathmandu. 28. in 29. oktobra: Ogled Kathmanduja, Patana in Bhatgaone. 30. oktobra: Let v Benares. 31. oktobra: Vožnja s čolnom po Gangesu, zvečer polet v Agro, prenočitev v hotelu Clarks Shiraz. 1. novembra: Ogled Agre, Fatehpur Sikri, Red Fort, Taj Mahal, zvečer odhod v New Delhi, hotel Ašoka. 2. novembra: Ogled New Delhija, Kutub Minar, Humayuns Tomb, Birla Tempel. 3. nov.: Polet v Jaipur, ogled Ambera, ježa na slonu, zvečer polet v Bombay, hotel Taj Mahal. 5. nov.: Bombay—Frankfurt—München.

Kakor pravljica iz tisoč in ene noči. Pravljična čudežna preproga ni več pravljica. Boeing 707 je ena od oblik njenega uresničenja. Nove bodo še prišle in bodo razdalje na planetu še bolj zmanjšale. (Za 14 dni Kavkaza računa Schuster ca. 1600 DM.)

SPREMENJANJE IMEN GORSKIH VRHOV je s stališča znanosti nesmiselno, s stališča »človeškega teatra« pa neokusno. V SZ je to, žal, prišlo v navado, ki se vztrajno goji, namesto, da bi jo zatirali. Na priliko: Pik Alpenverein so prekrstili v Pik Molotov. Če ni bilo pri roki domačega avtohtonega imena, je bil Molotov še sprejemljiv. Z destalinizacijo pa je bilo treba destalinizirati še Pik Molotov, ki se danes imenuje Pik Rossija. Isto se je zgodilo s Pik Vorošilov. Ko je stari revolucijski maršal v Moskvi obledel in začel zahajati, so njegov vrh krstili po pesniku in znanstveniku Ahmadi-Donišu, Tadžiku. Prekrstitev ima sicer svoj smisel, v zadregi pa so kartografi in morebitni turisti. Pik Garmo so preimenovali v Pik Stalin, čeprav gre za dva različna vrhova, ki sta 18 km narazen (napaka rusko-nemške ekspedicije 1928). Napaka je tudi v Finsterwalderjevi karti. Pik Garmo je bil prvotno Pik Darvaš, kakor trdijo domačini (6615 m). Danes je Pik Stalin destaliniziran v Pik Komunizma in ima višino 7482,6 m. Kota 6852 m v Pamiru je bila do l. 1958 neimenovana. Tedaj je dobila aktualno zunanjepolitično ime: Vrh Moskva—Peking. V zborniku sovjetskega alpinizma iz l. 1966 jo imenujejo samo še Pik 6852 m. »Izdajalec in zločinec« iz l. 1937 maršal Tuhačevski, je zdaj dobil koto 6340 m. Prvič so nanj prišli sovjetski alpinisti l. 1966 in koto pri imenovanju porabili za rehabilitacijo znamenitega vojaka, ki je postal žrtev Stalinove čistke iz leta 1937.

ZANIMIVO SREČANJE V WALKERJU. Poročali smo že o Hergianiju in Oniščenku, ki sta 21. julija 1967 preplezala Pointe Walker kot prva sovjetska državljana. Ono leto je bilo v Walkerju blizu 30 uspešnih navez. V steni sta dohitela Joséja Manuela Anglado in Jorga Ponsa, ki sta že tretji dan plezala po Cassinovih sledih, Sovjetska zveza, Španija! Kakšno srečanje — po Suvorovu in po l. 1936! Oniščenko je zdravnik v Moskvi, Hergiani je planinski inštruktor v Tbilisiju, stara sta 31 in 32 let, pa imata za seboj vse najtežje v Pamiru, Tien-Šanu in na Kavkazu.

Istočasno sta brez bivaka zmogla Pointe Walker tudi Poljaka Juraj Weincziller in Milan Krissak. Japonec Mitsumasa Takada, ki ga poznamo iz Eigerja, si je zapisal še Walkerjev steber, 1200 m visoki strmi zid, in s tem za Japonsko sam »premagal tri zadnje probleme Alp«.

Leto za tem je bila ta lovorika prisojena tudi mladim slovenskim navezam iz Mojstrane in Ljubljane.

STOLETNICO GRANDES JORASSES, najpopularnejše gorske arhitekture v Montblanški skupini, praznujemo letos brez posebnega slavlja. 30. junija 1868 je namreč angleška naveza stopila na teme Pointe Walker (4205 m). V navezi so bili Horace Walker, Melchior Anderegg, J. Jaun in J. Grange. Prav za stoletnico tega angleškega vzpona pa so naše naveze preplezale severni steber Grandes Jorasses, ki ima ime po Walkerju in je poleg one v Eigerju najslavnejša smer v Alpah.

VISOKO VRH PLANIN STOJIM, V VESELJU RAJSKEM TU ŽIVIM

Metka Rotovnik

ije hladna modrina, v opoju zemlje in gozda hitimo k soncu, ki že ožarja naš cilj — Paški Kozjak. Globoka tišina je vladar tega sveta.

Le kadar se približamo gospodarskim poslopjem, nas lajanje psov opozori, da nismo gospodarji vsega prostiranja Kozjaka. Nič zato, gozd je še vedno naš, tu lahko zavijamo po vseh skritih stezicah, ki se izgubljajo v gostem pajčolanu zelenja, občudujemo vse visoke, košate lepote, pokrite s tančico rose in sonca, se veselimo mehke preproge žarečega vresja, a ob pogledu na sanje hrepenenja, na vzvišene, s sončnim sijem okronane vrhove Kamniških Alp, zatrepeče srce. Na gimnaziji smo organizirali nedeljski izlet na ta vrh, a le nas petero je zapustilo mesto, za trenutek prestopilo prag civilizacije in zadihalo z zemljo, s tem rodovitnim telesom, ki hrani majhne in velike. Šolske skrbi je pregnalo ptičje petje, besede so tonile v tišini in se izgubljale nekje v mraku gozda. Navdušena vodnika tabornikov sta hvalila svojo organizacijo, jaz pa sem molčala in sram me je bilo. O, saj vem, jutri bodo kar deževali izgovori, toda besede bodo prazne, kajti preveč zgovorne bodo oči. »Kozjak. Kaj pa je ta z gozdom pokrita vzpetina? Koliko podobnih je raztresenih po Sloveniji. Dvatisočaki, ti so vredni žrtvovanja.« Kimala jim bom, a v meni bo kričalo: »Mar ni vsak košček zemlje, z imenom ali neznan, mar ni svetišče narave, in če resnično ljubiš gore, potem moraš ljubiti tudi te neznane koticke, ki so prav tako bogati, prav tako lepi.« List, ta majhna zelena ploskev, še vedno ni izdal vseh skrivnosti svoje tovarne, mi pa stopamo pod njim, ga občudujemo, ko gori v jesenskih barvah, jih preliva v nežnih tonih zelenja pomladi, ga utrgamo in zavrzemo, da postane del zemlje, a skrivnosti mu ne moremo vzeti. V ritmičnem spevu korakov smo kmalu pri koči, ki je zavita v šumenje jelk. Ko čakamo na čaj, oči radovedno vrtajo v konservne škatle, ki rjavijo pod vejami polomljenih grmičev. To je naša kultura.

Okrepčani krenemo po kolovozni poti na vrh, na Špik, mimo cerkvice, v hrib prislonjene koče, skozi gozd in že smo v objemu zime in pomladi.

Z bele kope vrha romajo pogledi na gole travnike, že z rahlim zelenjem obarvane njive ozimne, pa v daljavo k Uršlji gori, zasneženi Peci, planjavam Pohorja, ker se polni sonca vračajo v objem zime. Skale, raztresene po pobočju, varujejo cvetove teloha. To so cvetovi, ki jih ustvarjata mraz in toplota, cvetovi pomladi in zime, so nežni, kot steklo krhki, a strupeni. Po listju, ki pokriva strmo pobočje, med debli, kjer lovimo ravnotežje, drvimo h koči, k macesnom na travnatem obronku, kjer se umazani predamo soncu. Na zadnjih zaplatah snega vneti smučarji uživajo v snežnem opoju, kar jim na tihem zelo zavidamo. Planinski dom je velika bela stavba z razgledom na Saleško dolino, obrobja posejana z vasmimi, a je velikokrat prazen, saj ni ceste, ki bi vodila k domu in ga spremenila v gostilno.

Pomislim na vse tiste, ki spremljajo doma televizijske oddaje, se v zakajenih lokalnih zabavajo, ali pa požirajo kilometre na cestah. — So srečni? Gozdovi so tako prazni, stezice, ki držijo na jase polne cvetja, v globeli, kjer žubore studenci, so poraščene z grmovjem. Ob gozdu se zemlja, ta prastara mati, pogreza v večni sen, ne rodi več, saj je izčrpana in izčrpal jo je tisti, ki mu je toliko darovala. Mrtve trde grude obrašča plevel in ni ga, ki bi postal za trenutek, pokleknil in rahljaj. Tovarne, stroji, svetle stavbe, vabeča je njihova pesem. V hrib je prislonjena kmetija, umazane so njene stene, slamnata je streha, kajti dva starčka se grejeta na soncu, mrtva izžeta obraza zreta na zemljo, ki sta ji darovala vse, zdaj pa je mrtva. Desetletja so rodovi gnojili tla, točili znoj in umirali v njenem naročju, s šepetom na ustnicah so jo zapuščali, jo zadnjič pobožali s pogledom, danes pa je trda, nerodovita. Tisočkrat hitrejši proces, kot je nastajanje, je umiranje. Se še zna moderen človek nasmehniti ščebetajoči lastovki, tekati za metulji, piti iz studenca, ljubiti vse te preproste stvari, ki tudi ustvarjajo, živijo svoje življenje?

Že naši sošolci dolge ure presedijo v mladinskem klubu, hodijo v javne lokale, v polnih dvoranih strmijo na platno in uživajo v stvarih, ki niso naravne.

Niso spoznali, da je narava prav tako platno, na katerem se zrcali tisočero življenjskih procesov in vsi še niso odkriti. Nas pa neznane stvari še najbolj mikajo. Kako srečen si, ko sam odkriješ kaj novega, ne iz šolskih knjig — iz knjige narave. Okrepčani, ker smo pili iz virov narave, se vračamo v dolino. Že danes nas bodo dolžnosti zaprle med stene, spet bo čas gospodar življenja, a srca bodo polna sonca, polna svetlih spominov.

S TRŽIČA NA STOL

Marijan Salberger

Zadnje zvezde ugašajo na temnem nebu nad tržiško kotlino, ko s prijateljem Lojzkom rineva železna konjička v strmino pod Jurjem. Od Ljubeljskega prelaza vleče mrzel veter in nama hladi razgreti telesi. Kmalu sva pri zadnjem kmetu tega prijaznega gorskega kotička, pri Jošču. Vsi še spiyo, treba jih bo zbuditi. Lojze potrka na okno, stari oča naju takoj spozna. Sledi še kratko opravičilo, ker sva jih prebudila iz prijetnega spanja, pa nama stari oča odvrne prav po domače: »Je že dobro, dro-dro, pa srečno hodita!«

Že nadaljujeva pot proti obmejni karavli pod Ljubeljem. Hladno jesensko jutro in zmerni severni veter sta obetala prelep dan. Javila sva se v karavli, kjer sva predložila dovoljenji za vstop v 100 m obmejni pas in že gaziva sneg na poti k zeleniškim plazovom. Jutranjo gorsko tišino so motili le najini enakomerni koraki po zmrzlem snegu in veter, ki se je poigraval z vrhovi dreves. Snega je bilo čim dalje več, ponekod od vetra stlačen in zmrtzen sneg, nato zopet zameti, da sva ga gazila do kolen in še čez. Pogled nama je uhal na severne grebene in grape zasnežene Begunjščice. Najin cilj je bil še daleč in se je skrival za grebenom strmego zeleniškega plazua, pa katerem sva puščala najino sled v še skoraj svežem snegu. Hitela sva, kajti ob sončnem vzhodu sva hotela biti že daleč, visoko na Zelenici.

Zadnji koraki v strmal in že stojiva na sedlu pred kočo, odkoder sva uživala prelep razgled na okolišne gore, zavite v belo snežno odejo. Vrhovi so se že zlatili: Begunjščica, Stol, Vrtača, Zeleniške špice, na vzhodu pa severna stena Košute, Veliki vrh in Baba nad Korošico.

Mimo doma na Zelenici sva po že utrti gazi v snegu nadaljevala pot proti karavli, to je 15 minut prijetne hoje po snegu navzdol, v daljavi pa so se v jutranjem soncu kopali vrhovi Julijcev z očakom Triglavom. V karavli so naju lepo sprejeli čuvarji naše meje. Pojasniva jim smer najine ture, sledi še pregled dovoljenj.

Utrava si pot domala naravnost navzgor po južnem pobočju Velike Vrtače, tako misliva čim prej doseči stezo, ki drži od doma na Zelenici ob vznožju Zeleniških špic in poševno po južnem pobočju Vrtače proti Belščici. Po trideseturni hoji navkreber doseževa domnevno višino steze, ki jo lahko samo slutiva pod globokim snegom. Vso odvišno obleko stlačiva v nahrbtnika, nato kreniva na levo proti južnemu grebenu Vrtače. Še nisva bila na grebenu, ko rezek žvižg pretrga tišino. V bližini za grebenom so divje koze. Nisva se zmotila, v bližnjih južnih stenah Vrtače se greje na toplem jesenskem soncu čreda divjih koz. Mirno naju opazujejo. Pot naju vodi neko-

liko navzdol pod stenami Vrtače proti sedlu Belščica.

Na sedlu se odpočijeva, da se razgledava v okolju, ki nam dolga leta po vojni ni bilo dostopno in je zaradi tega malo poznano. Greben Stola naju je ščitil pred žgočim soncem. Še zadnja strmina pod vrhom Stola. Kar grizla sva se v kolena in dosegla sva cilj, vrh Stola. Pozabila sva na vse, tako lep je bil razgled na koroško deželo vse tja do Visokih Tur, na naši stani pa vse od Kamniških Alp do ponosnih Julijcev ter bližnjih vrhov Karavank.

MLADINSKI ODSEK V TRŽIČU

Cveta Podviz

Jo leta 1947 je delo z mladino le životarilo, nakar je na takratni nižji gimnaziji (sedaj jo je nadomestila osemletka heroja Bračiča) pričel z intenzivnim delom prof. Anton Costa. Ustanovila se je gimnazijska planinska skupina, v kateri je bilo včlanjenih okoli 50 učencev, od katerih so nekateri še danes aktivni člani PD in AO. Profesor Costa je znal svoje učence spodbujati v ljubezni do gora. Prirejal je izlete v okolico in Julijce, skupaj s prof. Miho Potočnikom smučarske tečaje na Kofcah, urejal je z mladino šolski planinski stenski časopis in vodil tedenske sestanke s predavanji in slikovnimi prikazi. Pomagali so skupini tudi tržički planinci in smučarji. Mladina je sodelovala na občnih zborih PD, udeleževala se je parad in prirejala Titovo planinsko štafeto od spomenika in ostenja izpod Storžiča. Štafeta se je v Tržiču pridruževala tisti lokalni štafeti iz Podljubelja. Planinska skupina je imela tudi svojo zastavo in imela dvakrat taborjenje, in sicer ob Bohinjskem jezeru in drugič pod Storžičem. Iz taborov so prirejali krajše izlete, v tabora pa so mladino tudi prišli pozdravit starejši planinci. Posebno prisrčen je bil obisk tovariša Marijana Perka, takratnega načelnika AO Tržič s psom Rigom, znanim lavinskim psom, v Bohinju. Prav ta skupina je tudi postavila kovinske skrinjice s spominskimi knjigami in žigi na Veliki Mizici nad Tržičem, na Beli peči in Velikem Javorniku ali Ženiklovcu. Žal, da so nepridipravi pozneje na Beli peči in Javorniku skrinjici odstranili brez vsake sledi. Naj še omenim, da so obiskali Triglav, Skrlatico, Prisojnik, Jalovec, Mangrt, Kanin, Dolino sedmerih triglavskega jezera, Komno, Planico, Luknjo, Vršč, Zadnjico, Trento, Koritnico in še Krn s kraji goriškega slavčka Simona Gregorčiča. Še danes se nekdani člani te skupine radi spomnijo teh izletov.

Tako je bilo do leta 1955.

Po premestitvi Coste je prevzela skrb za omenjeno skupino prof. Slava Rakovec in jo vodila do leta 1961, ko je upravni odbor PD izrazil željo, da bi se ta skupina povezala s PD in dobila obliko mladinskega odseka, ker je bilo čutiti, da deluje skupina le v okviru šole. Načelnik MO je postal 1961 Lojze Zaletel, in je vodil odsek do leta 1965. Za njim sta prevzela odsek tovariša Karel Globočnik in Miha Peharc. Letošnje leto pa sem prevzela odsek jaz.

V 21 letih svojega delovanja je odsek vsako leto prirejal izlete v okoliške hribe, na Storžič, Konjščico, Kriško goro, Kofce, Dobrčo, Zelenico, Begunjsko, Veliki Javornik, Veliki vrh, Babo in Korosico, v Julijske Alpe in osrednje Kamniške Alpe, kjer so obiskali Škrlatico, Triglav, Prisojnik, Mojstrovko, Jalovec, Kamniško Bistrico, Okrešelj, Grintovec in Kočno.

V letu 1963 so priredili daljši izlet na Triglav, ki se ga je udeležilo 38 mladih planincev. Naslednje leto so se štirje člani tržiškega mladinskega odseka s člani ostalih MO v Sloveniji povzpeli na Grossglockner. Vsako leto se udeležujejo člani MO skupne akcije gorske straže na Golici. Pomagajo starejšim članom pri pripravljanju kurjave za koče in sodelujejo pri različnih drugih akcijah. Mladinci in mladinke, člani MO, so se še udeleževali tečajev, ki jih je prirejala PZS, orientacijskih pohodov, smučarskih tekmovanj in turnih smukov. Izpit za gorske stražarje je opravilo 25 članov.

Razumljivo je, da MO izgubi vsako leto nekaj svojih članov, saj jih nadaljnje šolanje poveže z drugimi razmerami, nekaj jih prestopi v AO ali pa prevzamejo druge dolžnosti in obveznosti v planinskem društvu.

V letošnjem letu smo poizkušali pridobiti čim več novih članov, saj v preteklih letih število članov ni naraščalo. V ta namen smo se povezali z nekaterimi pedagogi na naših šolah. Priredili smo tudi predavanja in slikovne prikaze za učence. Program tedenskih mladinskih sestankov obsega: prvo pomoč, nevarnosti v gorah, orientacijo v naravi, osnove v fotografiji in priredili krajša predavanja o gorski flori in fauni. Člani MO se udeležujejo seminarjev gorskih stražarjev, prispevajo članke za glasno omarico, obiskujejo ob dnevu JLA graničarje in se udeležujejo Kramarjevega smuka pod Storžičem.

Letos smo akcijo gorskih stražarjev na Golici združili še z izletom MO, organizirali smo izlete na Storžič, Kofce, Veliki vrh, Bivak v ostenju Storžiča, Mangrt in čez Vršič v Trento k izviru Soče. Štirje člani MO so se udeležili zimskega tečaja za mladinske vodnike na Vršiču, v avgustu pa se bo šest naših članov udeležilo tabora mladih planincev in tečaja za mladinske vodnike v Vratih. Imamo v načrtu tudi izlete v Kamniške in Julijske Alpe.

IN MEMORIAM TOMU KRIŽNARJU

(Smrtno se je ponesrečil
v Martuljkovi skupini)

Janez Mayer in Jože Perko

Človeku je tu beseda, prijatelju, o ljubljene svetlo njegovega hrepenenja in nahanja. Nedokončana simfonija njegovega kratkega opusa ljubezni do nas prijateljev in do gora. Človek, kakor pajek pripet nate, vsakdanjost, s tisočnimi vezmi, ki ti dajejo rast in te hromijo in te naposled ohromijo za vedno — včasih počasi, samo od sebe — starca; včasih pa sredi vesele ure mladosti.

Ostala je tišina bolesti po neizgovorjenih besedah. Ostali sta nedorečeno prijateljstvo in komaj slutena ljubezen, ki je zamrla nekje daleč.

GORA — zapeljiva lepota, ki zahteva ljubezen, a jo noče vračati, ki ti ugrabi srce na prvi pogled.

ČLOVEK — samo strmi in misli, kako majhen je, kako nebogljen v času in prostoru, kamor je bil ne po svoji krivdi postavljen, da počasi a zanesljivo premine.

Sneg in led v Rogljici, Tomaževa sled za gorami, njegovo delo in slika njegovega sveta.

Rogljica, njegova prva zimska ljubezen, velika, nedosegljiva, zavita v čipkasto belino, omamna in preteča, neskončno vabljiva.

»Strah te je,« mi prišepetava neki glas. Ni ga bilo strah ne dneva, ne temnih previsov noči, strahopetci umirajo drugače. On pa je umrl v najgloblji veri v življenje, v trdem boju, smrt pa je prišla nenadoma.

»Še pogled na vozle in opremo in pričela sva. Začetek je bil lahek. Gora je celo zimo otrsala s sebe odvišno belo breme in grapa med Rakovo špico in Rogljico je bila lepo zalita. Kmalu so se iz snega pokazali poledeneli skalni pragovi. Po nekaj raztežajih me je Uroš pričakal v kotu pod previsom. Razdelila sva si tablico čokolade in malo poklepetala.« — »Poglej, spet se vidi koča. Sedaj naju bodo lahko do vrha opazovali iz doline — kot na odru bova.« — »Veš, kar bolj varnega se počutim, ko vem, da v dolini skrbijo za naju. Če se nama kaj slučajno pripeti, ne bova dolgo čakala na pomoč,« mi je odgovoril Uroš.

Tovarištvo — še več — prijateljstvo. Z Urošem sta ga delila molče, v bridkosti in sreči. Potna obraza, roka žgočega sonca, vetra in nevihte, sta ga razplamtela. In plamen bo grel njegovo otrplo podobo še potem, ko bo jela bledeti.

»Od nekod je tiho, kakor senca priletela kavka pogledat, kdo neki jo moti v teh samotnih prepadih. Za hip je negibno obvisela nad nama in prezirljivo odjadrala nekam proti obzorju. Pre-

stopila sva ostro mejo med svetlobo in senco in svetloba naju je za hip oslepila.«
Kakor šelestenje listja, šepetanje gozdov je prihajala pesem o lepoti. Zlila se je v modrino neskončnosti in šepetala na uho pravljico o kralju samotnih prepadov.

»Da bi spala v steni in celo dolgo zimsko noč drgetala, privezana na ozki polički, izpostavljena na milost in nemilost mrzlim vetrovom — ne, vse morava poskusiti, da še danes prideva iz stene.«
Boj, boj krhkega, a čudovitega bitja proti ne-gibni materiji, telo človeka, a volja giganta.

»Potegni! Popuščaj! Drži!«

»Navpična zajedaj je za nama. Zopet sva na ledeni prečki.«

Sonce se je že spustilo nizko nad obzorje in najina tekma s časom bo kmalu končana.

Premagan je čas. Zapeljiva devica je razkrita. Samo ljubimec je lahko občudoval njeno lepoto, ki so jo drugim zakrivale drobne ledene čipke. Ostala je še tančica na skrivnem obrazu. Nekje iz daljave pa prihaja nekdo. Kdor jo odgrne, bo zveličan in ...

Roka obupno tiplje za oprimkom. Nič! »Izpustil bom.« V glavo mi šine misel: »Ne smeš! Premagaj to prekleto črno gmoto, ki te neusmiljeno tišči v globino! Drži, drži do zadnjega atoma moči!«

»Končno sem našel majhno razpoko med ledom in skalo ter se tresoč od napore potegnem preko previsa.«

Zmaga? Še ne. Čelo je še vedno pod skrivno tančico. Telo je popolnoma izčrpano. Drgeta od napore. Če ne bi bilo duše ... Stroj bi tu odpo-vedal.

»Nenadoma nekaj zahrešči, za hip otrpnem od strahu. Velikanski blok se vse bolj nagiblje. Že se je odtrgal. Padam! Ni rešitve! En sam strahotno dolg trenutek, mimo mene bežijo strahotno dolge, pošastne sence, potem me okrog pasu stisne vrh in me skuša pretrgati na dvoje. Zagugam se po zraku. Vse je tiho, le nekje iz glo-beli odmeva trušč padajočega kamenja. Iz višine priprava zaskrbljen glas: »Tomo! Tomo! Kaj je? Oglasi se!«

To ni bil konec dramatičnih trenutkov v Rogljici. Prijatelja sta dosegla vrh, si nato veselo segla v roke, srečna, da sta prva, ki se jim je posrečilo osvojiti zasneženo lepoto. Morda pa je bilo tako nekaj mesecev pozneje v Široki peči v Mar-tuljkovi skupini. Kdo ve? Vemo, da se od tam nista Tomo in Uroš nikoli vrnila. Vemo, da obsta-jata samo še v naših ranjenih srcih in šele sedaj, ko nas loči od tistih žalostnih dni pred dobrim enim letom že množica drobnih, svetlih in temnih dogodkov, se šele prav zavedamo praznine, ki je ostala za prijateljem.

Mi, njegovi prijatelji, ki gorá nikoli nismo lju-bili tako globoko kot Tomaž, ki smo v njih videli samo nevernost in so nam njihovo lepoto vedno zakrivale številne žrtve, smo ga večkrat vpraše-vali po skrivnostih, ki so nam bile skrite. Nekoč nam je povedal tibetanski pregovor:

CLOVEK NE GRE NA VRH GORE ZATO, DA BI SEDELE, AMPAK DA BI NAŠEL RESNICO.

BESEDA O TRŽIŠKI GRS

Marijan Salberger

alodane nevhvaležna, vendar prijetna dolžnost je pisati o tržiških gorskih reševalcih, ki že 31 let vršimo svoje dolžnosti in obveznosti, katere smo ob vstopu v članstvo prostovoljno sprejeli.

Ob ustanovitvi je sicer maloštevilna skupina reše-valcev s skromno opremo, vendar z veliko voljo do dela prav dobro delovala in tako doprinesla svoj delež k nadaljnjemu razvoju GRS v Trziču. V odsek so se vključili nekateri takratni tržiški alpinisti, ki so poleg svojih ostalih dolžnosti pri SPD prevzeli nase tudi to odgovorno dolžnost. V velikem delovnem elanu je prizadevne reše-valce zatekla vojna vihra. Takoj po osvoboditvi je z razmahom planinstva ponovno zaživela tudi dejavnost gorskih reševalcev. Njihove vrste so bile sicer razredčene, tisti pa, ki so srečno preživeli vojno, so se s podvojeno silo lotili dela.

Z leti je število reševalcev naraščalo, tako da šteje danes naša postaja 31 registriranih članov, od tega je več kot dve tretjini aktivnih članov gornikov. Ugotavljamo, da nam je v tem sorazmerno kratkem času uspelo aktivirati potrebno število članstva, ga z vsestranskim prizadevanjem strokovno usposobiti ter ga opremiti s sodobnimi pripomočki za reševanje v gorah. Med nami ni profesionalcev, svoje delo opravljamo na prostovoljni osnovi, ne da bi zanj zahtevali plačilo. Ni mogoče zajeti v tem članku celotnega delo-vanja, ki ga je v okviru celotne gorske reševalne službe opravila tudi naša postaja. Samo na pod-ročju Storžiča je registriranih 24 smrtnih žrtev; Košuta, Begunjsčica, Vrtača in Dobrča pa so zahtevale nadaljnjih 19.

Ko govorimo o tržiških reševalcih, ne moremo mimo treh naših članov, ki so že od vsega začetka delovali v naši reševalni službi. Nadka Salber-gerja, ki je dolgo vrsto let uspešno vodil po-stajo v Trziču, strokovno usposabljal članstvo in skrbel za dobro opremljenost postaje. Gustelj Primožič, eden od glavnih iniciatorjev za ustano-vitev reševalnega odseka v Trziču, je vseskozi po svojih močeh prizadeven član naše postaje. Eden dolgoletnih članov je tudi Jože, ki zaradi bolezni ne more več na akcije, vendar je še vedno akti-ven in prizadeven član pri organizacijskem delu postaje.

Z veseljem ugotavljamo, da imamo v Trziču dovolj mlajših gornikov, ki se že vključujejo v naše delo. Trideset let dela je za nami. Naše iskrene želje ob tem našem društvenem jubileju so, da bi bilo čim manj nesreč v gorah, da bi planinci vedno upoštevali naša opozorila in s tem prispevali svoj delež k prizadevanju za varnost človeka v gorah.

VILKO MAZI — OSEMDESETLETNIK

Tine Orel

Prav tam, kjer Grmada s Turnci svoje vznožje skoraj namaka v savskih valovih, v mičnih Vikrčah, si je pred več kot tridesetimi leti postavil nepremični šotor Vilko Mazi, širom po Sloveniji znan prosvetni delavec, publicist, planinec, planinski kartograf in še kaj. Vse ima tam pri roki, kar mu je pri srcu od mladih nog: lep vrt, ki je vselej izraz ljubezni do cvetlic in dreves, temen gozd, na dveh straneh njive in travnike, pa še Šmarno goro z vsemi njenimi lepotijami, posebej z njenimi Turnci, ki se mu zde kakor mogočne okamnele orgelske piščali.

Razveseljuje »val ga Save«, buče mu Turnci svoj pastoral, on pa, čeprav si je te dni naložil osem križev, še vedno dela, še vedno je z nami. Seveda se nam zdi, da modruje: *Beatus ille, qui procul negotiis...* Dela in opravkov pa se Mazi nikoli ni branil. In vse je vselej naredil kakor nekoč v šoli: odlično, zgledno.

Kako je že zapisal pred osemnajstimi leti?¹

»Spomnil sem se na strica, ki se je zmerom jezil, kadar so koga vlačili po časopisih zaradi starostnih jubilejev. Posebno hud je bil na različne »Abrahame« in tudi »častitljivim šestdesetletnikom ni mogel priznati. Nikdar ne bom pozabil, kako je nekoč vpričo mene zagnal časopis v kot in vzrotil nad nekim takim »slavlencem«, da je to zanj navaden smrkavec, ki bi ga lahko »poslal po tobak« in bi moral, če bi imel kaj pameti, uredništvo tožiti zaradi obrekovanja. Stric je bil takrat že čez petindevetdeset in še danes ga slišim, kako je ognjevito dodal: »Prava figa, šestdeset let! Takrat bi bil jaz lahko še zvezde klatil z neba! Še pri osemdesetih sem vsak teden zlezal na Šmarno goro, pri devetdesetih pa vsaj na Grad ali na Rožnik. Tako je, vidiš, ta reč — kaj bo kdo meni čivkal o šestdesetih!«

Vilko Mazi je res imenitno opravljal svoje delo tostran in onstran kočljivega prevala na življenjski poti, ki se imenuje šesti križ. Kar je veljalo za strica korenjaka, velja za mlajšega nečaka. Po žilah mu po očetu teče bloška kri, mati je bila iz Cerknice, na svet pa je prišel leta 1888 v

Črnomlju. Od črnomaljske domačije nad zeleno Lahinjo je moral vzeti slovo še kot otrok, ko mu je umrla mati. Njej v spomin je l. 1927 napisal pretresljivo črtico »Mama, vstani!«, ki ji je žirija Mladinske matice (Josip Ribičič, Jože Pahor) prisodila prvo nagrado in je izšla v »Kresnicah«. Nekaj let nato je izgubil še očeta in ostal sam s svojo grenko potjo revnega slovenskega študenta. Poskusil je marijaniško sirotišnico na Poljanski cesti, stradež na gimnaziji, dobil nato štipendijo za učiteljsišče, kjer je l. 1908 maturiral. Bil je odličen dijak, mnogo je inštruiral, zelo zgodaj pa je prijel za pero in kot šestnajstleten fant že bral v Mohorjevem koledarju (1904) svoj

literarni prvenec, drobno pesmico »Tam pod križem«. L. 1904 je začel pisati podlistke za Slovenski narod, objavljali je tudi pesmi in črtice. Njegovo ime najdemo v Učiteljskem tovarišu, v Jutru, Ljubljanskem Zvonu, Domačem ognjišču idr.

Poklicno pot je začel v Igavasi pri Ložu l. 1908, učil je tudi v Starem trgu, l. 1912 pa je že prišel v Ljubljano na salezijanski deški poboljševalni zavod na Rakovniku. L. 1919 je prevzel pouk na ljubljanski gluhomemnici. Izdal je Berilo za gluhoneme otroke in ilustrirano čitanko, l. 1930 ustanovil Podporno društvo za gluhoneme otroke in ga kot tajnik dolga leta tudi vodil.

Po opravljenem strokovnem izpitu v gluhomemnici (1921) se je iz lastnega zanimanja poglobil

¹ V. Mazi, Na prevalu šestdesetih, PV 1950, str. 189.

v študij logopedije, mlade znanosti. Baval se je s to znanostjo tudi praktično in izdal leta 1934 poljudno-znanstveno knjižico: *Govorne motnje*, s posebnim oziranjem na jecanje. Leta 1948 je izšla pri DZS njegova druga logopedična publikacija: *Preprečevanje in zdravljenje jecanja*. Med vojno je ustanovil logopedični oddelek v ljubljanski gluhošolnici.

V času drenovcev, v desetletju pred prvo svetovno vojno Mazi še ni našel ožjega stika s planinstvom. Kot mladega učitelja ga je z novinarjem Janezom Debevcem iz Starega trga l. 1909 zvalil na svoj razgledni beli vrh mogočni Snežnik in to po Leskovi dolini. Svoja obzorja si je v tistih letih bolj širil s potovanji. L. 1909 je potoval na Dunaj. Rad se spomni, kako je odšel težko prislužene kronice, da je v dvorni operi slišal peti našega Betetta v »Kavalirju z rožo«. Naslednje leto ga je notranjska kri s prof. Sičem pognala proti Kolpi, l. 1912 je z geografom prof. Bučarjem in dr. Koprivnikom obiskal severno Italijo in Dolomite in pot opisal v LZ 1914 pod naslovom »Custoza — Solferino«, l. 1913 je spoznal Koroško in Tirolsko, poslušal »Aido« v veronski areni in še enkrat obiskal Benetke.

Vojno je preživel v Karpatih, na Rombonu in ob Krnskem jezeru, v Ziljskih Alpah in v južnotirolskih gorah okrog Arsiera. Doživel je torej križev pot s fronte na fronto kakor toliko slovenskih fantov. Rombon mu je ostal v spominu tako, da ga je popisal v našem glasilu.² Ni čuda, saj je doživel tam take stvari, da je moral iti »pogledat prejšnjega veselja mesto«. In kar je bilo na tem zoprnega, kaj bi! Pšerna mladost »pozabi koj nesreč prestanih škoda«. Rombon mu je — kljub frontnim okoliščinam — prvi odprl tudi pot v gore, ki bi je sicer morda nikoli ne bil našel. Obisk na Rombonu, potem ko je minilo celih štirideset let, je naslikal z vsemi registri svojega peresa: verno, plastično je opisal, kako je bilo na Rombonu jeseni l. 1915, dodal nekaj sočnega humorja — moraš se muzati, če nisi preveč drven —, nato pa z njemu lastno natančnostjo popisal svojo drugo srečanje z goro svoje mladosti in ga pretkal z aktualnimi, rekel bi dokumentarno pomembnimi razmišljanji in opombami. Mazi ima vselej svojo sodbo, možato, pošteno, preiščeno. Kot vojak je imel priložnost spoznati celo vrsto znanih in znamenitih gorovij. Do dobra je poskusil goro v »vojaški suknji«, ki človeka trdo zapne, ostali pa so kljub temu neizbrisni vtisi gorske narave. In tako se je l. 1921 Mazi od-

ločil, da si ogleda od blizu še Triglav in se obenem vpiše v Slovensko planinsko društvo. Kanil je iti čez Prag, pa je pomotoma zašel na Tominškovo, ki se šteje za težji pristop. Tako je iz te pomote nastal prvi Mazijev planinski spis »Prag na Tominškovi poti«. In Vilko Mazi je stopil v vrste sodelavcev planinskega glasila in postal eden njegovih najuglednejših avtorjev posebej še zato, ker je spotoma opravil še vrsto kulturnih nalog, ki mu jih je naložilo planinstvo.

Med obema vojnama ga najdemo v našem vestniku poredkoma (Rekord, PV 1925, Blegaš od zapadne strani, PV 1926, Za obvezno naročbo na PV, PV 1934, Pešač do vzpenjače 1939). V tem času ga je zadela huda nesreča, umrl mu je edini sin (l. 1928). Toliko da ga ni strlo povsem. Hišni zdravnik v gluhošolnici dr. Krajc mu je dejal: »Nazaj ga ne priklješ več, skrbi, da ostaneš tem, ki jih še imaš. Vrne se v naravo, ta te bo pozdravila kakor nobeno drugo zdravilo.« In Mazi ga je ubogal. Našel je pot do savskega brega onstran Medna, zadaj razgaljena rebra Grmade, za njo rajdo Grintovcev. Prišel je spet k sebi in k temu je res mnogo pomagal stik z gorami, od l. 1928 vse tesnejši. Skoraj ga ni količjak pomembnega hriba v Sloveniji, da bi ga ne bil Mazi v teh dolgih desetletjih obiskal, večji del sam. Rad je sam odpiral oči in razmišljal, čeprav se družbe ni branil. O turah si je zapisoval skope beležke, pri mnogih pa je tudi to opustil. Zato bera njegovega planinskega potopisa ni tako velika, kot je obširen seznam njegovih tur. Pravi, da mu je posebno žal za Davčo, ki mu je obležala v miznici z mnogimi lepimi foto-posnetki. Davčo imenuje »drugi Beli potok«. Onega pod Kukovo špico je odkril v prvih letih po osvoboditvi,⁴ drugega, Davčo, pred šestimi leti. Še danes sta oba skrita kota našemu majhnemu slovenskemu svetu komaj znana. In ne samo ta dva.

Mazi sam sebe imenuje »izrazit samohodec«. Pa ni. Tam okrog prevala »šestdesetih« se mu je pridružil zvest prijatelj in ga spremljal neviden, modro zgovoren, za vselej veljaven, pa povsod pri roki. Takole pravi sam:

»Dostikrat me je že kdo začudeno ustavil na kaki hribovski stezi ali kolovozu: »Vi pa kar sami?« — »Motite se,« sem vsakomur odvrnil, »zvest prijatelj me spremlja.« »Kje pa ga imate?« se je oni navadno nejeverno ozrl naokrog. Ko pa sem pokazal na čelo, je še bolj debelo pogledal,

² V. Mazi, Rombon, PV 1955/385.

³ V. Mazi, PV 1924/193.

⁴ V. Mazi, Beli potok, Gore in ljude 11/197.

dokler mu nisem povedal, da znam vse Prešernove poezije na pamet, pa si jih obnavljam, kjer in kadar me je volja za tako razvedrilo, seveda po tihem, da nisem nikomur v nadlego.

Ko mi je okrog šestdesetega leta jel pešati sluh in sem vedel, da me čaka huda naglušnost (dedna v materinem rodu), sem sklenil, da se najuspešnejše postavim v bran uničujočemu občutku manjvrednosti z memoriranjem nekaj Prešernovih pesmi. K sreči se je pokazalo, da mi glava za ta posel še ni okorela. Vsak teden se je trdno zasidral v njej kak sonet, balada ali romanca. Tudi Krst pri Savici je brez posebnega truda našel prostora, za njim Nova pisarija in do zadnjih let prav vse, razen nekaterih prevodov in prepevov ljudskih pesmi. Kje vse sem si jih že obnavljal: nad prepadi za Kanjavcem, na šumni plaži v Makarski, v dolgočasnih zdravniških čakalnicah, v dolgih nočnih vožnjah, v kaki staji ali pod skalo, kamor sem se zatekel pred dežjem, in še kod. Kakšen zaklad, kakšna sreča! Vse češče je prijemal za planinsko pero po drugi svetovni vojni. Njegove članke najdemo v Zborniku 1945, v zvezkih Gore in ljudje I, II, nato skoro v vsakem letniku PV.

O čem je le pisal, če ni popisoval svojih poti po gorah?

Ni čuda, če je dvoje hvalnic zapisal Šmarni gori, pod okriljem katere je prebil trdo preizkušnjo druge svetovne vojne, simbolu visokih gora, ki so bile tedaj za planinstvo hermetično zaprte. Dragocen je njegov zapis o »Šmarni gori med okupacijo« v Planinskem zborniku, ki je izšel že l. 1945. K Šmarni gori se je vrnil še enkrat in za sedemdesetletnico SPD popisal njeno vlogo v zgodovini od Valvasorja in Vodnika do današnjih dni.⁵

Ljubiteljem Zasavja — kdo ga ne bi ljubil — je ustregel s popisom »Trije O v Zasavju«.⁶ V članku je opisal Okrog, Orlejek in Ostrež, pravo pašo za planinske oči. Fanatikom s Pohorja in spod Pohorja je prišel nasproti s »Spomini ob pohorski transverzali«,⁷ planincem, ki se nekaj več upajo, z živahnim opisom »Poti za Kanjavcem«⁸ gotovo ene najlepših poti, kar smo jih odprli po drugi vojni. Posvetil jo je za 50-letnico Urošu Župančiču, sinu tistega Župančiča iz Rateč, ki ga omenja v »Rombonu«.

Svojo kulturno odgovornost, človeško obzirnost in dolžno spoštovanje je Mazi izkazal s prigod-

nimi spisi o osebah, ki jim mora za njihovo delo slovenska planinska javnost biti hvaležna. Pisal je o dr. Arnoštu Brileju, uredniku PV, s katerim se je spoprijateljil ob delu za njegov »Priročnik«, o Tumi in Kugyju,⁹ pri čemer je z nenavadno ostrino primerjal oba moža in jima prisodil pravo človeško ceno, pri Tumi pa poudaril nenadomestljive zasluge za rast slovenske kulture in njegovo globoko domoljubje, ne da bi s tem kakorkoli oškrunil spoštovanje, ki ga goji do velikega mojstra planinske pisarije dr. Kugyja. Slednjemu je za desetletnico smrti posvetil prevod zgodbe o borovškem zanesenjaku Korobidljju, ki jo po pravici imenuje »segantinijevski« portret. Res, imeniten portret in nič manj imeniten prevod, v katerem se je Mazi — ne prvič in ne zadnjič — izkazal kot mojster besede z izrednim poslušom za duha našega jezika.¹⁰

Spomnil se je pokojnega Westra,¹¹ s katerim ga je med drugim povezala ljubezen do Šmarne gore, dr. Antona Šviglija, Kadičnika¹² in Pernharta z dvema člankoma: »Kje pa je Triglav« in »Ob stoletnici Pernatove panorame s Triglava«¹³ in to s posebno pozornostjo, saj je ob njima govoril tudi o svojem veliki delu »Razgled s Triglava«. V istem letniku je slavil »Dva velika (ne)pozabljena«,¹⁴ markacista Alojzija Knafeljca in Jakoba Aljaža, ter pridejal še opozorilo zaradi planinskega arhiva, zgodovine in muzeja, na dolg, ki ga bomo težko poravnali.

Rad se je ustavil pri markacijah in žigih,¹⁵ razložil njihov pomen za planinsko propagando in vzgojo ter pokazal na fanatično ljubiteljico žigov s člankom »Štampiljka«,¹⁶ Gre za Mimi Malijevo, ki je za planinstvo pridobila mnogo mladine.

L. 1961 nam je umrl Branko Zemljič, savinjski planinec, učitelj s podobnimi sposobnostmi in nagnjenji, kot jih ima Mazi, eden od slovenskih učiteljev, katerih kulturna sled je neizbrisna in katerih zasluge za planinstvo so zares dragocene. V PV l. 1961 je Zemljiču posvetil spis »Onkraj poslednje pritake«. Pritaka je savinjska beseda, pomeni pa leso, ki se sama zapira, sama priteče za človekom. »Zadene ga, ko se je najmanj nadja.«

Bistro Mazi je oko je ošinilo — ni se mogel premagati — tudi naše imenoslovce, ki so v svoji vnemi včasih — z najboljšim namenom — a brez

⁹ V. Mazi, Sto let Tume in Kugyja, PV 1958/434.

¹⁰ V. Mazi, Sanjač Korobidelj, PV 1954/439.

¹¹ V. Mazi, PV 1963/323.

¹² V. Mazi, PV 1966/53, PV 1955/178.

¹³ V. Mazi, PV 1958/548, PV 1967/311.

¹⁴ PV 1967/314.

¹⁵ PV 1949/164, PV 1953/662.

¹⁶ PV 1957/640.

¹⁷ V. Mazi, Plešivec ali Uršlja, PV 1957/510.

⁵ V. Mazi, Šmarna gora v ogledalu časa, PV 1963/485, gl. tudi PV 1961/274.

⁶ V. Mazi 1953/632.

⁷ V. Mazi, PV 1957/16.

⁸ V. Mazi, PV 1962/16.

potrebe »mimo usekali«¹⁷ in posegel tudi v pravdo okoli triglavske uganke iz l. 1778.¹⁸

Omeniti pa moramo poleg teh spisov, ki vsi kažejo, da »po krempljih spoznamo leva«, še njegova večja dela, ki jih trajno uporabljamo. L. 1958 so kot priloga k Planinskemu Vestniku izšle »Koledarske beležke iz našega planinstva«, ki so nas pravočasno spomnile na marsikaj, česar ne bi smeli nikoli prezreti. L. 1950 je za pokojnim Westrom prevzel izdelavo Splošnega kazala PV za šesto desetletje in ga zdaj izdeluje za desetletje 1961–1970. To ni majhno delo in v veliko pomoč planinskim kronistom, zgodovinarjem in vzgojiteljem.

Posebej naj omenim še enkrat njegov »Razgled s Triglava«, ki ga je opravil s tako sposobnostjo in posebej s tako ljubeznijo, kakršne ne bi zmozel nobeden drug — le preglejmo svoje vrste! In vendar kakšne težave, preden se je končno našel založnik! In to trgovsko zelo mrtvouden, saj po desetih letih in več »Razgled« še ni razprodan in to v času, ki glasno kliče po barvisti panorami, na katero Mazi intenzivno misli in je za to navdušil slikarja Jožeta Trpina. Ali se bo vsaj za kolorirano panoramo ogrel kak založnik in to agilnejši kot za črno-belo? Prav bi že bilo in tudi prav, če si to zadene na rame planinska propaganda za prihodnje poslovno leto.

Pri delu za drugo izdajo »Vodnika po slovenskih gorah« sem uglednega jubilaranta pred leti sam imel priložnost spoznati. Vse, kar prime v roke, je navajen izdelati natančno, vestno, s talentom in najboljšimi izkušnjami, vse mu gre do róka

¹⁸ V. Mazi, Kdo je prvi stopil na Triglav, Paberki okoli triglavske uganke, PV 1957/245, 631.

od rok. Tista druga izdaja je prišla čez noč na beli dan in bi jo bili v eni sezoni lahko prodali, če ne bi naša planinska komerciala malce nerodno capljala za tržnimi zakoni. Lahko bi knjižica čakala v svincu na novo naklado, saj je Mazijeva uredniška skrbnost poskrbela za to, da je bilo v njej čim manj napak in zmot. In koliko planinskega sveta je zaradi te knjižice spet nanovo ali ponovno prebrodil! Povsod si ga lahko srečal, jaz, na priliko, pri pregledu novih potov okoli Groharjeve domačije. Nepozabno srečanje! Čarobna Sorica, vzdušje slovenskega Barbizona, Mazi na delu za nov primerek vodniške literature, na katero smo po vojni skoro popolnoma pozabili, če primerjamo dobo med obema vojnama, v kateri je Badjura sam izdal 28 vodniških knjig. Maziju, spretnemu feljtonistu in stilistu, je šlo kakor po maslu, s čimer pa ne rečem, da mu za nastanek tega dela ni bilo treba odsedeti »masa« časa, kakor pravijo na Notranjskem.

Še bi moral kaj zapisati, posebej nekaj o vsem tistem, kar je Mazi naredil za Šmarno goro: o »Poti svobode« okoli Grmade in Gore, o »Mazijevi bližnjici«, ki prvo povezuje z »Westrovo potjo«, o njegovi skrbi za šmarnogorsko gostinstvo, ki nekaj let ni moglo nikamor, o njegovi skrbi za planinsko floro in varstvo narave in še to in ono. Če česa pomembnega nisem omenil, me tolaži apolinični mir, v katerem Mazi uživa sadove svojega življenja. Domalega nobenih neznank ni več, bo rekel, in se prizanesljivo pa malce hudomušno nasmehnil.

Naj se vsem, ki skušajo na njegovem torišču kaj pristoriti, še dolgo nasmiha. In pomaga, svetuje, ocenjuje!

Pogled v Mazijevo delavnico. V PV 1968/426 nam je sam popisal, kako si je pripravil kartoteko in predal za vlaganje kartotečnih listov.

Foto V. Mazi

PLANINSKI TABOR V LOGARSKI DOLINI

Logarska dolina je bila 3. in 4. avgusta prizorišče proslave 75-letnice ustanovitve SPD in hkrati IX. zleta jugoslovanskih planincev. Na trati ob na novo asfaltirani cesti v Logarski dolini med planinskim domom in hotelom sester Logarskih so bili postavljeni lični leseni paviljoni, poleg njih pa v vzornem razporedu šotorsko naselje.

Že v soboto so pričele prihajati društvene delegacije in gostje iz drugih republik in tujine. Planinskega vzdušja ni moglo skaziti niti vreme, ki je zagnilo vrhove Ojstrice, Planjave in drugih vrhov. Ob osmih zvečer je predsednik PD Celje tov. Dušan Gradišnik kot domačin uradno odprl planinski tabor. Z mrakom so zagoreli kresovi in poletele rakete, vmes pa je mariborska železničarska godba igrala koračnice. Splošno planinsko rajanje je zaključila slovesna večerja za predstavnike domačih in tujih planinskih delegacij in gostev.

V nedeljo se je Logarska dolina prebudila v sončnem jutru. Na taborni prostor so se pričele zgrinjati množice iz vseh krajev Slovenije. Ob desetih dopoldne so se pričele slovesnosti z govori tov. Jožeta Deberška, predsednika skupščine Mozirje, tov. dr. Marijana Breclja, predsednika Planinske zveze Jugoslavije, in tov. dr. Mihe Potočnika, predsednika Planinske zveze Slovenije. Zatem so kulturni spored izvedli pevski zbor Lira iz Kamnika, katerega predhodnik je pel že ob ustanovitvi kamniške podružnice SPD, igralci Celjskega ljudskega gledališča in PTT godba na pihala iz Ljubljane.

Slovesnosti so se udeležili predstavniki skupščine SR Slovenije tov. Sergej Kraigher, tov. Lidija Šentjurs, republiški javni pravobranilec in podpredsednik PZS tov. Fedor Košir, predstavniki krajevnih družbeno-političnih organizacij, predstavniki planinskih zvez Srbije, Hrvatske, Bosne in Hercegovine, Makedonije in Črne gore, zastopniki JLA, predstavniki SPD

Gorica Jožica Smet in Slavko Rebec, SPD Trst Igo Legiša in Istok Furlan ter SPD Celovec ing. Danilo Kuper. Proslavo so s svojo navzočnostjo počastili še predstavniki češke in holandske planinske organizacije, zastopniki OAV iz Beljaka, Celovca in Gradca, Naturfreunda iz Gradca in Celovca, Club Alpino Italiano iz Vidma in Gorice ter predstavnika sovjetskih alpinistov, ki sta se mudila v Kamniških Alpah. S tem pa še zdaleč ni bil zaključen spisek znanih in neznanih planincev, ki so prihiteli na praznik slovenske planinske organizacije v Logarsko dolino, saj se je po neuradnih podatkih proslave udeležilo blizu 7000 panincev. Če to število primerjamo s 40 ustanovnimi člani savinjske podružnice l. 1893, je očitno, v kako številno organizacijo se je ob prireditvah razrasla slovenska planinska organizacija v 75 letih svoje dejavnosti.

PD Celje, ki je bilo poleg PZS glavni organizator te proslave, je kot naslednik savinjske podružnice doslej proslavilo slovenski in svoj društveni praznik. V jubilejnem letu 1893 je bila namreč za osrednjo podružnico SPD v Ljubljani in kamniško podružnico v Kamniku 20. avgusta 1893 osnovana v Mozirju savinjska podružnica. Njen sedež je bil še istega leta prenesen v Gornji Grad, l. 1927 pa v Celje. Prvi predsednik savinske podružnice je bil učitelj Fran Kocbek, ki je načeloval celih 34 let, vse do l. 1927, ko je predsedniške posle po preselitvi podružnice v Celje prevzel sodnik Franc Tiller. Savinjski podružnici in njenim prvim predstojnikom gre zasluga za markirane poti skozi Turski Žleb na Skuto, od Kocbekove kočice na Molički planini na Ojstrico in dalje čez Škarje na Planjavo, in iz Logarske doline mimo slapa Rinke na Okrešelj in dalje na Kamniško sedlo. Zavarovanim in markiranim potom so sledile kočice. Kot prva je bila kočica na Molički planini, imenovana Kocbekova kočica. Sledi Frischaufov dom na Okrešlju, Mozirska kočica, Gornjegrajska kočica na Menini, Hausen-

bichlerjeva kočica na Menini, Celjska kočica na Tolstu, Piskernikovo zavetišče, Tillerjeva kočica in končno še planinski dom v Logarski dolini.

Že iz obdobja po prvi svetovni vojni je znan turistični program razvoja Gornje Savinjske doline. Zadruga »Rinka« je bila ustanovljena že 17. 5. 1896 z namenom, da se v Logarski dolini zgradi hotel. Velika ovira je bila v tem, ker je dolina cestno zvezo dobila šele po prvi svetovni vojni. Za gradnjo ceste je imel velike zasluge žalski odsek savinjske podružnice SPD in seveda pobude predsednika Kocbeka.

Okupacija je na planinskem premoženju savinjske podružnice zapustila uničujoče sledove. Povojno delo PD Celje je pod vodstvom dolgoletnega predsednika tov. Tineta Orla, ne samo nanovo postavilo planinske objekte na Golteh in v Logarski dolini, jih obnovilo na Okrešlju in Korošici ter obnovilo gorska pota, ampak tudi konsolidiralo planinsko gospodarstvo v tem lepem koščku slovenskih gor, dalo letnemu in zimskemu alpinizmu tisto mesto, ki mu gre, povzdignilo Gornji Savinjski dolini turistično ceno in poživilo mladi celjski planinski rod.

Že iz teh skopih besed je razvidno, kolikšen pomen je imelo planinstvo za Savinjsko dolino.

Za uspešno izvedbo planinskega tabora v Logarski dolini sta zaslужna prireditveni odbor PD Celje s sedanjim predsednikom Dušanom Gradišnikom s sodelavci ter propagandna komisija PZS z njenim načelnikom ing. Banovcem. Po svojih večjih ali manjših zaslugah za planinstvo pa seveda vsi številni planinci, ki so prihiteli v Logarsko dolino na proslavo 75-letnice ustanovitve slovenske planinske organizacije.

T. Strojín

NA POLIŠKI ŠPIK

V programu proslavljanja 75-letnice slovenskega planinstva so si kranjski planinci izbrali tudi izlet na Poliški špič (Montasch ali Montasio) nad Rabljem. To je za našim Triglavom druga gora v Julijcih z višino 2752 m. Vsi smo bili iznenadeni nad lepoto te gore, ki jo je že dr. Kugy

opisoval kot največjo in najmočnejšo med Julijci.

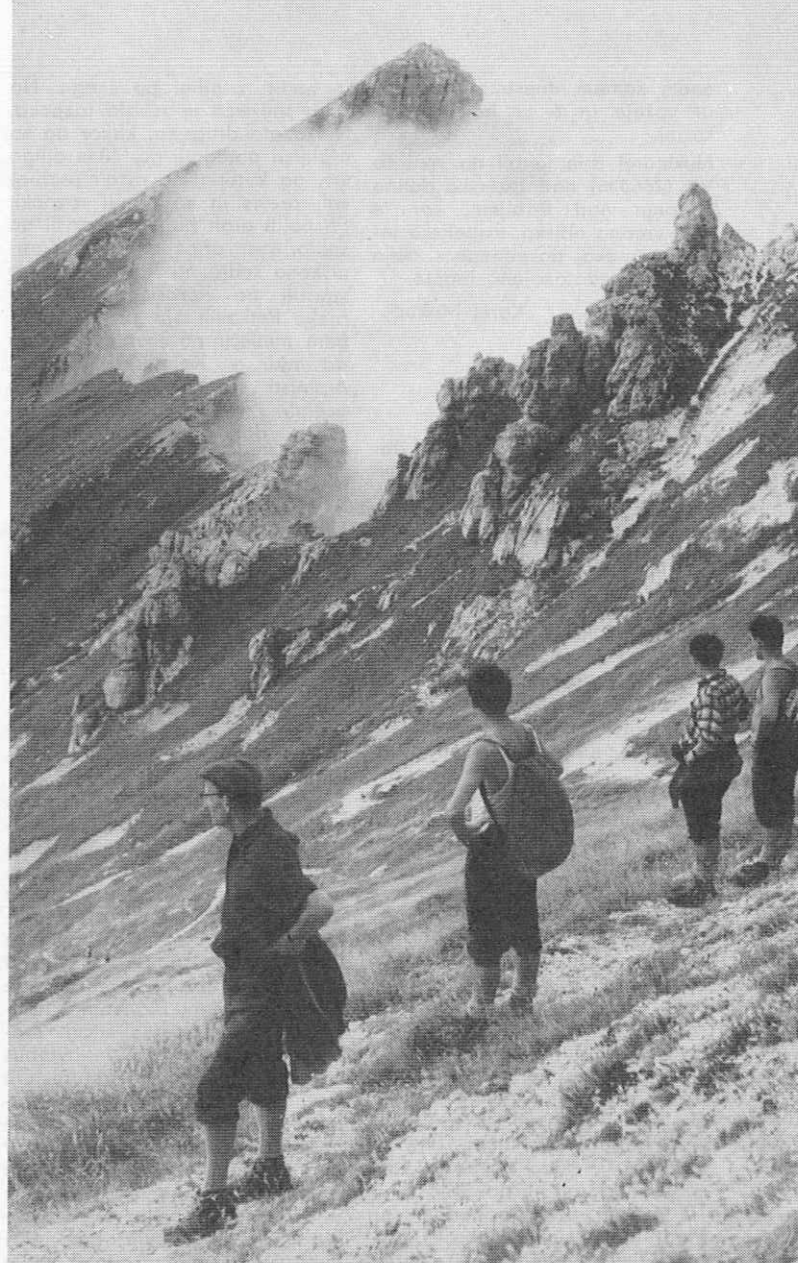
Vreme tisti dan (7. septembra) ni bilo naklonjeno. Iz Kranjske gore preko Trbiža nas je spremljal celo rahel dež. Veter je neprijetno pihal iz Rablja navzgor in gorá se je stalno držala preteča megla. Ob prihodu na planino Pecol z vozili so celo tamkajšnji pastirji in planšarji, v večini beneški Slovenci iz Rezije, zmajali z glavami in v dokaj težko razumljivem narečju napovedovali nič kaj dobrega.

Kljub vsemu smo odšli. Po raznih kartah, vodnikih in po razgovorih z pastirji smo potegnili naše značilno povprečje, da je namreč od tam do vrha 3 in pol ure hoje. Tudi v praksi se je to pokazalo. Zato smo pustili nahrbtnike kar v vozilih in v žepe vetrovk stlačili le kako limono, košček čokolade ali par kock sladkorja.

Prvi del poti, kake dve uri, je po čistem pašniku, ki se z vse večjim naklonom iz ravnine počasi vzpenja z zeleno strmino do samega podnožja navpičnih skalnatih grebenov. Pravega vzpona po skalah je samo za dobro uro in pol. Steza je dokaj markirana in tudi zavarovana. Vendar je potrebno še precej spretnosti in sposobnosti, več kot za naš Triglav. To zlasti, ker je pot na Poliški špik speljana po zahtevnih, ponekod navpičnih stenah ob klinih, vrveh in celo po dolgi, nihajoči žični lestvi.

Zaradi slabe vidljivosti pa je bila z vrha toliko večja nagrada ob tistih pičlih trenutkih, ko se je megla odlepila. Pokazali so se grebeni sosednjega Cimona na zapadni ter grebeni Višarjev na severovzhodni strani. Vzhodno, na drugi strani doline pa se je ponosno dvigal Kanin s špičastimi grebeni, Mangrt s svojo značilno držo ter Triglav daleč med zameglenimi vrhovi. Toda še preden je bilo moč spoznati in ugotoviti posamezne vrhove, že se je spet megla oprijela Špika, češ da je za tako mali trud že dovolj užitka.

Šele ob izstopu iz stene se je pokazalo več sonca in čudoviti Grebeni mečev (Curtisoni ali Creste delle spade), ki se držijo Špika, so se pokazale v vsej elegantni lepoti. Njihovo severno stran, ki jo je čas erozije skozi tisočletja grozeče izžrl in izdol-

Grebeni pod Poliškim špikom v soncu in megli

Foto Anton Ogrizek, Kranj

bel vrtoglavi, globoki prepad, vse to pa je megla vljudno zakrivala in se na vrhu izravnavala z zelenim pobočjem.

Pred odhodom smo v slovo spet gledali našega prijatelja — Poliški špik. Res mogočen! Skoraj navpični skalnati stebri se dvigajo iz ogromnega zelenega podstavka — pašnika in se zdijo kot veličasten spomenik. Prav tako je iznenadil udoben dostop.

V dobrih dveh urah smo bili iz Kranja preko Trbiža in Rablja do planine tik pod Špikom, odkoder, kot že rečeno, je bilo le še 3 in pol ure hoda. In še od tega le uro in pol pravega, skalnatega vzpona. Vsega torej 5 ur in pol, prej in laže kot na Grin-tovec, na Storžič, da Triglava sploh ne primerjamo. Izlet na Poliški špik si celo od nas (iz Ljubljane) lahko privoščimo v

enem samem dnevu z dobrih 5 ur vožnje in 6 ur hoje v obe strani.

Naslednji dan je bil na vrsti še Viš (2666 m) nad Jezersko dolino oziroma nad Rabljem, kar je tudi vredno obiska. Rabeljsko jezero je nekaj posebnega s svojo domala nedotaknjeno lepoto.

Karel Makuc

PLANINSKI IZLET NA MONT BLANC

Minevajo tri leta, odkar je tovariš Peter Janežič na seji upravnega odbora PD Ljubljana-matica predlagal, naj bi alpinistični odsek omogočil povprečnemu slovenskemu planincu, da z organizacijsko in tehnično pomočjo pride na najbolj markantne evropske vrhove. In tako so se v letu 1967 začeli izleti v tuja gorstva. Lanskoletni vzponi na Breithorn, na Monte Roso ter Grossglockner pa so vzpodbudili alpiniste, da v letu 1968 organizirajo vzpon na najvišjo goro Evrope, na Mont Blanc. Izlet na Mont Blanc pa naj bi imel tudi propagandni značaj, saj slavi PD Ljubljana-matica letos 75. obletnico obstoja. Za izlet so se lahko prijavi tudi planinci, ki so člani drugih planinskih društev, edini pogoj je seveda bil, da prijavitelj pozna in resno ocenjuje svojo planinsko zmogljivost. Vzpon na Mont Blanc zahteva precejšnjo telesno kondicijo, zato je tudi vodstvo na prvem skupnem sestanku sklenilo, da vsi prijavitelji z vodstvom vred napravimo skupni izlet, na katerem se bodo pokazale naše sposobnosti ali nesposobnosti.

Tri tedne pred odhodom na Mont Blanc smo se zbrali v soboto zvečer v Kamniški Bistrici. Udeležba je bila žal le polovična. To je bil tudi prvi kontakt z vodstvom izleta. Nismo vedeli, kam bomo šli. Od planinskega doma v Kamniški Bistrici smo zavili na stezo, ki pelje na Kamniško sedlo, nato pa v desno na lovsko stezo, ki pelje skozi Repkov kot, prečkali zaraščeno gorsko grmičevje in prišli na snežišče. Tu so nam vodniki pokazali, kako se hodi z derezami, kako se uporablja cepin ter kako se moraš vreči na tla, če ti spodleti. Vsi, ki so imeli dereze s seboj, so jih morali navezati

in hoditi z njimi po snegu. Na robu snežišča je zevala razpoka. Ni kazalo drugega, kakor da so alpinisti potegnili ca. 40 m dolgo vrv, po kateri smo ostali preplezali previs in se ognili razpoki. Po petih urah hoje smo prišli na sedlo, kjer pripelje pot s Kamniškega sedla na Korošico, in se spustili na Korošico, nato pa preko Petkovih njiv po zelo dolgem melišču na lovsko stezo in po njej v Kamniško Bistrico. Alpinisti so nas kar pozitivno ocenili.

Teden dni pred odhodom na Mont Blanc smo imeli zadnji skupni sestanek. Dobili smo vsa potrebna navodila, kaj naj vzamemo s seboj na pot. Obleka in perilo mora biti brezpogojno zimsko. Navodila smo prejeli tudi za zdravila in za maže proti višinskemu soncu. S seboj smo morali imeti obvezno tudi cepin, dereze in sončne naočnike. Spoznali smo se tudi z vodniki, ki nas bodo peljali na sam vrh Mont Blanca. Vodniki so nas opozorili tudi na disciplino.

Tako smo se zbrali 20. julija ob pol enih ponoči pred PD Lj.-matico v Ljubljani. Točno ob enih ponoči smo zapustili Ljubljano, na Vrhnikih in v Postojni pa so se nam pridružili še nekateri planinci. Prvikrat smo se ustavili za Benetkami, nato pa šele pred predorom, skozi katerega pelje cesta pod Mont Blancom z italijanske na francosko stran. Predor je dolg 11 600 m in avtobus vozi skozenj dobre četrte ure. Ob petih popoldne smo bili v Chamoni. Ing. Tone Jeglič se je takoj zanimal za prostor, kamor smo postavili šotore. V bližini mesta, v prijetnem in lepem smrekovem gozdu in blizu avtobusa smo postavili naš novi dom. Vsak šotor je imel svojo številko in tri stanovalce. Preden smo šotore postavili, je nastopilo mrzlično iskanje najprimernejšega sveta. Nekateri so od lanskega leta imeli slabe izkušnje, kljub temu so se tudi letos malo zmotili in so postavili šotor v jamo, kar se jim je pozneje maščevalo.

Medtem pa je naš glavni vodja Tone Jeglič na meteorološkem uradu pobaral za vreme. Obiti so bili dobri. Naslednje jutro smo bili precej nestrpni, saj je deževalo še ob šestih. Potem se je Jeglič ponovno zanimal, kako

bo z vremenom. Vodstvo je končno odločilo, da gremo naprej, v primeru močnejšega dežja pa se bomo vrnili v šotore. Z avtobusom smo se potegnili ca. 10 km do mesta Les Houches, 1008 m, kjer je žičnica, z njo pa na višino 1800 m, na Bellevue. Od tu je nekaj korakov do železniške postaje, kamor smo prišli o pravem času. Zobata električna lokomotiva nas je postavila na višino 2364 m, do le Nid de l'Aigle (Orlovo gnezdo). Ko smo se začeli vzpenjati po zelo lepem terenu, nismo smeli prehitovati niti se oddaljevati od vodnikov. Vodja izleta Tone Jeglič je hodil na čelu, določil pa je tudi alpiniste, ki so hodili zadnji. Vsak vodnik je poleg svoje opreme nosil še po eno ali dve plezalni vrvi. Vreme se je še kar kujalo, od časa do časa je po malem deževalo in celo snežilo. Tako smo večkrat oblekli pa zopet slekli dežne pelerine. Ko smo prispeli na višino 2800 m, so se začeli oblaki trgati, nam pa je bil določen kratek počitek. Tu nam je tovarišica Fanči javila, da se ne čuti sposobna za nadaljevanje poti; ne mara, da bi zaradi nje imelo vodstvo kakšne težave. Hojo, ki jo je zastavil tovariš Tone, je lahko zdržal vsakdo od nas. Na vsakih 20 do 30 m višinske razlike smo duškali stoje. Brez vsakih težav smo okrog poldneva prispeli do prve planinske kočice Tête Housse na višini 3167 m. V tej koči smo dalj časa počivali in se podprli. Potem smo navezali dereze, vsak vodnik pa svoje štiri ljudi. Pri vezavi derez je bila marsikomu potrebna strokovna pomoč. Pot je bila shojena. Vreme se je medtem še izboljšalo, tako da nas je od časa do časa grelo celo sonce. Ko so bile vse naše naveze na drugem robu snežnega plazišča in smo prišli na suho področje, smo sneli dereze, ostali pa smo še naprej navezani. Od tu dalje je šla pot po zelo strmim kopnem grebenu, zato smo hojo malo zavrli. Že so se oglašali glasovi, naj malo počijemo. Višina je pričela delovati. Na pomoč so priskočili alpinisti in pomagali nositi nahrbtnike. Kako varajo daljave! Ko smo zapustili kočico, smo videli naš cilj. Mislili smo, da ga bomo dosegli v treh urah, hodili pa smo polnih pet ur. To pa je bil tudi cilj tega dne. Koča stoji

na višini 3817 m in se imenuje po Aig. du Goûter. Tu bomo čakali na lepo vreme, po izjavi vodstva, do tri dni. Koča stoji na robu in ima zelo lep razgled na druge gore in na skoraj vse doline okoli Chamonixa. V koči so bili Francozi, Švicarji, Nemci, Angleži, Japonci, največ pa je bilo seveda nas Slovencev. Kmalu je zavladalo veselo razpoloženje, saj se je vreme popravilo in tudi napoved za drugi dan je bila v redu. Tako smo morali kmalu k počitku, saj je bila budilka napeta za pol dveh zjutraj. Slovenci smo dobili skupno sobo, rezervirano za 20 oseb, nas pa je bilo 38. Ležali smo torej na tesnem, najslabše je bilo onim, ki so ležali na zgornjih pogradih. Zapeli smo nekaj slovenskih, ob devetih pa smo zadnji zapuščali gostilniški prostor, kajti v tem času mora v koči vladati popolna tišina. Vsakomur so na razpolago gumijasti čevlji. Spanja je bilo to noč zelo malo. Ob napovedani uri smo vstali, vsak je prižgal svojo žepno svetilko, vodniki pa so imeli svetilke pritrjene na čelo, kar je zelo praktično. Že smo imeli na razpolago topel čaj, saj je bilo osebje kože že na nogah. Vodje navez so začeli klicati svoje ljudi, vsaka skupina je iskala prostorček na terasi, kjer si je navezovala dereze. Bilo je poltreh zjutraj, ko smo odšli. Prvih sto korakov od kože se pne pot zelo strmo, nato pa steče po položnem snežnem grebenu. Bila je še popolna tema, vendar smo naveze pred nami dobro videli, saj so migotale na snežnih pobočjih s svojimi lučkami. Ko smo dosegli plato pod zavetiščem Vallot, je začelo vzhajati sonce, veter pa neusmiljeno briti. Ozračje je postajalo vedno bolj mrzlo. Na tem platu smo morali tovarišici Anki oviti skoraj gola kolena. Vsi smo želeli, da bi čimprej dosegli zavetišče Ref. Vallot na višini 4362 m, ki ni oskrbovano. Ko so se končno vse naše naveze zbrale v zavetišču, smo šele videli naše fizično razpoloženje. Nekateri je že preganjala višinska bolezen, od pritiska je nekaterim mezela kri iz nosu, drugi so imeli želodčne težave, neki tovarišici je bilo treba masirati premrle noge. Nekateri so bili preslabo oblečeni in so trepetali od mraza. Alpinisti so priskočili na pomoč

s svojimi zimskimi jopami. Mraz je bil tolikšen, da so zmrznile vse tekočine, ki smo jih imeli v nahrbtnikih. Tudi nekateri fotoaparati so odpovedali poslušnost, ker »jih je zeblo«. Po polurnem počitku v zavetišču Vallot je vodstvo povedalo, naj nadaljujejo pot le tisti, ki se čutijo za to sposobni, kdor pa ima težave že sedaj, naj počaka v zavetišču, da se ostali vrnemo z vrha. Tako je ostalo šest planincev tukaj, drugi pa smo šli naprej v navezi proti vrhu Mont Blanca. Pot do vrha ni posebno težavna, le na nekaterih mestih je zelo strma. Steza teče mimo ledenih razpok in po snežnih grebenih, ki so le 15 do 20 cm široki, na obeh straneh pa so strmo padajoča ledena snežišča, ki so dolga tudi preko 1000 m in se končujejo na večnih ledenikih. Od zavetišča Vallot smo hodili zelo počasi, saj je redki zrak vplival skoraj na vsakogar izmed nas. Pri vsakem duškanju si človek napolni pljuča, pa je spet sposoben napredovati nekaj metrov. Alpinisti seveda več zdrže, posebnost tisti, ki so bili že večkrat tako visoko.

Po dveh in pol urah vzpona smo slovenski planinci obvladali najvišji gorski vrh v Evropi. Bilo je 22. julija ob pol deseti uri dopoldne. Izpolnjena je bila obljuba, da bomo 75. obletnico PD Ljubljana-matica počastili in proslavili z vzponom na Mont Blanc. Tako smo slovenski planinci (32 po številu) ta dan na vrhu Evrope praznovali dva zgodovinska dogodka: Obletnico vstaje slovenskega naroda in 75. obletnico obstoja planinskega društva Ljubljana-matica. Ko so prispeli na vrh vse naše naveze, je zavladalo veselje. Stiskali smo si roke in se objemali. Žal nas je preganjal izredno hud mraz, temperatura je znašala, so rekli, okrog -15 do -20°C . Le nekaj posnetkov, z aparati, ki niso odpovedali. Prostora pa je na vrhu precej, tako da bi na njem lahko stalo do 60 ljudi. Zagrnjen je s snegom, kamenja ni nikjer videti. Navzdol je šlo precej hitreje. Po dobri uri smo bili že v zavetišču Vallot.

Ob poldvanajstih smo zapustili zavetišče Vallot in se v navezah spustili v dolino. Nekaj časa smo se držali iste poti, nato pa smo šli v desno, po zelo položnem snežišču čez Grand-Plateau.

Šele na tem mestu smo lahko opazovali velikost in lepoto masiva Mont Blanc. Tu nas je sonce že ogrelo, mrzli veter nas ni mogel več doseči. Nebo je bilo brez oblaka in močno temno-modro. Fotoamaterji so začeli vleči iz svojih nahrbtnikov aparate in slikati vse povprek. Pri fotografiranju je bila najaktivnejša prva naveza, naveze za njo so morale čakati in to je skoro delalo hudo kri. Naša pot v dolino je peljala po ledeniku les Bossons, ki se spušča najnižje v dolino. Po enourni hoji smo prišli na ledene razpoke. Ob poti smo videli ledene serake, visoke tudi čez 100 m, viseli so poševno, in ima človek občutek, da se bodo vsak čas prekucnili. Prva naveza, v kateri je bil tovariš Tone, je večkrat opozorila ostale naveze, da se morajo paziti, da morajo hoditi vsaksebi, da ne smejo postajati, da ne bi snega preveč obtežili na nevarnih mestih. Stene ledu so popolnoma zelene barve. Čez nek leden previs je bila že tretja naveza, ko je prvemu v četrti navezi zaradi premajhne pazljivosti spodletelo, tako da se je zavalil preko previsa in obvisel na vrvi. Za las je manjkalo, da ni potegnil za seboj še drugega. Obdržali so ga ostali tovariši v tej navezi. Ker se je to zgodilo izkušenemu alpinistu, jih je seveda slišal. Od zgoraj omenjenega ledenega previsa je steza peljala po samih snežiščih, na levi in na desni strani pa so štrleli v zrak visoki, ledeni seraki. Čim nižje smo se spuščali po ledeniku Bossons in smo bili že skoraj prepričani, da bo kmalu konec razpok, smo prišli iz položnega sveta v strmino in ugovili, da smo komaj na polovici svoje poti. Naša steza je šele začela obirati zmedo ledeniških razpok. Hodili smo več sto metrov sem in tja, premagali pa komaj 50 do 60 m višinske razlike. Šli smo mimo planinske postojanke Ref. des Grands Mulets na 3051 m, pa se nismo ustavili. Dom stoji na skali kot orlovo gnezdo. Od tu smo videli tudi cilj, do katerega smo morali priti še isti dan.

Spustiti smo se morali še kakih 1030 m globoko. Nekateri so bili že precej utrujeni, trpeli pa so tudi žejo. Sonce nas je namreč še vedno prijetno grelo. Sneg je postajal vedno bolj južen in se

je prijemal derez. Z njih smo s cepinom razbijali snežne kepe, ki so nam ovirale hojo po strmih sneženih grebenih. Končno smo prispeli iz strmih sneženih pobočij na zelo položno pobočje ledenika Bossons in smo s spretnim manevriranjem med ledenimi razpokami, ki smo jih morali preskakovati, stopili na suho zemljo. Tu smo se šele osvobodili derez, saj smo jih imeli na nogah celih 14 ur. Tudi vrvi smo strpali nazaj v nahrbtnike. Počutili smo se zopet prosti in varni na kopnih tleh. Od tu naprej je peljala zelo slabo nadelana steza čez strma pobočja, hudo urnike, pa tudi s kamenjem pomešana snežišča do našega končnega cilja na postaji žičnice Plan de l'Aiguille na višini 2308 m. Na tem mestu smo se tudi pošteno odžejali in prvič tisti dan tudi malo okrepčali. Potem smo se z žičnico spustili v Chamonix.

Ko smo bili spet v našem taborišču, je zavladovalo nepopisno veselje, čestitanje in stiskanje rok. Poldrugi dan smo rabili iz Chamonixa na vrh Mont Blanca in nazaj. V prvi vrsti smo imeli srečo z vremenom, naše vodstvo pa je forsiralo vzpon, da bi čim hitreje dosegli cilj našega izleta. 23. julija je bil določen počitek. Pisali smo razglednice, ki jih je v Chamonixu na vsakem koraku dovolj na razpolago. Ta dan smo šele ugotovili tudi razne posledice, ki nam jih je povzročil strupen mraz na Mont Blancu. Skoraj vsak izmed nas je malo ozebel, nekateri kar pošteno, tako da so morali iskati zdravniško pomoč. Toda vse bolečine so bile kmalu pozabljene, saj smo stopili na najvišji vrh v Evropi.

Vsa čast vodstvu izleta! Naš AO se je res izkazal, zares smo hvaležni vodji in njegovim pomočnikom.

Andrej Stegnar

SESTANEK LJUBLJANSKEGA MEDDRUŠTVENEGA ODBORA

V soboto in nedeljo 14. in 15. septembra 1968 so se na Vogarju v železničarskem planinskem domu zbrali predstavniki mladine in gospodarstvenikov planinskih društev.

Predsednik MDO tov. France Pengal je poudaril pomen teh

dveh planinskih panog, ki žal velikokrat ne soglašata.

Razprava o delu s planinsko mladino in problemih, ki se pri tem pojavljajo, se je vlekla dolgo v noč. Predstavniki navzočih društev (PD Železničar-Ljubljana, PD Emona, PD Domžale, PD PTT Ljubljana ter PD Ljubljana-Matica) so v razgovoru z delegati mladinske komisije predložili vrsto pobud za nadaljnje razširjanje planinstva med mladino v Ljubljani in njeni okolici. Sprejeli so vrsto sklepov: — potrebno je sklicati sestanek vseh mladinskih odsekov v MDO vključenih društev; na njem se bodo predstavniki dokončno dogovorili, na katerih šolah bodo posamezni MO osnovali nove skupine. Dogaja se namreč, da na nekaterih šolah v Ljubljani skuša ustanoviti planinsko skupino kar dveje društev, za druge pa se nihče ne zmeni.

— vodstvo MDO oziroma KO MO PD naj v letošnji jeseni organizira seminar za pedagoge — planince. Namen seminarja: udeležence seznaniti z organizacijo planinskih skupin med šolsko mladino.

— MO se zavezujejo, da bodo pri svojem delu usposobili čimveč svojih članov za vseljudsko obrambo (taborjenje, gibanje v gorah, prva pomoč itd.)

— zbrani delegati pooblaščajo predsednika MDO, da obišče tista društva, ki se sej MDO ne udeležujejo. Ljubljanski MDO namreč vključuje 15 društev, na sestanku pa je bilo navzočih ena tretjina.

— Vodstva MO naj posebno med pionirji popularizirajo obiskovanje ljubljanske mladinske krožne poti.

— 13. 10. 1968 prireja MDO jesensko srečanje planinske mladine Ljubljane na Jančah pod geslom »Kostanjeva nedelja«.

V nedeljo pa je tekla beseda o planinskem gospodarstvu. Udeleženci sestanka so poudarjali težak položaj, v katerem se nahaja vrsta planinskih koč. Obisk pa je marsikje premajhen, da bi prinesel v društvene blagajne dovolj sredstev. Stanje se je v preteklem letu ponekod popravilo, ko so na mnogih občinah po obisku delegacij planinskih delavcev, pod vodstvom predsednika PZS ter MDO za težave planinskega gospodarstva našli

več posluha. Zato je bil sprejet sklep, ki pooblašča predsednika MDO, da tudi letos s posameznimi društvi izvede podobno akcijo.

Delegati so opozorili na zakonski osnutek, ki predvideva prepoved honorarne zaposlitve upokojencev. Ta ukrep bi planinsko gospodarstvo zelo prizadel. Zaradi kratke sezone v mnogih kočah je težko dobiti oskrbnike. Tu priskočijo često na pomoč upokojenci.

Premajhnemu obisku v planinskih objektih često botruje tudi prešibka propaganda, zato velja razmisliti o novih načinih propagande.

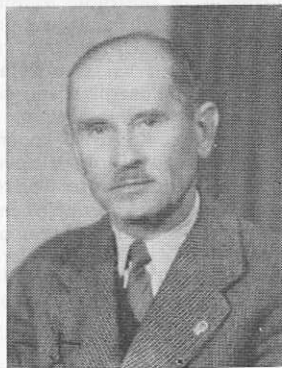
Sestanek je bil kljub razmeroma šibki udeležbi zelo uspešen, saj je načel in nakazal rešitve za mnoge pereče probleme.

Peter Soklič

IVO MARSEL — OSEMDESETLETNIK

Ali je res mogoče, da bi bil naš Ivo, ta živahni, čili in neugnani planinec, ta še vedno izredno aktivni delavec v planinski organizaciji, že osemdesetletnik?

Rodil se je 4. oktobra 1888 v Dravogradu kot sin grajskega vrtnarja. Ni mu bila izpolnjena želja, da se po dovršeni šestletni osnovni šoli v Prevaljah usposobi za strojevodjo. Dejali so, da bi bilo za tako vzornega učenca, kakor je bil, prava škoda, ako bi ne nadaljeval s šolanjem. Na posredovanje župnika Kesarja na Fari je bil sprejet v Marjanišče v Celovcu, da bi postal duhovnik. Tako je bilo v tistih časih namenjeno prav mnogim

Ivo Marsel

talentiranim mladeničem s podeželja. Ker pa ni pokazal pravega smisla za bogoslovje, je dobil kot petošolec kljub odličnemu učnemu uspehu v Marijanišču »consilium abeundi« (nasvet, naj gre). Siromašni starši ga seveda niso mogli podpirati. Zato se je moral prebijati z instrukcijami, da je mogel dovršiti gimnazijo. Končal jo je z odliko kot »primus« v razredu. Pravne študije na univerzi v Gradcu je moral zaradi pomanjkanja sredstev prekiniti in je leta 1911 stopil v službo pri železnici. Po službovanju na raznih postajah je ostal do upokojitve l. 1946 pri železniški direkciji v Ljubljani. Naj mimogrede omenimo, da je kot koroški borec l. 1919 vozil prvi vojaški vlak iz Dravograda proti Celovcu, ker ga zaradi poškodovanega mostu ni upal voziti noben poklicni strojevodja. Med prvo svetovno vojno so ga kot »politično sumljivega« vtaknili v vojske ter je bil dalj časa na srbski in italijanski fronti.

Med svojim dolgoletnim službovanjem v Ljubljani se je ves posvetil planinstvu. Vsako nedeljo je bil nekje v Julijskih, Kamniških ali Karavankah, kar je zlasti pospeševalo njegovo druženje z »drenovci«. Pridružil pa se je z vmeno tudi prvim smučarjem. Takrat so smučali še po starem sistemu »Zdarsky«, samo z dolgo palico. Kot izkušen planinec je bil l. 1928 izvoljen v upravni odbor SPD. Od takrat je bil nepretrgoma vključen v organizacijsko in upravno delo planinstva. Med drugim je opravljal tudi posle gospodarja planinskih domov na Krvavcu, v Vratih in na Komni. Razen domačih gora je prehodil tudi celo vrsto avstrijskih in švicarskih Alp. Vodil je odpravo SPD v bolgarsko Rilo in Rodope. Posvetil pa se je tudi zimski alpinistiki in turnemu smučanju doma in v tujini. Z Janezom Kvedrom in Kovačem se je vzel na Pic Buin in užival na prekrasnih smuških terenih v Silvretti. Več let zaporedoma je opravil spomladansko smuško turo v Zürsu, Sv. Antonu in na Ankoglu, leta 1935 pa s Kvedrom in Anko Tumovo petdnevno smuško transversalo čez Wališke Alpe. S tov. Sepinom je preplezal vse Ponce, s Tavčarjem, Širciljem in Turkom pa se je povzpel pozimi na Grintovec; na tej turi

se je Jože Turk smrtno ponesrečil. Naj omenimo, da je sodeloval leta 1938 kot oskrbnik za prehrano in opremo na prvem desetdnevnem prečanju Šarplane preko Popove Šapke do vrha Koraba. To odpravo je organizirala Planinska zveza Jugoslavije (s sedežem v Ljubljani) ter je bilo med 18. udeleženci 14 Slovencev, dva Srba in dva Makedonca. Med okupacijo v drugi svetovni vojni je aktivno sodeloval v odboru OF Osrednjega društva SPD v Ljubljani.

Tovariš Ivo pa je kot izkušen smučar dolga leta plodno sodeloval tudi v naši športni smučarski organizaciji, zlasti v njenem tehničnem odseku. Bil je pri številnih smučarskih tekmah smuški sodnik in trasiral tekmovalne proge. Leta 1929 je vodil našo smučarsko ekipo (Tomaž Godec, Stane Bervar in Banovec) na tekme v Davos.

Od l. 1937 se tov. Ivo Marsel živahno udeležuje tudi v slovenskem turizmu. Zaupana mu je funkcija predsednika nadzornega odbora Turistične zveze Slovenije in člana nadzornega odbora Ljubljanske turistične zveze. Ivo Marsel pa tudi v svojih »visokih letih« ne miruje. Za šestdesetletnico naše planinske organizacije je v družbi tov. Keršiča in Alenke Svetelove preplezal triglavsko severno steno, pozneje pa je ponovil ta vzpon še s tov. Vilharjem in ing. Klinerjem. Pogosto ga srečujemo na nedeljskih izletih v Polhogorajcih, gre pa tudi na Triglav in druge vrhove naših planin. Sam pravi: »Hodim še vedno lahko, kako dolgo pa še, ni nikjer zapisano.« Polno je zaposlen z delom v PD Ljubljana-matica. Starešinski klub planincev pa ga je izvolil za svojega predsednika. Gre mu velika zasluga za izredno lepe kulturno-družbene sestanke starejših planincev. Seveda tudi zelo koristno pomaga pri zbiranju in urejanju gradiva za planinski muzej. Naj tovarišu Ivu Marselu ob njegovih osemdesetletnici svojim čestitkam dodamo prav iskreno voščilo, da bi še dolgo let krepko hodil po naših planinah in gorah, hkrati pa v miru gledal na plodove svojega dolgoletnega, razgibanega, nesebičnega in zaslužnega dela za slovensko planinstvo.

Dr. J. Pretnar

DR. DUŠAN SENČAR — OSEMDESETLETNIK

Dr. Dušan Senčar se je bil rodil 4. 9. 1888 v Ložu na Notranjskem v notarski družini. Po dovršeni študiji na pravni fakulteti in pravni praksi je prevzel notariat v Ložu od svojega brata, ki je bil mobiliziran v bivši avstroogrski državi. Notariat v Ložu je vodil do oktobra l. 1918, torej do razsula avstroogrške države, ko so njegov rojstni kraj zasedli Italijani, dr. Senčarja pa takoj zaprli in internirali. Po večmesečni internaciji se mu je posrečilo pobegniti v Jugoslavijo in se nastaniti v Pliberku, kjer je odprl notarsko pisarno in jo vodil do plebiscita leta 1920.

Dr. Dušan Senčar

Tu je leta 1919 ustanovil planinsko društvo in sedež leta 1920 prenesel na Prevalje. Seveda je bil več let predsednik PD. Prvotni rajon SPD Prevalje je obsegal ves teritorij Mežiške in Dravske doline od Solčave pa do Marenberga. Na omenjenem teritoriju so se veliko pozneje ustanovile podružnice Mežica, Žerjav-Črna in Dravograd. Pri ustanovitvi vseh treh novih podružnic SPD je dr. Senčar krepko sodeloval in jih podprl tudi finančno. Razen planinskega društva je dr. Senčar ustanovil in finančno podprl še vsa ostala narodno obrambna društva. Sokolu je npr. nabavil vse telovadno orodje in poskrbel za zasilno telovadnico.

Za vse zgoraj navedeno delo so se mu Nemci 12. aprila 1941 bridko maščevali s tem, da so ga

zaprlji, odvedli v celovške zapore, po treh mesecih pa izgnali v Srbijo, kjer je dočakal osvoboditev, nakar se je kot prvi vrnil na Prevalje leta 1945. Ljudska oblast ga je imenovala v komisijo za raziskovanje vojnih zločinov v Mariboru. Po končanem delu v Mariboru je bil nameščen kot sodnik-tajnik pri občinskem sodišču na Prevaljah, potem pa v Slov. Gradcu do upokojitve. Vendar dela v PD ni odložil, krepko je sodeloval pri obnovi društva in obnovi planinske postojanke.

Za delo v planinskih organizacijah je dobil dr. Senčar priznanja v obliki diplome, srebrni častni znak, pred dvema letoma pa najvišje odličje, to je zlati planinski znak.

PREDSEDNIK OBČINSKE SKUPŠČINE IDRJA — prehodil transverzalo

Predsednik idrijske občinske skupščine tov. Stanko Murovec (1921) je športnik in planinec. Telovadba mu je bila glavno razvedrilo že od mladih nog. V bližnjem gozdičku je postavljala razne priprave, kjer je telovadil.

Po osvoboditvi se je takoj vključil v telesnovzgojno društvo Partizan, kjer še vedno sodeluje. Veliko število ur je prebil v telovadnici, ves svoj prosti čas. Bil je vodnik-učitelj ter funkcionar društva. Je tudi član republiške gimnastične zveze.

Tov. Murovec je tudi navdušen smučar. Čeprav se aktivno ni

udeleževal tekmovanj, je pa bil na številnih tekmovanjih član komisije. Že več let pa mnogo zahaja v hribe. Prehodil je že tudi slovensko planinsko transverzalo pot. Časa nima na pretek, pa se zapelje do vznožja ter od tam peš v gore. Večkrat se pridruži skupini planincev, ki odhajajo v gore.

Jr

MARJANU PERČIČU — V OPOMBO

Zadnje ure že teko dnevu, ko pri sedem. Beseda da besedo in tudi moja telovadba po Turncu pride na dan.

»Oho, če te mika plezarija, pa jutri kar z menoj!«

»Prav rada, ampak za začetek grem le kaj lahkega.«

»No, Šija bo ravno pravšnja, če ti je všeč? Greš takoj?«

Brez premišljevanja poberem vetrovko in baterijo. Maj verjetno ni pričakoval tako nagle odločitve, zato me začudeno pogleda, potem pa seže po vrvi in kladivu. Po kladivu le, da bi mi pokazal, kako se zabijajo klini.

Gledala sva lep sončni zahod, ko sva se navezovala. Nocoj bo skoraj še ščip. Obeta se nama velika gala predstava. Za nama jo mahata še dva. Naredila sva jima apetit.

Navezovanja so nas učili že pri tabornikih, varovati sem morala že zadnjič v Turncu. Z menoj — zelencem torej ni prevelikih sitnosti. Maj gre naprej. Še kar hitro napredujeva raztežaj za raztežajem. Zal mi je, toda predstavljala sem si vseeno malo težje. Zdi se mi veliko enostavneje, če hodim brez uporabe rok; roke me bolj ovirajo kot pomagajo. Maj opazi moje podcenjevanje položaja in mi hiti dopovedovati, da previdnost nikoli ni odveč. Lahko ti zdrsnemo ali zmanjka ravnotežja, ko najmanj pričakuješ. Verjamem mu in se spet spustim na vse štiri. Pri tem razmišljam, da je najbrž bolj pametno iti v plezalno šolo, kot pa se sam potepati po hribih. Nič kolikokrat zaideš v takle svet in se po njem hladnokrvno sprehajaš brez drobca previdnosti, ker se sploh ne zavedaš, kaj te lahko doleti. Lahkomiselnost me mine, ko me Maj postavi pred dejstvo, da moram skočiti s skale na plošče sredi grape. Ni globoko, utegne

pa me pri pristanku na plošči potegniti v globino na desni. Ne zaupam svojemu ravnotežju. Zbiram in zbiram korajžo in je končno ne zberem. Maj mora nazaj pod moje stojšče držat »ravbarsko«. Tako se počutim varneje. Potem se vrv spet izgublja nekam navzgor. Za svoj spust dobim nezasluzeno plačilo: izza skale se po sosednji Planjavi in Sedlu razliva čarobna svetloba in na koncu zajame tudi mene. Velika svetilka priplava po nebu čez rob skale. Prvič se ozrem nazaj. Pa vendar ni sneg pobelil okoliške vrhove? Dobro mi je znana podoba vrhov v mesečini, ampak nocoj je belina drugačna, bolj mlečna. Ne vem, kateri mož je že rekel: »Kdor ni hodil po gorah ob lunini razsvetljavi, naj si ne drzne trditi, da pozna lepoto gora!« Šele nocoj smem to trditi. Tudi Maj pravi, da je enkratno.

Dobro zagozdena med skalami gledam tovariša, kako se muči preko edinega težavnega mesta po njegovem mnenju. Kakorkoli razteguje svoje okončine, zdaj ne doseže oprimka, drugič nima kam stopiti. Dovolj mu je pretegovanja in uporabi nedovoljeno koleno. Pravi, da mi hoče samo nazorno pokazati, česa ne smem nikoli početi. Za vsak primer se še malo bolj zagozdim na svojem prostoru. Za njim poskusim srečo še jaz. Uspe mi brez uporabe kolena. Najino »zasneženo« obzorje se vse bolj širi. Še enkrat je malo zoprno. Po neki plošči se je treba zapeljati navzdol, čeprav ne veš čisto dobro kam. Kmalu sva na grebenu. Pobereva vrv in hodiva hkrati. Maj me hoče potolažiti, da je Šija podnevi res enica, ponoči velja pa za trojko. Vseeno mi je, enica ali trojka, to noč nama je priredila veličasten sprejem.

Moj alpinistični boter mi na vrhu oprostí vse, kar se je zgodilo na Turncu. Zanima ga pa le, ko mi stisne roko:

»Greš še jutri kam?«

»Kam?«

»V Jugovo poč.«

»Veš kaj, raje bi šla kar po vrsti in z enice prišla na dvojko.«

»Greva pa v Y.«

»Velja, Jugova poč pride drugič na vrsto.«

»Res, v Jugovo poč pa moraš enkrat z menoj. Strašno mi je všeč.«

Stanko Murovec

Prišla sem po slovo. Po slovo brez stiska rok.

Vem, ti bi rekel: »O gora, ti hinavka!«

Drugi pravijo: »Gora ga je vzela.« Jaz pa: »Maj, ali je mogoče, da nikoli ne pojdeva v Jugovo počez«

Tatjana Kordiš

Marjan Perčič, 19-letni član AO Kamnik, se je avgusta letos težko ponesrečil v Whymperjevem ozebniku v Zapadnih Alpah. Zdravili so ga v chamoniški bolnišnici, vendar brez uspeha. Pokopali smo ga v Kamniku 15. sept. t. l.

Op. ured.

METKI V SLOVO

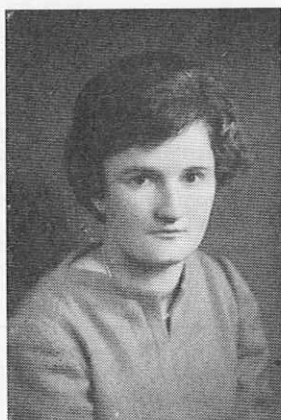
V soboto 17. 8. 1968 se je na poti od Doliča na Prehodavce za Kanjavcem smrtno ponesrečila 31-letna Metka Grilc iz Most št. 7 pri Žirovnici. Bila je dolga leta članica PD Radovljica in PD Koroška Bela.

Draga Metka!

Sredi skalnih vrhov se je nenadoma končalo tvoje življenje. Neurje in megle so ti stkale mrtvaški prt. To je kruta resnica, ki ji nismo mogli verjeti. Saj je nemogoče, da si odšla od nas brez slovesa, v času, ko je bilo pred nami še toliko neprehojenih poti. V rani mladosti si se borila z boleznijo in to ti je dalo trdno voljo in značaj. To si nam dokazala v planinah in gorah, ki si jih vzljubila z vso svojo mlado silo. Nobena zapreka te ni mogla zaustaviti. Hitela si dojemati in doživljati, kot da hočeš nadomestiti vse, kar si bila zamudila v rani mladosti: Hrepenenje po soncu, želja po lepoti, po viharjih, po nikdar premagani, večno neuklonljivi sili gora. In vendar te je ta sila ugrabila, kot da si ji bila od vekomaj namenjena. Kako čarobno so zablesteli v soncu zasneženi vrhovi, ko smo še letošnjo zimo skupaj premagovali težko pot po snežni odeji. V modrino neba so plapolale sveče, ki si jih vedno prižigala z ljubeznijo do tragično preminulih planincev. Na nobenega nisi pozabila. Tudi mi te ne bomo pozabili. Nič več se ne boš veselila z nami dolgih, z naporom prehojenih poti. Z nami bo vedno lep spomin nate. Večni lepoti gora

se bo odslej, draga Metka, za vedno pridružil še tvoj svetli lik neustrašenosti, požrtvovalnosti in tovarištva.

Kot si ljubila gore, si ljubila vse, kar je bilo povezano z nami. Za tvojo pomoč na Poštarski koči na

Metka Grilc

Vršču se ti zahvaljujejo tisočeri planinci.

Ko stojimo ob tvojem preranem grobu, se poslavljamo le od tega, kar moramo izročiti zemlji. Spomin nate pa bo vedno pričujoč v srcih planincev.

Vera Jeromel

PLANINSKI MUZEJ PZS

Planinska zveza Slovenije si že več let prizadeva za planinski muzej. V ta namen je pred dve letoma v svojih poslovnih prostorih dala posebno sobo svoji kulturno literarni komisiji, ta pa je ustanovila odsek za zbiranje in ureditev gradiva za planinski muzej. Ta odsek je zbral in obdelal obilo gradiva, tako da je nad tisoč takih muzejskih predmetov, ki ustrezajo za vpis v inventurno knjigo.

Gradivo je razdeljeno takole:

Razdobje pred ustanovitvijo Slovenskega planinskega društva, dokumentacija o ustanovitvi Slovenskega planinskega društva, zapisniki sej, slike predsednikov in članov upravnih odborov Slovenskega planinskega društva in Planinske zveze Slovenije ter po-

sameznih podružnic SPD odnosno planinskih društev PZS, slike posebno zaslužnih planincev in alpinistov, spominski predmeti, tehnična oprema idr., uprava in gospodarska dejavnost, vpisne knjige z gorskih vrhov in planinskih koč ter statistika, gradbena dejavnost, vodništvo in gorska reševalna služba, alpinistika, smučarstvo, organizirane alpinistične odprave v inozemsko gorstva, slovenski alpinisti v inozemstvu in tuji v naših gorah, mladinska in akademska planinska organizacija, kulturna in literarna dejavnost, alpinistični klubi v okviru slovenske planinske organizacije (drenovci, skalaši), SPD in PZS v PSJ, Unija slovanskih planinskih društev, UIAA, slovenska planinska pokrajina, gorovje, ostenja, slovenska planinska etnografija, favna in flora ter zaščita planinske prirode.

Ob zbiranju ustreznega muzejskega gradiva pa se je pokazalo občutno pomanjkanje mnogih predmetov, ki bi še spadali v planinski muzej. To velja npr. za dokumentacijo in spominske predmete, slike i. sl. iz dejavnosti posameznih planinskih podružnic SPD in planinskih društev PZS, za slike oseb, ki so bile posebno zaslužne za našo planinsko organizacijo, za razne spominske predmete, slikovno gradivo in podobno. Taki predmeti so prav gotovo v rokah posameznih članov planinske organizacije ali njihovih svojcev in znancev.

Ko našim planincem dajemo kratko poročilo o delu za planinski muzej, vabimo hkrati naše planinske organizacije ter člane planinskih društev in njihove znance, da nam take predmete pošljejo ali pa vsaj sporočijo, kje so n pod kakšnimi pogoji bi jih mogli dobiti. Pri tem naj nam sporočijo svoj naslov in sicer na: Planinska zveza Slovenije, odsek za planinski muzej Ljubljana, Dvorčakova 9.

Dr. J. Pretnar

NAŠ STALNI GOST

Najbrž bo marsikdo, ki bo bral te vrstice, v priloženi sliki zagledal znan obraz. Saj je dr. Ernest Pammer, sodnik deželnega sodišča Gradec v Avstriji, stalen gost naših planin. Kdor redno hodi na planine, opaža zadnja leta vedno

Dr. E. Pammer

več planincev iz zamejstva. Toda tako vnetega in stanovitnega ljubitelja naših planin, kot je dr. Pammer, boste težko našli. Vsak prosti čas izrablji, da s svojim avtom pohiti v Slovenijo, ne samo na obisk k svojim prijateljem, ki jih ima vedno več, ampak tudi za to, da napravi vsakokrat kako lepo in za njegova leta skoro že pretežno turo po naših vrhovih. Bil je med prvimi inozemci, ki so opravili prvo slovensko transverzalo in sploh prvi inozemec, ki je prehodil drugo našo gorsko transverzalo. Prav je, da mu njegovi slovenski prijatelji planinci k uspehom v naših gorah priskrbo čestitamo.

B. L.

OBČNI ZBORI

PD ZAGORJE

Zagorski planinci so se v nedeljo 19. 5. t. l. že triindvajsetič zbrali v planinskem domu na Zasavski gori, kjer so imeli redno letno skupščino. Kljub slabemu, deževnemu vremenu so do poslednjega kotička napolnili kočo.

Zbora so se udeležili tudi predstavniki zasavskih PD Dol pri Hrastniku, Litija, Trbovlje, Kum, nadalje predstavnik obč. odb. ZB, tabornikov, lovcev itd. PZS pa sta na občnem zboru zastopala prof. Lovšin in Stanko Hribar. Številni planinci, ki nismo vedeli za smrt Vitka Jurka, ki je rad zahajal v

kočo na Zas. gori, kjer se je udeležil tudi vsakoletnega občnega zbora, smo zaman čakali njegov prihod na zbor. Zbora pa se letos ni udeležil tudi član UO PD Zag. Albin Kovač, katerega pogreb je bil pred nekaj dnevi. Spomin obeh so člani počastili z enominutnim molkom. Vsakoletna udeleženka zbora Mira z Gorij pri Bledu pa je zboru poslala pozdrave in opravičilo, ker jo je bolezen prikovala na posteljo.

PD Zagorje upravlja planinske postojanke na Zas. gori (849 m) in Čemšeniški planini (1200 m), do nedavnega pa je imelo tudi nedograjeni planinski dom na Prvini pod Čemšeniško planino, ki ga je že pred leti prejelo od Rudnika rjavega premoga Zagorje v nadaljnjo izgradnjo. Ker društvo ni uspelo v tem obdobju ustvariti toliko sredstev, da bi lahko nadaljevali gradnjo tega doma, so morali ta dom vrniti prejšnjemu lastniku, seve na veliko žalost vseh članov društva, saj so Prvine v zadnjem času čedalje bolj znane domačim, zasavskim in tudi drugim turistom. Iz poročila gospodarskega odseka smo izvedeli, da je društvo v lanskem letu na obeh obstoječih zgradbah napravilo spricho pomanjkanja denarja le najnujnejša popravila. Obnovili so tudi posteljino v sobah, za ostala, tudi nujna dela, pa je zmanjkalo denarja. Vsa dela pa so opravili z lastnimi sredstvi, saj društvo v minulem letu od Ob ZTK ni dobilo za svoj obstoj niti dinarja, kar kaže mačehovski odnos obč. zveze za telesno kulturo do planinskega društva.

ZPT, ki poteka od Kumrovca do Kuma, je v tem mesecu dočkala 1000. prehodnika. To dokazuje, da številni domači in tudi tuji planinci precej množično odhajajo na to pot, predvsem pred sezono v višjih hribih in pa v pozni jeseni. KO je tisočega transverzorca, Sabino Sajovic iz Zagorja, tudi nagradil s praktičnim darilom, nagrado pa sta prejela tudi 999. prehodnik, Franc Pintarič iz Trbovelj in 1001. prehodnik Milena Oblak iz Litije. Samo v letošnjem letu je prehodilo ZPT 153 planincev, (podatek velja do 19. 5.) v tem času so izdali na novo tudi 220 dnevnikov te poti. Vse to pa priča, da je za to pot res iz leta v leto večje zanimanje.

Koča na Čemšeniški planini (sl. 1)

Medtem ko je leta 1965 PD Zagorje štelo preko 1000 članov, je članstvo leto pozneje občutno padlo. V lanskem letu smo zaznali ponoven porast članstva, predvsem v vrstah članov in pionirjev, zadnji čas pa celo kaže, da bo društvo doseglo pri pridobivanju članstva še boljše uspehe, saj se ponovno približuje številu iz leta 1965. Tu gre predvsem zasluga mladinskemu odseku, ki je pred nedavnim razširil planinsko dejavnost tudi na osnovno šolo heroja Ivana Skvarče, kjer deluje novo ustanovljeni odsek s preko 100 planinci. Na vseh šolah so sedaj že mentorji iz vrst prosvetnih delavcev, ki načrtno skrbijo za planinsko dejavnost. Na vseh teh šolah se je letos vključilo v vrste planincev že 226 novih članov. MO pa bo v kratkem ustanovil podobne odseke tudi na zagorski gospodinjski šoli in strokovnem izobraževalnem centru. Če bo društvu uspelo vse to, bodo zagorski planinci častno izpolnili nalogo PZS, da kar največ povečajo vrste planincev.

Precej dejavnosti je pokazal v minulem obdobju tudi markacijski odsek. Člani so namestili 32 novih kazipotov.

Za predsednika je bil ponovno izvoljen dr. Franci Golob, ki uspešno vodi društvo vsa leta po osvoboditvi.

Janez Turk

1. slika: Koča z dependanso na Čemšeniški planini (1200 m), ki je odprta od 1. julija do 1. sep-

tembra, drugače pa le ob nedeljah in praznikih. V sobi in skupnem ležišču je 24 ležišč. Tudi od tu so podobni razgledi kot iz Koče na Zasavski gori. Na zapadni strani Čemšeniške planine so idealni pogoji za smučanje in camping, tam pa je Elektro PE Trbovlje pred nedavnim odprla nov planinski dom za rekreacijo članov tega kolektiva. Na vsem temenu in pobočju Čemšeniške planine so izredno bogata lovišča. Do Prvin je speljana avtomobilska cesta, od tu pa je še dobre pol ure do koče. Čemšeniška planina je značilna po svojem miru, do te koče še ni prodrla motorizacija. Dostopna je še s Trojan in iz Čemšenika (do sem vozi ob delavnikih avtobus iz Zagorja ob 6., 12., 14. in 22. uri). V tamkajšnjih gozdovih je poleti tudi obilica raznih gob, na vrhu Čemšeniške planine pa so velika malinišča in gozdne jagode.

2. slika: Planinski dom na Zasavski gori (849 m). Dom ima 50 prenočišč, v sobah in skupnem ležišču ter razpolaga z nad 100 mesti v dveh ločenih planinskih sobah. Do doma se pride lahko z dveh strani po cesti z osebnimi avtomobili in manjšimi avtobusi ali pa po markiranih poteh in stezah iz Zagorja, Vač, Save, Litije, Kresnic, Mlinš itd. V okolici koče so lepi tereni za smučanje in sankanje, gozdna okolica pa daje turistu ali lovcu idealne pogoje za odstrel srnjadi, zajcev idr. Ob lepem vremenu so od tu idealni razgledi, ne samo

na zasavsko hribovje, marveč tudi na Julijske in Kamniške Alpe. Koča je stalno oskrbovana.

Tekst in foto Janez Turk

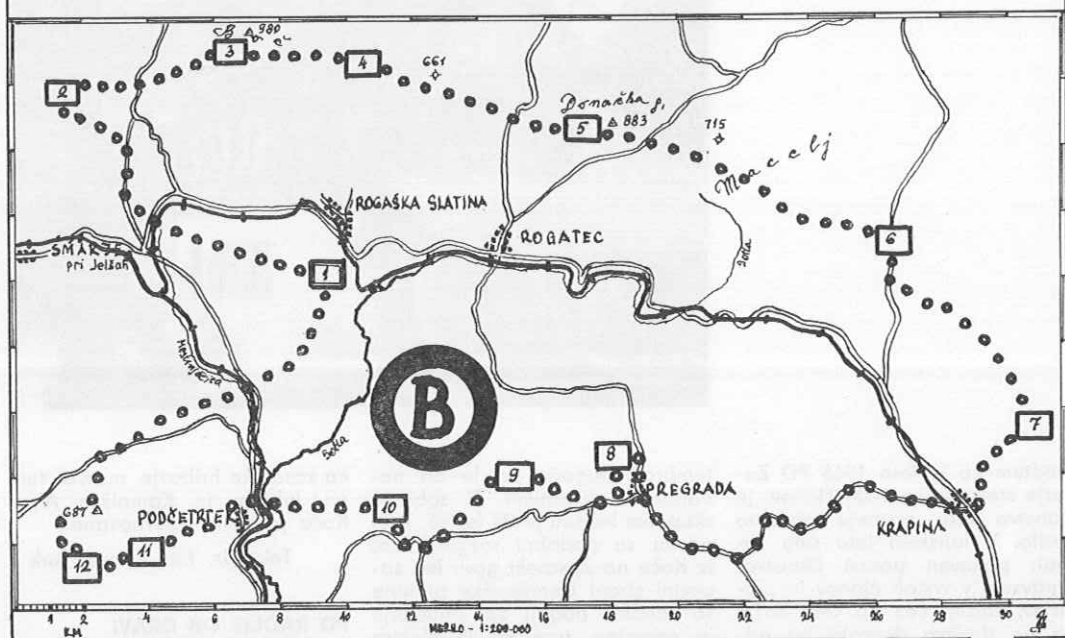
PD RADLJE OB DRAVI

PD je uvedlo zanimive oblike dela v obliki klubskih večerov, predavanj, in planinskih avtokaravan. Žal obisk ni dosegel pričakovanj. Nekaj večji je bil obisk na izletih na Okrešelj, Raduho Veliko planino. Število članstva se je obdržalo na prejšnji višini. Izlet MO v Julijce je sicer odpadel, zato pa je bilo 5 zimskih mladinskih pohodov na Pohorje. Upravni odbor je v delovniki zabeležil 55 dopisov. Zamisli o lastni postojanki se še niso odpovedali, problem je, kdo bi bil bodoči oskrbnik. Markacisti so markirali pot od Kovača do Kopnika, kjer se združita markaciji na Pungart in Partizanko. Velika skrb je mladinski odsek, ki združuje komaj 11 mladincev. Zato bo treba v bodoče pripraviti program dela z mladino. Dohodki društva v znesku 2238,81 din se ujemajo z izdatki društva.

ŠTAJERSKO-ZAGORSKA KROŽNA POT

21/7-68.

V PV 1968/8, str. 374 smo obširno poročali o krožni planinski poti, ki povezuje vrhove okoli Rogaške Slatine na obeh straneh Sotle. Zato jo je upravni odbor PD Rogaška Slatina imenoval štajersko zagorsko krožno pot. Ima dvanajst kontrolnih točk, izhodiščna točka je Knežec, domačija prof. Franceta Kidriča, očeta revolucionarja Borisa Kidriča.

22. julija 1968 je PD Rogaška Slatina krožno pot odprlo v počastitev Dneva vstaje. Pot je obogatila in popestrila turistični program evropsko znanega zdravilišča Rogaške Slatine. Slika prikazuje udeležence pri otvoritvi poti.
Foto Komerički

VARSTVO NARAVE

VREME NA KREDARICI V AVGUSTU 1968

Srednja mesečna temperatura zraka v letošnjem avgustu je bila po vsej Sloveniji znatno pod dolgoletnim povprečkom, medtem ko je mesečna višina padavin normalno vrednost preseгла. Temu ustrezne so bile tudi klimatske karakteristike Kredarice.

Srednja mesečna temperatura zraka je znašala $3,8^{\circ}$. Bila je za 2° pod povprečkom obdobja 1954–1964. Najnižja temperatura je znašala na Kredarici $-4,0^{\circ}$, izmerili so jo 18. avgusta. V obdobju 1954–64 je bila najnižja avgustovska temperatura $-4,5^{\circ}$. Maksimalna temperatura Kredarice je bila zabeležena 1. avg. in sicer $11,0^{\circ}$. Absolutni avgustovski maksimum Kredarice (v obdobju 1954–64) pa je znašal $18,4^{\circ}$.

Kakor iz opisanih temperaturnih razmer povzamemo, je bil letošnji temperaturni odklon Kredarice usmerjen bolj v negativno stran.

V avgustu so izmerili na Kredarici skupno 273 mm padavin, kar predstavlja 122 % normalne vrednosti. Ta količina padavin je padla v 19. dneh, deloma kot sneg (4 dnevi s sneženjem), v glavnem pa kot dež. Snežna odeja je ležala dva dneva. Njena največja debelina je merila 6 cm.

Dnevni padavinski maksimum padavin sovpada z dnevnim minimumom temperature Kredarice, tj. 18. avgusta. Ta dan so namenili 62 mm padavin. Največja avgustovska dnevna višina padavin znaša na Kredarici (v obdobju 1954–64) 110 mm.

Srednja mesečna oblačnost (7,7) je bila znatno nad normalno vrednostjo (6,2). Zato je bilo tudi število ur sončnega trajanja (107 ali 24 % od možnega) najnižje v celotni Sloveniji.

Iz opisanih klimatskih potoz Kredarice v minulem avgustu povzamemo, da je kratko poletje v gorah polagoma prehajalo v jesen.

F. Bernot

3500 km² LEDENIKOV ima Evropa. Toliko se jih je ohranilo, potem ko se je pred ca. 20.000 leti začelo umikati zadnje obdobje ledenice. Za njo so ostali kupi in griči moren, močvirja in močila na visokih planotah in ledeniška jezera. Proces še danes traja, vročina gloda tudi ostanke ledenikov. Karte iz okoli l. 1900 imajo ledenike vrisane tam, kjer je danes samo še suh groh. Celo na Spitzberghu je v zadnjih 50 letih povprečna toplota za 3 do 4°C višja. Meteorologi pravijo, da je vzrok v svetovnem spreminjanju klime, ker se je okrepila atmosferska vlecirkulacija, oziroma, ker je močnejše sončno sevanje. Letno skopne in se stajajo ogromne množine zledenega snega in ledu. V Švici opazujejo 93 ledenikov. Od teh se jih 72 umika letno za 10 m, ostali ostajajo enaki ali za las zrastejo zaradi lokalne klime. V zadnjih 9 letih so ledeniki v Švici izgubili četrtno svojega obsega in prostornine. Sloviti 400 m visoki ledeni prepad na Rodanu je izginil. Že l. 1873 so v Švici to napovedali in potočili solze za eno od najlepših alpskih lepot, v resnici pa jim je šlo še bolj za gospodarsko vrednost ledu, ki so ga tedaj izvažali za hlajenje in kuharske namene. Takrat je bil ledenik Finsteraarhorn spremenjen v rudnik, imel je 2000 m dvotirne železnice, ki je vozila ledene kose do ceste Interlaken–Grindelwand, ne da bi kdo pomislil, da izvažajo lepoto. Na Silvetti so led razbijali z dinamitom.

Znamenita Pasterza, 20 km² ledu, je v zadnjih 100 letih izgubila 100 milijonov m³ ledu. Kaj bo z gorami brez lesketa ledenikov! Še huje, kaj bo z ljudmi v dolinah, če bodo reke postale — nepomembne? Dolinske zapore nas varajo, če izkazujejo vedno večji pritok vodnih zalog. To pomeni, da je nad ledeniki vroče. Niti hude zime ne pomagajo. Več je vredno hladno deževno poletje, ko v hribih sneži.

10 % zemeljske površine je še pokrite z ledom. 97 % vsega tega odpade na oba tečaja, oz. na

Antarktiko in Grönlandijo. Po prostornini ostane ostalemu svetu komaj 1 %, ki pa je večji del v centralni Aziji in južni Ameriki.

Usoda ledenikov seveda še ni zapečatena. Okoli l. 1720 in l. 1850 je prišlo do mrzlih let, ko so ledeniki napredovali bistveno. Današnje stanje, pravijo nivologi, odgovarja onemu iz l. 1200. Nikjer ni rečeno, da je narava že naredila križ čez led.

GAMS ni alpska posebnost, saj najdemo črede divjih koz tudi v španski Avstriji, v Pirenejih, v Karpatih, v Dinarskem gorstvu, na Olimpu, v Mali Aziji in na Kavkazu. V Alpah jih pač vidi največ ljudi. Da bi jih le ne plašili in ne ožili njihovega življenjskega prostora! Videti gamsjo čredo v naravi, je velik dogodek za planinca. Naj ga ne slavi s kričanjem in vriskanjem, naj bo hvaležen naravi, ki mu jih je poslala na pot! Če bo tih in miren, bo videl še več, še bolj na blizu. Gams je brihtna žival, se prilagodi, če se ne čuti ogrožena, če človek-zver ne pokaže svoje krvoločnosti in premoči.

O lovu na gamsje je pisal tudi znameniti španski filozof Ortega y Gasset, ki smo ga v tej rubriki citirali tudi že zaradi njegovih nazorov o alpinizmu. »Lov na gamsje je sreča,« pravi španski filozof, a prav majhen del tega, kar imenujemo srečo. Sreča je aktivna, razvedrilo je pasivno. Lov na gamsje pa človeka vede v svet, ki je daleč od civilizacije in kulture. Če ga hoče lovec doseči, mora premagati sam sebe.

SVIZEC je prijazna, mična živalca, doma v alpskem področju, le pri nas ne moremo reči, da ima dovolj utrjene korenine. Morebiti nam uspe, da ga zasadiamo in obdržimo. Njegovo obnašanje ima več »človeških« potez. To se nam zdi smešno. Da bi se obvaroval sovražnikov, si v ruši izkoplje globoka podzemeljska prebivališča, v katerih počiva, gnezdi in prezimuje. Osrednja votlina, ki jo napravi, ima več dohodov, to pa tako, da je »izba« varna pred mrazom in vodo. Kako leti na metre daleč blato, prst in kamenje, kadar se loti dela ta živalca! Njegove mišice so na plečih neverjetno močne, celo težjih kamnov se ne ustraši, debele korenine dreves pa pregleda. Ko je

stanovanje izkopano, se spravi nad opremo, ki je vsa iz mrve. Sam seno kosi, suši in znaša. Kakšne šope prenaša v svojem gobčku pridni mali korenjak! Znani švicarski pesnik Gottfried Keller je svizcu posvetil pesem, v kateri je uporabil razne ljudske uvere o njegovih skrivnih močeh, češ da je v izbiri trav in bilk pravi farmacevt-zeliščar, da vlačí na repu majhno kopico posušenega sena, ki mu jo segrabijo mladiči, nekaj takega, kakor tisto o kačah, ki pijejo mleko in podobno. Seno rabi svizec le za ležišče, ne za krmo. Pozimi spi, miruje in se ne hrani. V začetku oktobra, ko se dnevi skrajšajo, se iz kolonije svizcev nič več ne glasi žvižganje, živalca je odšla v zemljo za 7 do 8 mesecev in prilagodila svojo temperaturo zunanji, saj mu zdrkne na 4⁰ do 5⁰ C, v otrpjenem trupelcu pa medlo bije srce — na nekaj minut po enkrat, hrani se pa z maščobo, ki se je poleti nabrala na trebuščku in med mišicami. Pozimi shujša 5 do 7-kilski korenjak za 25 do 40 %.

Konec aprila ali v začetku maja pa se zbude in pririjejo na dan tudi skozi meter globok sneg in se takoj začno igrati, pretepati in pariti. Brejost je kratka, dober mesec, mladiči so kakor miške, slepi, goli, težki do 30 g. Po treh tednih spregledajo, po 40 dneh pa pridejo na beli dan, zdaj tehtajo dober kilogram, in se dobro krijejo v julijski travi pred lisicami, orli, krokarnji in sovami. Brez svizcev bi tudi orlovih gnezd skoraj ne bilo. Žal, nevaren jim je tudi človek. Hribovci so marsikakšno svizčevo kolonijo iztrebili s strelji, pa tudi na okrutnejše načine jeseni, ko se svizec umakne v svoje brloge. Človek težko zapiše, kakšna neusmiljena zver je — človek.

Svizec pa se ga kljub temu hitro privadi. V bližini avtostrad postane zaupljiv, kmalu je iz roke turistov. Če pa živi v samotni, ga en sam popotni človek spravi za cele ure v njegove rove in brloge.

SAW je kratica švicarske delovne skupnosti za popotne steze in poti (Schweizerische Arbeitsgemeinschaft für Wanderwege). Sedež ima v Baslu in si prizadeva med drugim tudi za snago v pokrajini. Predvsem se obrača na občine, ki bi morale predvsem skrbeti za higieno in čistočo po

poteh, ki so na razpolago pešcu, izletnikom, popotnikom. Zveza švicarskih občin je pobudo SAW prevzela in se odločila, da bo organizirala čiščenje steza in poti, namestila odpadne koše, poskrbela pa tudi za red nad ogroženimi vodami.

EROZIJA NA SPITZBERGIH. Dr. Büdel je na kongresu geografov v Bad Godesbergu poročal o svojih raziskovanjih na Spitzbergih od l. 1959 do l. 1967, predvsem o oblikovanju reliefa v dolinah, ki poleti odmrznejo in tečejo po njih velike množine vode iz kopnečega snega in ledu, ki se taja. Büdel sodi, da je delo erozije na

Spitzbergih 500 do 1000-krat večje kot v Alpah in njihovem prigorju. Zemlja tu pomrzne do 1,5 m globoko. Ko ta zmrznjena zemlja odmrzne in se zmehča, je res »pripravljena« za robkanje erozije, ki dolino poglablja in širi. R. v Klebelsberg pa v svojem priročniku za lavinologijo in nivologijo poroča, da so v premogovniku na Barentsburgu na Zapadnih Spitzbergih ugotovili zmrazilo zemljo celo v globini 230 m, V diamantnem kopu v severozapadni Sibiriji pa je pri Verhojansku — mrzlem polu zemlje — zemlja zmrznjena do globine 350 m. Poleti se otaja le do 1 m globoko.

T. O.

IZ PLANINSKE MEDICINE

Revija »Športnomedicinske objave« prinaša v letošnji prvi številki izredno zanimiv članek »Nekatere fiziološke spremembe pri daljšem bivanju v gorah — spremembe med pohodom in plezalno turo«. Avtor članka je Vid Mesarič, ki je več let vodil tečaje za mladinske vodnike, ki jih prireja mladinska komisija pri Planinski zvezi Slovenije. Kot strokovnjak je raziskoval gibanje pulza, krvni pritisk, gibanje vitalne kapacitete ter vrednosti dinamometrije pri tečajnikih. Te raziskave so pokazale, da tudi dolge ture kljub psihofizičnim naporom ob primernem načinu hoje ter počivanju organizmom mladih tečajnikov (10—20 let) niso škodovala — temveč ravno obratno — na desetdnevni tečajih je bilo moč opaziti znamenja, da se jim kondicija krepi.

V drugem delu članka avtor obravnava spremembo pulza in krvnega pritiska pri izkušenih plezalcih. Poudarja predvsem psihično komponento napora.

Mislím, da je zlasti pomemben prvi del članka, ki predstavlja prvi prispevek k objektivnemu ugotavljanju fizioloških sprememb pri gibanju in bivanju mladostnikov v gorah. To je dragocen pripomoček organizatorjem teča-

jev pri planiranju tur, ki so bili dosedaj navezani le na svoj subjektivni občutek za pravo mero naporov.

Peter Soklič

MILAN ŠARADIN, DOLINA NARAVNIH LEPOT — VRATNA

Športna založba v Bratislavi je izdala vodnik po Vratni, ki jo slave kot najlepšo slovaško dolino. — Je 30 km severno od mesta Žiline v pogorju Male Tatré, v kateri je najvišji vrh Krivan (1709 m). Vodnik obsega ozemlje 36 km², na katerem je en sam camping, dva hotela, nekaj planinskih koč in sedežnica, dolga 1850 m, ki premaguje višino 750 m, poleg nje pa je še nekaj liftov za smučarje.

Vodnik popisuje deželo in ljudi, klimo, favno, floro, promet in nastanitvene zmogljivosti, itinererje, plezalne smeri celo do VI. stopnje, kar je v tej višini verjetno nekoliko pretirano.

VERTEX

Tako je naslov glasilo Špansko-katalonske planinske zveze (Federación Catalana de Montanismo). Izhaja četrtletno v Barceloni. Vsebinsko kaže, da je kata-

lonski alpinizem na visoki stopnji. Tu je doma J. M. Anglada, eden najbolj znanih evropskih plezalcev. Katalonci so bili zadnje čase uspešni v Hoggarju, v Visokem Atlasu, v Andih. Svoje strani odpira »Vertex« tudi svetovnemu alpinizmu, saj se je oglašil v njem Royal Robbins in opisal jugovzhodno steno v El. Capitanu. Vendar ni samo glasilo ekstremistov, v njem sodelujejo smučarji, jamarji, kampisti. Francisco Casanellas npr. poroča o 1000-kilometrski pirenejski Haute Route med Biskajskim zalivom in Costa Brava. Prinaša seveda tudi kulturne, strokovno alpinistične, zgodovinske članke, recenzije v rubrikah, ki jih najdemo skoro v vseh periodikah te vrste. Format in oprema sta reprezentativna. Že sama oblika revije opozarja na kvaliteto katalonskega alpinizma.

T. O.

NEMŠKI VODNIK O BOLGARIJI

Že več let pišemo, da naši sosedi Romunija in Bolgarija nenavadno sistematično skrbita za turistično propagando, v kateri je vključeno tudi planinstvo. Pri tem ne štedita z denarjem. Pri roki imamo Klammetov vodnik po Bolgariji, ki mu je namen, da nemškega turista privede k najznamenitejšim naravnim in umetniškim spomenikom v osrčju Balkana. Pri vodniku je sodeloval tudi Heinz Siegert, ki je bil več let dopisnik zapadnih časnikov v Sofiji, s člankoma »Bolgarija, prastara kulturna dežela Evrope« in »Bolgarija, nov počitniški cilj«. Pričujoči vodnik se — sprično izredno lepo se razvijajočega bolgarskega planinstva — le premalo ozira na alpinistične prilžnosti, ki jih nudita Rila in Balkan.

T. O.

VILÉM HECKEL, HINDUKUS

Naši bralci dobro vedo, da je avtor že pred leti dosegel naslov »Fotokamera Evrope št. 1«. Nedvomno še vedno spada med najmočnejše fotiste sodobnega sveta, saj ima nenavadno razvit čut za oblikovanje atmosfere, za gibanje ljudi v naravi in za take poglede, ki v resnici predstavljajo značilnost in moč gorske narave.

Ni čuda, če je kot tak prišel v uspešno češko ekspedicijo v Hindukuš l. 1965, ki je bila po organizaciji, uspehih in dokumentaciji na mednarodni ravni. Tekst v knjigi, ki obsega 250 strani, je spisal dr. Jaromir Wolf, ki se je ekspedicije udeležil kot zdravnik. Knjiga je izšla v Športno-turistični založbi v Pragi.

T. O.

KUHESTAN

Tudi v Iranu je začelo izhajati planinsko glasilo z naslovom Kuhestan (Gora). O začetkih iranskega alpinizma smo pred nekaj leti poročali. Če so Iranci zmogli zdaj še svoje glasilo, pomeni, da se je rastlina prijela, da ima za seboj ljudi in verjetno tudi naklonjenost vlade. Glasilo poroča o alpinističnih dogodkih v Iranu in po svetu.

T. O.

POLYGLOTT, ROMUNIJA

Münchenska založba izdaja vodnike pod naslovom Polyglott. Niso obširni, vendar dovolj informativni za izletnika, ki nima časa, da bi se poglobljal v cilje svojega dopusta. Romunski »polyglott« potrjuje hvalo, ki jo v Romuniji razširjajo redki naši poslovniki ljudje, ki lahko spoznajo turistične mikavnosti, katere ta dežela nudi. Ima Karpate in Črno morje, ima velika mesta in zanimivo deželo, pa tudi za planince vrsto lepih ciljev za zimske in letne izlete. V štirih letih je v Mamaji in južno od nje zgradila turistične centre, ki so drugod nastajali desetletja, saj je že danes tam 40 000 turističnih postelj vzdolž peščenih plaž, ki jih zlepa ni takih drugod.

NAGEL, JUGOSLAVIJA

Na 297 straneh je založba Nagel v Münchenu izdelala vodnik po Jugoslaviji, ki je v kratkem pošel in je na trgu že 2. izdaja. Nekaj let je bila naša dežela na glasu, da je najcenejše turistično področje, zato ni čuda, da se je tok turistov proti Jadranu usmeril s tako silo. In čeprav nam cene kar skoro »presolidno« rastejo, upamo, da bo Jadran še vedno dovolj močna turistična vaba, po-

sebnost ker se tehnični pogoji za turizem v silnem tempu razvijajo. Jugoslavija pa ima tudi upoštevanja vredne cilje v notranjosti dežele, v Julijskih Alpah, po Sloveniji in Dinarih, v Makedoniji itd. Nagelov vodnik ima dovolj itinerarijev, tako da obiskovalec Jugoslavije s to knjigo v rokah ni v zadregi za program.

T. O.

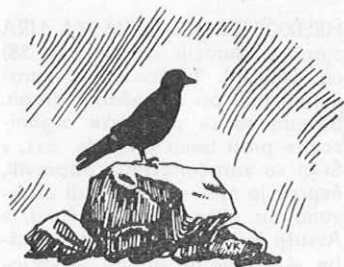
SLOVAR ZA ALPINISTE

CAS (Švicarski alpski klub) je izdal nemško-francosko-italijansko-angleški slovar, ki vsebuje najvažnejše pojme, s katerimi si alpinisti pomagajo pri opisih smeri. Manjkajo reševalski pojmi ter medicinski, kolikor so pri tem potrebni. Slovanski element za Švicarje, tako kaže, ni dovolj interesanten ali pa menijo, da vsak slovanski narod, ki pošilja alpiniste v Alpe, z materinim mlekem sesa tudi enega od štirih — velikih jezikov.

T. O.

ALFRED GROSZ, VISOKA TATRA

Knjigo je izdala l. 1961 delovna skupnost karpatskih Nemcev v Stuttgartu. Knjiga govori o karpatskem alpenvereinu, ki so ga Nemci ustanovili l. 1873, in o vzponih do l. 1926. Priložen je seznam krajev v nemški, slovaški in madžarski verziji. Kdor pozna vodnik po Tatri, ki ga je izdal l. 1965 v Bratislavi Adamec in je kmalu nato izšel tudi pri Rotherju v Münchenu, bo z zanimanjem prebral tudi Groszovo knjigo.

VISOKA TATRA je danes gotovo ena od planinsko-turističnih področij, ki so smotrno urejene za doljšo dobo. To ugotavljajo tudi mnogi obiskovalci iz zapada, ki ugotavljajo izreden napredek tega lepega planinskega masiva. H. Brethfeld je poznal Tatro pred 30 leti in jo je l. 1967 spet obiskal. Ne moremo mu odrekati kritičnega pogleda. Če mu ni kaj všeč, rad podčrta, pohvali pa vse, kar je vredno hvale. Na prvem mestu hvali prostorsko ureditev, tatranski narodni park, magistralo. Ni mu pa všeč, na priliko, samopostrežna restavracija v Strbskem plesu, češ da to ni rešitev za množični turizem, ki ga uravnava ČEDOK (avtor piše Čedoc). Uganka mu je bila češka limonada, ki naj bi jo scararili iz malin, vode in kozjega mleka, specialiteta, ki je tudi alpinist iz l. 1930 ne bi mogel spraviti po grlu. Tudi čaj v hotelu Hrebinec je bil pod kritiko. Verjetno mu je avtor prilil nekaj žolča v mislih na obisk tistih krajev na Slovaškem, ki jih imenuje nemška kolonija. Tu je ugotovil, da so starejši ljudje radi govorili z nemškimi turisti v nemščini in da se današnja mladina spet uči nemščine, že zaradi turizma. Čeprav jim je Čedok odklonil rezervacijo, so v hotelu pri Popradskem plesu dobili prenočišče. Take so torej tu navade, vzklia avtor. Na Rysyh (2504 m) piše: »Bili smo tu sami z batjuško Leninom, toda to nas ni motilo. Na vrhu je plošča, ki oznanja, da je l. 1913 na ta najvišji poljski vrh stopil tudi Lenin.« Danes prav tu čez teče poljsko-češka meja.

HELIKOPTERSKA LETALSKA URA stane v Nemčiji (za Sikorsky 58) ca. 500 DM. Toliko kanijo zaračunati tudi pri nesrečah v gorah. Seveda so se planinske organizacije proti temu pritožile, češ, v Švici so zaračunavanje odpravili, čeprav je njihova GRS tudi osnovana na ekonomskem računu, v Avstriji je to stvar varnostne službe, sklicujejo pa se tudi na socialistične države in posebej na Jugoslavijo, kjer je vsako reševanje za ponesrečenca zastoj.

ŠPORTNA HIŠA SCHUSTER pospešuje planinstvo iz komercialnih razlogov. Zdaj si je izmislila akcijo »Zlata očnica«. Vsak, ki se udeleži izletov Schusterjeve agencije dobi »Touren-pass«, v katerega se vpiše vse, kar je lastnik potnega lista v gorah prehodil. Po 6 turah dobi bronasto, po 12 srebrno, po 18 turah pa zlato očnico. Schuster prireja letne planinske tečaje, ki jih vodi znani Hermann Köllensperger. Prireja tudi že več let redne izlete v Kavkaz na Elbrus ter Nepal. Organizira tudi individualne ture z vodniki. Firma je doslej opremila že 450 ekspedicij in je nedvomno največja evropska firma za planinsko opremo.

PLEZALSKI PAS, pravzaprav podoben padalskemu, je izdelal René Desmaison in se zdaj že prodaja v Evropi. Idejo je res dobil pri opremi za padalski šport. Plezalec v primeru padca ne bo več visel na vrvi, ampak tudi sedel v perlonskem sedežu iz pasov. Zadušitev ne bo več mogoča, tudi krvni obtok ne bo več ogrožen. Pas tehta 370 g, sedež 200 g, stane pa oboje ca. 49 DM. Zdrži 2000 kg, kar je več kot dovolj.

HOME-TRAINING, plezalski trening doma, so si omislili člani holandskega kluba v Arnheimu. V veliki garaži, kjer je mogoče zabiti 16 klinov v razdalji 60 do 140 cm, so se lahko urili v moderni tehniki zabijanja klinov, plezanja s stremeni, sedeti v zankah, skratka v vseh najpotrebnejših manevrih z enojno in dvojno vrvjo.

KLER NA SMUČEH, tudi to ni več prava novost. Na Bavarskem so marca 1968 duhovniki priredili v Bayrischzellu deželne tekme v smučanju. Sedem bavarskih škofij je imelo poprej kvalifikacijske tekme, tako da se je v Bayrischu pomerila duhovniška smučarska elita. Patronat nad tekmami je prevzel kardinal Julius Döpfner, ki je za šport zelo navdušen.

CIVETTA jo močno mikavna tudi zaradi Torre Trieste, elegantnega

stolpa, ki ga opletajo najlepše dolomitske smeri, kakršnih si le more poželeti plezalsko srce. Leta 1959 je poleg starih smeri nastala najmodernejša, ki sta jo naredila Ignazio Piusi iz bližnjega Trbiža in Giorgio Redaelli, starejši znameniti italijanski plezalec. V šestih dneh sta preplezala jugozapadno steno, visoko 600 m in porabila pri tem 440 klinov in 50 lesenih zagozd. Velik dogodek, eden v vrsti »ekstremističnih« podvigov, ki jih je odprla saka smer v Cini. Minila so leta, smer je samevala, vse do 10. marca 1968, ko sta brata Giovanni in Antonio Rusconi (25 in 23 let) smer ponovila in si obenem vpisala zimsko prvenstvo. Večino klinov sta Piusi in Redaelli pobrala s seboj. Še danes štejeta svoj Torre Trieste za enega svojih najtežjih in najnevarnejših dejanj.

VODNIŠKA SMER (via dela guide) je od l. 1963 v Piz Ciavazes, v južni steni. Preplezala in krstila sta jo brata Toni in Aldo Gross ter Toni Rizzi. Plezali so štiri dni, stena je visoka 550 m, dvakrat so bivakirali. Spomladi 1968 sta to smer v zimskih razmerah ponovila Pit Schubert in Klaus Werner. Prva plezalca sta izpulila vse svedrovce, ostale pa pustila v steni. Ponavljalca sta jih v tem posnela.

ALBERT EGGLER, predsednik CAS (Club Alpin Suisse), je star 55 let. Pred nekaj leti je bil vodja uspešne švicarske himalajske ekspedicije in je še vedno aktiven alpinist. Njegov rojak Arnold Glatthard, vodja znamenite smučarske šole »Rosenlaui« v Berner Oberlandu, gorski vodnik, lastnik športne hiše in generalni zastopnik za smuči znamke Kneissl, je bil izvoljen za predsednika občinskega sveta v Meiringenu. Baj je vzel vajeti občine prav tako trdno v roke kakor nekoč cepin.

REINHOLD MESSNER, o katerem smo že nekajkrat poročali, je dobil za lanske vzpone od italijanske vlade odlikovanje — zlato medaljo. 23 let je star, doma iz Funesa, član kluba v Bolzanu. Messner je zbudil nenavadno pozornost tudi s svojimi razmišljanji o šteti stopnji in o stanju današnjega alpinizma, o čemer smo naše bralce tudi že informirali.

Njegov članek o tem problemu je objavila celo francoska revija »La Montagne et Alpinisme«.

MICHEL VAUCHER simpatični profesor matematike iz Ženeve, že več let pleza s svojo ženo Yvette Attinger tudi najtežje letne in zimске vzpone. Letos je hotel vstopiti v raz »Scaiotoli« v Zapadni Cini in pri vstopu naletel na starejšo renomirano italijansko navezo Aste-Aiazzi. Hotela sta dati prednost mlajšemu Ženevcu, vendar ta tega ni hotel sprejeti in se je z ženo vrnil v kočo Tri Cine. Naslednji dan sta Michel in Yvette vstopila in v gornjem delu dohitela in prehitela Italijana, ki sta bila pred leti tudi znana po hitrem plezanju.

HEINZ STEINKÖTTER je eden od dolomitskih plezalcev, ki je pred nekaj leti čez noč zablestel s ponovitvami mnogih šestic. Zdaj pleza mnogo v družbi z Messnerjem. Med drugim je prvi pozimi preplezal mogočni steber, po katerem je v Croz dell' Altissimo pred 17 leti speljal zelo težko in dokaj znano smer znameniti Angelo Dibona. Steber je visok 1000 m in skoraj ves dan v senci. Steinkötter se je zdelo to čudno, posebno ker je toliko bral o razvoju zimskega alpinizma. 25. dec. 1967 so bile razmere v Brenti čudovite. Pred nosom sta mu tedaj dva plezalca iz Lecca odnesla Oggionijevo zajedo, zato se je s prijateljem Renatom Comperjem odpravil v Croz dell' Altissimo. Kakor nalašč je začelo snežiti, morala sta počakati dva dni. Vstopila sta 28. dec. v strmino 70°. Bivakirala sta dvakrat, stena ju je ujela, na umik ni bilo misliti, naslednji dan je že snežilo, vendar jima je bila sreča mila. Prišla sta na vrh Croz dell' Altissimo v mogočni skupini Brente v najhujši zimi, takrat ko se začne smučarska radost na bližnji Paganelli, na Monte Bondone in nad prekrasno vasjo Madonna di Campiglio, ki danes ni več vas, ampak turistični center velikega sloga.

SPOMINSKO PLOŠČO GEORGU WINKLERJU je jeseni 1967 postavila Münchenska sekcija DAV v Ayeru (Wallis). 18-letni Georg Winkler, meteor v zgodovini alpinizma, je l. 1888 vstopil v zapadno steno Weissborna, se smrtno ponesrečil in ostal nekje v ledeni puščavi. Ledenik je l. 1956

vrnil, po 68 letih, ljudem njegove ostanke. Pokopali so jih na stroške Münchenske sekcije DAV.

LISELOTTE BUCHENAUER je ena izmed vidnejših alpinistk, ki so se udeležile rendes-vousa v Engbergu. Uspešnost žensk v gorah, pravi ta nemška alpinistka, je v neposredni zvezi z žensko emancipacijo. »To sem sama doživela, lahko rečem, tudi pretrpela.« Otropska leta sem preživela pred in med vojno, kot doraščajoče dekle pa sem opravila z ideali, ki naj bi jih imela nemška dekleta, za vselej: Solveig v Peer Gyntu in Ottegebe ubogega Henrika, ki si je za ljubelega moža izrgala srce iz prsi.« Kmalu po vojni je ena od njenih součenk rekla: »Solveig je čakala na Peer Gynta, saj ji drugega tudi ni kazalo v zakatni ribiški vasi.« Prestala je bombardiranje in druge vojne uine, leto dni se je vozila z biciklom 25 km daleč v službo in bila več v zaklonišču kot za pisalno mizo, prebila konec vojne. »Mnogi so preživeli hujše stvari. Postala sem samostojna. Začela sem hoditi v gore, imela sem sošolko Greto Satori, dobro plezalko. Z njo sem napravila prvo plezalno turo, ne da bi koga kaj vprašala. Kasneje sem brala čudovito poročilo Mire Marko Debelakove o njenem vzponu v severni steni Špika. Nekaj let kasneje sem spoznala Grete Rieder-Grossmannovo, ki je plezala petice, spoznala, da so povsod po svetu samostojne plezalke, spoznala prof. Heide Sattke, ki je do l. 1951 naredila 100 težkih plezalnih vzponov. Naučila sem se vsega, kar je treba, in nisem nikoli imela težav pri izbiri družbe, čeprav sem morala marsikakšno bridko požreti, kajti po planinskih klubih so bili predsodki zoper ženske močni. Danes jih lahko štejemo za premagane. Ženska je danes enakopravna z moškim tudi v starih planinskih organizacijah. Časi so se spremenili, ob samostojne ženske ali mešane naveze se nobeden več ne spodtika.«

DR. ULRICH MANN je novi predsednik DAV, star 53 let, do konca vojne aktivni oficir pri tankistih, nato je študiral teologijo in filozofijo, zdaj univerzitetni profesor v Saarbrückenu. Za seboj ima pomembne letne in zimske ture v Vzhodnih in Zahodnih Alpah,

znan je kot človek, ki se zanima za idejno stran alpinizma. L. 1959 je izdal knjigo »O skrivnosti gora« s podnaslovom »Človek in gora«. Kako misli o planinstvu, je na kratko razvidno iz govora, ki ga je imel na tečaju mladinskih vodnikov v Berlinu l. 1966: Planinstvo, pravi, je skupno doživetje, je nekaj drugega kot družba, kolektiv, množica. V skupnosti gre za osebni odnos, ki ga človek zavestno goji in seže v dušo. Planinstvo vzgaja človekovo osebnost, istočasno pa preprečuje pretiran individualizem, saj združuje po dva, tri ljudi v eno skupnost. Samohodstvo le potrjuje to pravilo. Alpinizem zdravi pretirano egocentričnost, obenem pa onemogoča, da bi se človek »razšel v množici«. Mladega planinca navaja k snagi po kočah, k natančnemu ravnanju z rekviziti, k obzirnosti do tovarišev, k poštenemu odnosu do vseh naprav v gorah, do narave, k tovarištvu in poštrevnosti, k odgovornosti. Res je, da se posebno radi plezalci začno pristevati med elito, med planince večje vrednosti in ranga. Moramo pa si biti na jasnem, da niso elita, čim si to domisljajo, kajti domisljavnost ni lastnost dobrega alpinista. Alpinisti se morajo zavedati, da jim zapiranje v ekskluzivne skupine nič ne koristi, nasprotno, da jim škoduje. Njihov pomen raste, če se čutijo enakovredni člani organizacije.

HIMALAYAN MOUNTAINEERING INSTITUTE (HMI) vodi zdaj generalajtnant Kumar, namestnik vodje izredno uspešne indijske himalajske ekspedicije iz l. 1965. Šef pouka je Tensing Norkay, ki je bil s Sir Hillaryjem l. 1953 prvi na Everestu, v pomoč mu je njegov nečak Navang Gombu, ki je bil že dvakrat na Everestu. Nemški himalajski institut je HMI poklonil čoln akja. Z darilom je obiskal HMI nemški vojaški ataše v Indiji polkovnik Roschmain. Istočasno je izročil generator na ročni pogon, ki ga je izdelala firma Mittermayer v Münchenu. Indijski tisk je nemško gesto močno populariziral.

UNITED EUROPEAN AMERICAN CLUB tesno sodeluje z DAV (Deutscher Alpenverein). Vsak član DAV se lahko vpiše v UEAC, če plača 10 DM. Ameriški klub ima svoj sedež v Kaliforniji, svoje podružnice pa v Frankfurtu, Berlinu

in Münchenu. Klub za planince prireja izlete v Rocky Mountains in druga ameriška gorstva. Podrobne informacije dobe interesi šele, ko se v klub vpišejo.

Gore v ZDA so skoro vse v zapadni tretjini dežele, in niso povezane v skupine in verige, ampak so raztresene in razvlečene. V centralnem in severnem delu Zapada najdemo snežišča in ledenike, v južnih predelih, tudi v Rocky Mountains pa so gore in njihovo predgorje podobno pustinjam, imajo malo gozda in vegetacije. Veter in voda sta svoje naredila. Peščenec je mehka skala, v katero oba arhitekta zlahka vrezujeta svoje vzorce. Tako je nastala druga Colorado River in znameniti Grand Canyon. Veter, ki brije preko pustinja, od Sierre Nevade vse do Rocky Mountains, je dal celo najtršemu peščencu čisto posebne oblike. Nastala je formacija stolpov, ki so se razpostavili med kanjoni in pustinjo južnih gor. Najznamenitejši stolpi iz peščenjaka so pri Fisher Towers, v Monument Valley, kjer je novi Canyonlands National Park, in pri Colorado National Monument. Fisher Towers so alpinisti odkrili šele pred nedavnim. Na razdalji dveh milj je šest velikih in več manjših stolpov, njihovi vrhovi so razbrazdani in preluknjani, stene vse v razih, gubah in zajedah. Videti so, kakor velškanski cerkveni gotski stolpi, prerezani, brez vrhov. Skala je oranžna, rdeča in siva. Najvišji stolp je 275 m visok, od vznožja do vrha. Ostali stolpi so Fisher Tower, Echo Tower, Cottontail Tower in Mystery Towers, visoki so od 170 do 200 m. Vsi so navpični, gladki, s klini jim ne prideš blizu. L. 1966 so Beckey, Carter in Björnstad preplezali tretji najvišji stolp Echo Tower. Imeli so trdo delo, ki so mu bili kos samo s specialnimi svedrovčki. Ker ni nikjer nobene police, so morali prve noči sestopati in spati pod steno. Šele sredi stene so si lahko uredili bivač. V steno so spravili 71 ekspanzijskih svedrovcev, in vse pustili v steni, 51 navadnih klinov pa so populili. Ponavljalci bodo torej imeli precej lažje delo.

Vsekakor raj za dolomitske plezalce, katerim pa UEAC še ni ponudil roke kakor DAV.

NEMŠKI SMUČARSKI UČITELJI V SZ. P. Schoderböck, M. Depauli

in Norbert Heinzele so bili lani gostje zvezne športne organizacije v Sovjetski zvezi in so sodelovali pri izobraževanju sovjetskih profesorjev gimnastike, specialistov za smučanje. V »Alpinismusu« sem in tja beremo tudi o sodelovanju v nasprotni smeri: Lani sta prišla dva Čeha v popularno redakcijo Münchenske revije (imen niso objavili) in povedala, da bi rada za en mesec v Chamonix. Prosila sta za posredovanje za delo, redakcija je uspela, dva naročnika pa sta za oba Čeha podarila 300 mark; lani je bila na Kleine Scheidegg pod Eigerjem Sylvia Kysilková, aspirantinja za Eiger. Veteran te stene Robert Seiler (4. ponovitev) ji je skrivaj stisnil nekaj frankov in šop spominčkov za 12-letnega sina. Sicer dobrohotno pisanje, ima pa skrito želo.

ACONCAGUA je bila tudi med načrti Hermana Buhla. L. 1953 je izvršil morda največje alpinistično dejanje vseh časov — svoj samostojen vzpon na Nanga Parbat. L. 1954 so Francozi Pierre Lesueur, Adrien Dagory, Edmund Denis, Lucien Berardini in Guy Polet zmogli orjaško južno steno Aconcagua, kar je odmevalo po vsem svetu. Tudi Buhlovo gorniško srce je zadrželo. Informacije v Aconcagui je iskal pri Paulu Hüblu. Iz njegove korespondence s Hüblom se vidi, da ni imel v mislih kako veliko tveganje. »Tega mi ni več treba,« pravi Buhl v pismu. Zanj vsekakor zanimiva, zelo značilna izjava, saj pri svojih vzponih ni poznal kompromisa.

GRUBENKARSPITZE ima 1060 m visoko severozahodno steno. Leta 1966 so jo v dveh dnevih prvič preplezali plezalci iz Regensburga Baumann, Wimmer, Zembsch in Minnermayer. Plezalci so imeli telike težave zaradi snega, ki je zapadel 20. septembra 1966, pa tudi brez tega je ta smer skrajno težka (VI+).

ANTARKTIKA utegne tudi v alpinizmu še kaj pomeniti, če bo kdaj odprta za športne naveze. Zdaj so tam raziskovalci, ki jim je vse drugo prej mar kot športni dosežki. Sovjetska ekspedicija na Antarktiko iz l. 1967 pa si je za taknila za klobuk tudi alpinistično pionirske podvige na vrhovih v skupinah Jamato, Sor, Rodane in

Humboldt. Visoki so od 1200 do 1310 m, rastejo naravnost iz morja. Vse vzpone je izvršil Jozef Sekyra iz Prage sam, o čemer smo na kratko že poročali.

KITAJSKA EKSPEDICIJA 1966 (po severni strani) je vzbudila veliko pozornost po vsem svetu, žal, ne zaradi uspehov. Minilo je pol-drugo leto, ko se je iz različnih virov izvedelo, da je bila slabo opremljena, posebno ji je manjkala specialna obleka zoper mraz. Po dveh dneh sta dva člana morala nazaj na ledenik Rongbuk, vsa ozebla. Ostali so odklonili umik, češ, brali bomo misli Mao-tse-tungove, pa nam bo toplo. V Maovem imenu so nadaljevali z vzponom — in zagrnili jih je večni molk.

VODNIŠKE TARIFE v Avstriji niso ravno nizke: 3000 SCH na dan, hrana in prenočišče posebej in seveda potni stroški. Ni čudno, če je na vsakem vodniškem zborovanju toliko besed o »črnih« vodnikih, ki delajo za nižjo takso, seveda pa tudi z manjšo odgovornostjo.

IZREDNI PRISPEVKI ZA PLANINSKI VESTNIK

Od 1. VI. do 1. IX. 1968

Prispevali so:

Po 6 N din

Zemljič Joško, prof. Halik Anton, Ljubljana, Stopar Tone, Medvode, Cestnik Boja, Borovnica.

Skupaj: 24 N din

Po 10 N din

Omersel Vinko, Demšar Metod, Sicherl Hinko, Ljubljana, Janko Glaser, Ruše, Pagon Janko, Cerkno.

Skupaj: 50 N din

Po 16 N din

Zagar Boštjan, Ljubljana.

Po 26 N din

Prof. Gojmir Kokolj, Koper.

Po 50 N din

Zorzut Ludvik, Kanal ob Soči.

Po 500 N din

Neimenovani!

Skupaj: 666 N din

Honorarji za prispevke, ki so jih za PV 1968/10 napisali tržiški avtorji (1080,00 N din).

Popravek: V zadnjem seznamu je daroval 228,40 N din Dr. Milko Hrašovec in ne Krašovec.

DOSLEJ V TEHNIKI NAJBOLJE
EMO-8 PEČ NA OLJE
IZDELUJE

EMO

CELJE

VISOKI »C« BONBONI

polnjeni z naravnimi sokovi
črnega ribeza, oranže in maline
z dodatkom vitamina C so
okusni in vsebujejo zdravju
koristne in potrebne sestavine

je tiskana v nakladi 135 000 izvodov in je naprodaj
pri vseh prodajalcih časopisov, v trafikah in knjigar-
nah za tri dinarje.

Kolikor jo prodajalci nimajo več na zalogi, jo lahko
naročite na naslov:

PAVLIHA — LJUBLJANA, p. p. 208/IV

VELEBLAGOVNICA
namo
L J U B L J A N A

- priporoča potrošnikom hiter, sodoben in cenen nakup vseh potrebščin za sebe, za družino, za dom in za gospodinjstvo;
- nudi potrošnikom blago na obročno odplačevanje;
- za tuje kupce je v hiši menjalnica.

Potrošniki lahko izbirajo blago v poslovalnicah:

TRGOVSKA HIŠA, Ljubljana, Tomšičeva 2

BLAGOVNICA S STANOVANJSKO OPREMO, Wolfova 1

KONFEKCIJA ELITA, Ljubljana, Čopova 7

BLAGOVNICA ŠKOFJA LOKA, Kidričeva 1/a

VARČEVANJE PRI

**Kreditna banka
in hranilnica
Ljubljana**

VAM PRINAŠA IZREDNO UGODNE OBRESTI TAKO
ZA HRANILNE VLOGE, KAKOR TUDI ZA DEVIZNE
RAČUNE

6,25 %

7 %

8 %

POLEG TEGA SODELUJETE TUDI PRI NAGRADNIH
ŽREBANJIH, KI JIH KREDITNA BANKA IN HRANIL-
NICA LJUBLJANA PREREJA VSAKE 4 MESECE ZA
VARČEVALCE VSEH VRST VEZANIH HRANILNIH
VLOG IN VEZANIH DEVIZNIH RAČUNOV.

ZAUPAJTE TUDI VI SVOJE DENARNE POSLE KRE-
DITNI BANKI IN HRANILNICI LJUBLJANA — BANKI,
KI IMA NAJBOLJ RAZŠIRJENO MREŽO POSLOVNIH
ENOT V DRŽAVI. POLEG TEGA PA POSLOVNO
SODELUJE Z VSEMI NEMŠKIMI IN AVSTRIJSKIMI
HRANILNICAMI.